

Entorn de la **fotografia** en el context de les **arts visuals** a Catalunya

Informes CoNCA

ÍNDEX

Pròleg	3
1. INTRODUCCIÓ	5
2. METODOLOGIA	9
2.1. Informació primària	10
2.1.1. Taules de treball	10
2.1.2. Entrevistes personals	11
2.1.3. Entrevistes a administracions públiques	11
2.1.4. Entrevistes a crítics d'art	11
2.1.5. Tramesa de qüestionaris	11
2.1.6. Cens d'agents	12
2.1.7. Treball de camp	14
2.1.8. Cens de creadors	15
2. Informació secundària	15
3. ACOTACIÓ DEL SECTOR	17
3.1. El sector de la fotografia en el context de les arts visuals	18
3.1.1. D'autor: un terme sense consens	18
3.1.2. La fotografia d'autor: un territori de límits difusos	19
3.1.3. Els creadors: fotògrafs o artistes visuals	19
3.1.4. Fotografia: objecte o suport	19
3.1.5. L'irresistible ascens de la fotografia documental	20
3.1.6. Fotografia: de consumers a prosumers	20
4. MAPA D'AGENTS	23
4.1. Formació	24
4.1.1. Oferta formativa actual	26
4.1.2. La fotografia en els estudis superiors	28
4.1.3. Opinions i demandes	29
4.2. Creació i producció	30
4.2.1. Els creadors	30
4.2.1.1. Nombre	30
4.2.1.2. Característiques	31
4.2.1.3. Visibilitat	33
4.2.1.4. Opinions i demandes	37

Pròleg

El Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA) va néixer l'any 2008 com un ens de dret públic encarregat de desenvolupar el sistema de la cultura i de les arts a Catalunya. Per assolir els seus objectius, entre altres funcions, el CoNCA pot elaborar dictàmens i formular recomanacions en matèria de cultura i política cultural a iniciativa pròpia o a instància dels departaments de l'Administració de la Generalitat.

En l'àmbit de les arts visuals, el CoNCA ha detectat que la informació en el subsector específic de la fotografia a Catalunya es troba dispersa i poc estructurada. Hi ha la necessitat de disposar d'un coneixement integral del sistema actual, com a eina de diagnòstic inicial que servirà posteriorment per determinar els camps d'actuació des de l'àmbit públic en el camp de la fotografia i l'espai que ocupen les arts visuals.

És en aquest context que es fa aquest estudi amb l'objectiu de conèixer la situació actual del sector de la fotografia a Catalunya, amb una anàlisi de la dimensió i el paper dels diversos agents, tant en l'àmbit públic com en el privat, en totes les etapes de la cadena de valor.

L'informe "Entorn de la fotografia en el context de les arts visuals a Catalunya" va ser lliurat al CoNCA al mes de desembre de 2009. La informació que conté aquest informe no ha estat actualitzada des d'aquell moment.

4.2.2. Centres de creació i producció	39
4.2.2.1. Presència de la fotografia	39
4.2.3. Associacions fotogràfiques	40
4.2.3.1. Les associacions en xifres	42
4.2.3.2. Opinions i demandes	44
4.2.4. Laboratoris i indústries	45
4.3. Difusió	46
4.3.1. Centres d'art i sales d'exposicions	46
4.3.1.1. Presència de la fotografia	46
4.3.2. Festivals, premis i concursos	49
4.3.2.1. Els festivals en xifres	51
4.3.2.2. Opinions i demandes	57
4.3.3. Crítica	57
4.3.3.1. Algunes dades	57
4.3.3.2. Opinions i demandes	59
4.3.4. Edicions i publicacions	63
4.4. Comercialització	67
4.4.1. Galeries d'art	67
4.4.1.1. Presència de la fotografia	68
4.4.1.2. Opinions i demandes	71
4.4.2. Subhastes	72
4.4.3. Fires	73
4.4.4. Agències, bancs d'imatges i representants de fotògrafs	73
4.4.4.1. Opinions i demandes	74
4.5. Col·leccionisme	75
4.5.1. Fons d'Art de la Generalitat de Catalunya	75
4.5.1.1. Opinions i demandes	76
4.5.2. Museus i fundacions	76
4.5.2.1. La fotografia als museus de Catalunya	78
4.5.2.2. Opinions i demandes	81
4.5.3. Arxius fotogràfics	82
4.5.3.1. Algunes dades	83
4.6. Administracions públiques	86
4.6.1. Generalitat	86
4.6.2. Diputacions	86
4.6.3. Ajuntaments	86
5. BIBLIOGRAFIA	89
6. ANNEXOS	91
6.1. Annex I. Recerca quantitativa	92
6.2. Annex II. Cens d'artistes	138
6.3. Annex III. Tractament del sector de la fotografia en el context de les arts visuals per part de l'Administració pública a Catalunya	154
Crèdits	198

INTRODUCCIÓ

1.

Introducció

Tot i la importància en termes de volum econòmic, el sector de la fotografia en el context de les arts visuals i la seva configuració i el funcionament dels seus agents és força desconegut per les administracions públiques. Ens interessa conèixer aspectes rellevants com la dimensió i el paper dels diversos agents; determinar les diferents etapes de la cadena de valor, així com delimitar el sector, analitzar l'estructura existent, el mapa d'agents, les dinàmiques d'actuació entre aquests i l'actuació pública en aquest àmbit de la fotografia.

Per aconseguir-ho s'ha estructurat aquest estudi en tres blocs.

El primer bloc inclou la descripció de la metodologia utilitzada. Una de les principals aportacions de l'estudi ha estat la generació d'informació primària a partir de l'aplicació de metodologies quantitatives i qualitatives a la recerca feta entre els principals agents, els experts i les institucions del sector.

El segon bloc estableix les bases conceptuals de la fotografia d'autor, el seu marc actual a partir d'un breu repàs de la seva història i les seves perspectives de futur.

El tercer bloc presenta el mapa d'agents de la fotografia d'autor a Catalunya, organitzats segons la cadena de valor:

– **Formació.**

– **Creació i producció:**

- Creadors.
- Centres de creació i producció.
- Associacions fotogràfiques.
- Laboratoris i indústries.

– **Difusió:**

- Centres d'art i sales d'exposicions.
- Festivals, premis i concursos.
- Crítica.
- Edicions i publicacions.

– **Comercialització:**

- Galeries d'art.

- Subhastes.
- Fires.
- Agències, bancs d'imatges i representants de fotògrafs.

– **Col·leccionisme:**

- Fons d'Art de la Generalitat de Catalunya.
- Museus i fundacions.
- Arxius.

També s'inclou un resum amb les principals conclusions de la recopilació de les polítiques i programes relacionats directament o indirectament amb la fotografia de les diferents administracions públiques catalanes.

Per últim, en l'apartat d'annexos s'ha inclòs la informació quantitativa amb la qual s'ha treballat per fer aquest estudi i s'amplia la informació del tractament donat a la fotografia d'autor per part de les administracions públiques catalanes.

METODOLOGIA

2.

Metodologia

La metodologia utilitzada per al desenvolupament de l'estudi inclou la generació i l'anàlisi d'informació primària, elaborada directament per ARTImetria, així com la recerca i l'anàlisi d'informacions secundàries, és a dir, a partir de fonts ja existents.

2.1. Informació primària

En l'elaboració d'aquesta anàlisi sectorial s'ha fet una tasca complexa de recerca d'informació en termes de dades i opinions utilitzant diverses metodologies qualitatives i quantitatives: taules de treball, entrevistes personals i tramesa de qüestionaris.

2.1.1. Taules de treball

Durant el mes de desembre de 2009 es van fer cinc taules de treball amb experts que mantenen una relació directa amb l'àmbit de la fotografia. Els objectius a assolir van ser els següents:

- Conèixer les necessitats i mancances de cada sector: creació, crítica, galeries, museus, etc.
- Avaluar la situació actual i les perspectives de futur.
- Registrar les necessitats i possibles solucions expressades pels agents del sector.

Les taules es van organitzar al voltant dels àmbits següents:

- Formació.
- Creació.
- Col·leccionisme.
- Festivals.
- Galeries d'art.

El guió a tractar a cada taula es basava en els continguts següents:

- Com definim creativitat en l'àmbit de la fotografia? Podem parlar d'una fotografia creativa?
- Relacions entre la fotografia creativa i el fotoperiodisme i la publicitat.
- La fotografia com a llenguatge integrat en les instal·lacions i en l'art en general.
- De l'analògic al digital.
- Professional vs amateur.
- Recepció de la fotografia per part del públic. Didàctica de la fotografia.
- Atenció dels mitjans de comunicació a la fotografia.
- Tendències d'organitzacions líders a escala internacional.
- Tractament de la fotografia per part de les administracions públiques: Generalitat de Catalunya, ajuntaments i diputacions.

- Podem acotar un tipus de fotografia que és competència dels museus d'art, de l'Administració o del CoNCA?

2.1.2. Entrevistes personals

Amb els mateixos objectius que les taules de treball, es van fer un total de set entrevistes personals a experts d'especial interès per a aquest estudi. En aquestes entrevistes es va aprofundir en el paper que els pertoca fer en el món de la fotografia creativa a les associacions, les fundacions, els laboratoris fotogràfics, les agències, els centres públics i privats especialitzats en la difusió i les llibreries.

2.1.3. Entrevistes a administracions públiques

La metodologia utilitzada en el cas de les administracions públiques va ser la tramesa d'un qüestionari format per preguntes obertes al voltant dels grans temes següents: polítiques culturals, finançament, formació, difusió i promoció. La resposta al qüestionari es va completar a través del contacte personal bé presencial o bé telefònic.

Els àmbits d'actuació sobre els quals es va demanar informació són els següents:

- Les **polítiques culturals** que cada administració té i com es porten a terme.
- El **finançament** que es destina a la Cultura en forma d'ajuts, beques, subvencions, concursos o premis.
- Els **programes formatius** relacionats amb arts visuals i fotografia.
- Els programes propis de **difusió** o de suport de l'activitat cultural.
- La **promoció** que es fa tant mitjançant biennals i fires com a través de l'edició de publicacions i de distincions que s'atorguen amb la finalitat de destacar el treball d'artistes i altres professionals de l'àmbit cultural.

Les administracions públiques contactades es troben a tres nivells diferents: Administració general, administracions provincials i administracions locals.

Mentre que es contactaren tots els agents dels dos primers nivells, en el cas de les administracions locals es va fer una selecció de tres municipis representatius de cada província.

2.1.4. Entrevistes a crítics d'art

Igual que en el cas de les administracions públiques, en el subsector de la crítica d'art també s'utilitzà un qüestionari de caire qualitatiu.

A partir d'un cens de 41 crítics d'art d'elaboració pròpia, es contactà telefònicament i per correu electrònic per obtenir les respostes al qüestionari dissenyat. La taxa de resposta obtinguda fou del 56,1%.

2.1.5. Tramesa de qüestionaris

Durant els mesos de novembre i desembre de 2009 es va procedir a enviar qüestionaris a diferents agents vinculats amb el món de la fotografia a Catalunya:

- Arxius.
- Associacions fotogràfiques.

- Centres de creació i producció.
- Centres de formació.
- Festivals, premis i concursos.
- Galeries.
- Museus i fundacions.
- Obra social de les caixes d'estalvi.
- Sales d'exposició.

L'objectiu d'aquesta recerca és constituir un mapa dels agents culturals a Catalunya al voltant de la fotografia i quantificar la seva vinculació amb el món de la fotografia: conèixer qui fa què, quants artistes han mostrat fotografia a Catalunya en els tres últims anys, quantes obres fotogràfiques hi ha presents en les col·leccions catalanes, quantes galeries exposen fotografia, etc. Per a cada subsector analitzat s'elaborà un cens i es dissenyà un qüestionari personalitzat.

2.1.6. Cens d'agents

Així doncs, aquest procés de recerca va tenir com a primera tasca l'elaboració d'un cens dels agents vinculats al sector de la fotografia d'autor a Catalunya.

Organitzat al voltant de les funcions que configuren la cadena de valor, el cens es distribueix tal com es recull a la taula següent.

Cens d'agents relacionats amb les arts visuals i selecció dels vinculats amb la fotografia d'autor.			
	Cens	Mostra	% selecció respecte a cens
Arxius	125	16 ⁽¹⁾	12,8%
Associacions fotogràfiques	175	15 ⁽²⁾	8,6%
Centres de creació i producció	11	10	90,9%
Centres de formació	8	8	100,0%
Festivals, premis i concursos	27	27	100,0%
Galeries	180	84	46,7%
Museus i fundacions	39	32	82,1%
Obres socials de les caixes d'estalvi	14	14	100,0%
Sales d'exposició	45	41	91,9%
Total	624	247	39,6%

(1) Mostra d'elaboració pròpia, a partir del criteri d'existència de fotografia d'autor.

(2) Associacions membres de la Federació Catalana de Fotografia.

Font: Elaboració pròpia.

A continuació es detallen les particularitats en l'elaboració del cens i en la selecció de la mostra, així com la taxa de resposta obtinguda en cada cas.

– Arxius:

A partir d'un cens d'elaboració pròpia de 125 arxius se seleccionaren 18 arxius dels quals només 16 va resultar que disposaven de fons fotogràfic i, per tant, foren inclosos en la tramesa del qüestionari. El criteri de selecció de la mostra va ser incloure els arxius més rellevants amb relació al pes de la fotografia dins del seu fons.

– Associacions fotogràfiques:

A partir d'un cens d'elaboració pròpia de 175 associacions se seleccionaren un total de 15 associacions fotogràfiques per a la tramesa de qüestionaris. Es van considerar les associacions fotogràfiques amb més activitat i rellevància.

– Centres de creació i producció:

A partir de recerques per Internet i del coneixement del sector s'elaborà un cens amb la totalitat de centres de creació i producció que hi ha a Catalunya: 11 centres. Tots tret d'un manifestaren estar vinculats amb la fotografia, per tant, el nombre de centres participants en l'estudi va ser de 10 centres de creació i producció.

– Centres de formació:

Del total de l'oferta formativa que hi ha a Catalunya es van seleccionar les titulacions superiors oficials vinculades amb la fotografia, i s'obtingué un cens de 8 titulacions. Es contactà amb la totalitat de titulacions censades.

– Festivals, premis i concursos:

Del total de l'oferta entorn a aquest subsector s'elaborà un cens de 27 festivals, premis o concursos artístics vinculats total o parcialment amb el món de la fotografia. Es contactà amb la totalitat d'agents censats.

– Galeries:

Partint d'un cens d'elaboració pròpia de 180 galeries d'art situades a Catalunya, es van excloure del treball de camp les galeries sense vinculació amb la fotografia, de manera que es va obtenir una dimensió mostral de 84 galeries d'art. Criteri de selecció: la vinculació amb la fotografia considerada com la disposició d'obra fotogràfica al fons de la galeria o l'organització en algun moment d'alguna exposició amb presència de fotografia.

– Museus i fundacions:

A partir d'un cens propi de 39 museus i fundacions situats a Catalunya, es van excloure de l'estudi les entitats sense vinculació amb la fotografia, i s'obtingué una dimensió mostral de 32 museus i fundacions.

– Obra social de les caixes d'estalvi:

L'anàlisi d'aquest subsector va partir d'un cens d'elaboració pròpia amb un total de 14 caixes d'estalvi. Es va trametre el qüestionari a la totalitat del cens.

– Sales d'exposició:

Partint d'un cens d'elaboració pròpia de 45 centres d'art i sales d'exposicions localitzades a Catalunya, se'n seleccionaren 41 en funció de la seva vinculació amb la fotografia. Criteri de selecció: vinculació amb la fotografia, com ara que en algun moment s'hagi fet alguna exposició monogràfica de fotografia o amb presència de fotografia.

2.1.7. Treball de camp

El qüestionari es va trametre per correu electrònic juntament amb un missatge on s'exposava l'objectiu de l'estudi. En alguns casos la tramesa es va fer a una mostra del cens seleccionada segons criteris específics per a cada tipologia d'agent.

Posteriorment a l'enviament es va fer un seguiment telefònic de les no respostes, així com de les respostes incompletes.

Taxa de resposta segons tipologia d'agent			
	Mostra	Respostes	% de resposta
Arxius	16	8	50,0%
Associacions fotogràfiques	15	6	40,0%
Centres de creació i producció	10	10	100,0%
Centres de formació	8	8	100,0%
Festivals, premis i concursos	27	20	74,0%
Galeries	84	38	45,2%
Museus i fundacions	32	25	78,1%
Obres socials de les caixes d'estalvi	14	5	35,7%
Sales d'exposició	41	34	82,9%
Total	247	154	62,3%

2.1.8. Cens de creadors

Tret de les associacions i dels centres de formació, en els qüestionaris adreçats a la resta dels subsectors es va incloure la petició de llistes de fotògrafs o artistes vinculats amb la fotografia.¹

A la taula següent es detalla la pregunta inclosa en cada cas:

Cens de creadors. Peticions fetes a cada subsector	
Subsector	Pregunta inclosa al qüestionari
Arxius	Llista dels fotògrafs vius presents en el fons.
Centres de creació i producció	Llista de creadors que hagin fet ús de la fotografia durant els últims tres anys al centre.

¹ Com a cas excepcional, per a l'elaboració del cens també s'utilitzaren les llistes de creadors facilitats per les diputacions de Barcelona i de Lleida.

Festivals, premis i concursos	Llista dels fotògrafs o artistes que hagin fet ús de la fotografia presents en les tres últimes edicions.
Galeries	Llista dels fotògrafs o artistes que hagin fet ús de la fotografia, presents en el seu fons. Llista dels fotògrafs o artistes que hagin fet ús de la fotografia, exposats durant els últims tres anys.
Museus i fundacions	Llista dels fotògrafs o artistes que hagin fet ús de la fotografia, presents en la col·lecció. Llista dels fotògrafs o artistes que hagin fet ús de la fotografia, exposats durant els últims tres anys.
Obres socials de les caixes d'estalvi	Llista dels fotògrafs o artistes que hagin fet ús de la fotografia presents en alguna de les exposicions. Llista dels fotògrafs o artistes que hagin fet ús de la fotografia, presents en la col·lecció.
Sales d'exposició	Llista dels fotògrafs vius que hagin fet ús de la fotografia, exposats durant els últims tres anys.

Les llistes que hem rebut han permès fer un cens de creadors vinculats amb la fotografia.

Per cada creador es disposa del nombre d'aparicions obtingudes en els centres consultats.

A més, de la majoria d'ells se'n coneix el lloc de residència i de naixement, si es tracta d'artistes vius, i si són fotògrafs o artistes que fan servir la fotografia.

2.2. Informació secundària

Les fonts d'informació secundària utilitzades han estat, entre altres:

- Documentació i publicacions de les administracions públiques.
- Cens i inventaris públics.
- Guies culturals.
- Internet.

En l'apartat de bibliografia es detallen les referències bibliogràfiques utilitzades.

ACOTACIÓ DEL SECTOR

3.

Acotació del sector

3.1. El sector de la fotografia en el context de les arts visuals

Aquest primer capítol vol donar a conèixer la situació actual del sector de la fotografia, sense obviar el valuós llegat fotogràfic que hi ha a Catalunya el qual, per unes causes o altres, no ha gaudit del reconeixement que li correspon, i que fins i tot ha estat considerat 'banal' en tant que mitjà barat de produir i d'exhibir, on la tecnologia ha estat més present que en altres arts.

3.1.1. D'autor: un terme sense consens

Per començar convé definir què és la fotografia d'autor. Una denominació que s'ha generalitzat per sobre de *creativa* en considerar que *creativa* pot suggerir un menysteniment envers els fotògrafs que treballen altres tipologies com, per exemple, la fotografia publicitària. Així, la denominació *d'autor* sembla més específica. No obstant això, aquest és un debat obert on **no hi ha acord sobre l'apel·latiu més adient**. Els adjectius utilitzats per descriure un determinat tipus de fotografia que s'han trobat i escoltat són els següents: artística, creativa, d'autor, no aplicada, fotografia *fine art*, pura, plàstica, professional, destinada al món de l'art, etc.

En aquest sentit cal citar la definició de *fotografia d'autor* donada per Cristina Zelic:² "Per fotografia d'autor s'entén tot un seguit de pràctiques fotogràfiques diverses en les quals l'autoria té un paper primordial com a determinant d'un concepte i d'una estètica."

O la definició donada per Jorge Ribalta sobre *fotografia creativa* parlant dels escrits de Joan Fontcuberta:³ "Utilitzo el terme *fotografia creativa* per referir-me al camp de la producció fotogràfica que reproduïx els codis de l'autonomia artística i les seves formes de visibilitat i circulació, per oposició a les pràctiques fotogràfiques inserides en la publicitat o els mitjans de comunicació, així com a les pràctiques científiques o arxivístiques."

També Walter Benjamin⁴ es va pronunciar de la manera següent: "La fotografia es fa creativa si s'emancipa de l'interès fisionòmic, polític, científic, etc. El creatiu en la fotografia és la seva submissió a la moda."

² Zelic, Cristina. *Llibre Blanc del Patrimoni Fotogràfic a Catalunya*. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1996.

³ Fontcuberta, Joan. *Historias de la fotografía española. Escritos 1977-2004*. Barcelona: Editorial Gustavo Gili, 2008.

⁴ Benjamin, Walter. "Pequeña historia de la fotografía". A: *Discursos interrumpidos I*. Madrid: Taurus, 1982.

3.1.2. La fotografia d'autor: un territori de límits difusos

Tot i així la fotografia és un territori creatiu obert. Un **llenguatge visual on no hi ha fronteres temàtiques o tècniques**, on en nombroses ocasions no es pot jutjar o separar una fotografia com a publicitària, perquè també és d'un autor i possiblement el pas del temps la farà objecte d'una exposició i serà valorada per la seva vàlua artística.

La consideració artística varia amb el temps i depèn de la lectura dels experts de cada moment històric: comissaris, crítics, directors de museus, galeristes, etc. Dos exemples serviran per il·lustrar aquest aspecte. En primer lloc, l'exposició temporal de fotografia "Praga, París, Barcelona. Modernitat Fotogràfica de 1918 a 1948", prevista al Museu Nacional d'Art de Catalunya de maig a setembre del 2010. L'exposició mostrarà en el mateix nivell fotografia d'autor juntament amb fotografia documental i publicitària. En segon lloc, la petició de Manuel Borja-Villel, director del Museu Nacional Centre d'Art Reina Sofia, que les fotografies d'Agustí Centelles adquirides pel Ministeri de Cultura a finals de l'any 2009, es mostrin al museu.

La disparitat d'opinions sobre què és artístic o creatiu i la diversitat de definicions evidencien límits difusos que cadascú posa des del seu punt de vista. I són, en certa mesura, aquests límits individuals els que han impedit, per una banda, un desenvolupament del món de la fotografia a Catalunya i, per una altra, que hi hagi un consens entre totes les persones que s'hi dediquen, des de col·leccionistes, a acadèmics, passant per fotògrafs i galeristes, en considerar-lo **un dels sectors creatius més dispersos avui dia**.

Ens trobem, doncs, davant una **forma creativa difícil de delimitar**.

3.1.3. Els creadors: fotògrafs o artistes visuals

Si es planteja una aproximació des del punt de vista de les trajectòries dels professionals que s'hi dediquen es poden establir dos tipus de fotògrafs: els que procedeixen de la tradició fotogràfica, com Pere Formiguera o Manel Esclusa, i els que procedeixen del camp de les arts visuals i que utilitzen la fotografia com un mitjà més d'expressió artística, és el cas de Jaume Plensa o Perejaume.

En aquest segon col·lectiu hi ha creadors que opinen que és incorrecte limitar un estudi a una tècnica, a un suport expressiu. El que té rellevància és el fet creatiu i la fotografia és un mitjà més, com qualsevol altre, per transmetre allò que el creador vol expressar. Entre aquestes veus, es considera que, si cal fer un estudi o planificació, aquest hauria de referir-se al conjunt de les arts visuals.

3.1.4. Fotografia: objecte o suport

En el camp artístic **parlar de fotografia va més enllà del format o el suport**. La fotografia s'ha convertit en una extensa disciplina que ha d'entendre's des d'una perspectiva igualment extensa. Si tenim en compte les innovacions tecnològiques contínues, així com la saturació d'imatges o de creació feta en suport fotogràfic, resulta molt complex separar o definir d'una manera precisa què és i què no és fotografia, i més encara amb l'enorme hibridació de mitjans i disciplines. Aquesta fusió de mitjans ha acompanyat la fotografia en la seva introducció en l'àmbit museístic, on cada vegada és més present.

La fotografia tal com la va definir Walker Evans és un document d'estil documental. És a dir, un objecte que documenta alguna cosa, i és precisament aquest estil documental el que defineix la pràctica artística.

3.1.5. L'irresistible ascens de la fotografia documental

És reconeguda la **presència creixent que en els darrers anys ha adquirit la fotografia documental**, fet que crida l'atenció no només dels agents patrimonials sinó també de persones que han començat a interessar-se per fets de la història a partir dels testimonis fotogràfics. Així la fotografia s'ha convertit en un mitjà comú, natural i fàcil d'entendre.

3.1.6. Fotografia: de consumers a prosumers

Especialistes en el món de la fotografia com Jorge Ribalta⁵ han afirmat que hi ha un moment d'inflexió important en el món de la cultura fotogràfica a Barcelona després del 1984, quan es va presentar *l'Herbarium*, una obra de Joan Fontcuberta que va significar l'origen dels problemes per determinar els límits de la cultura fotogràfica. Des d'aquest treball es comença a dissoldre la noció impulsada pel mateix Fontcuberta de fotografia creativa tan dominant fins aleshores a Barcelona. La proposta de Fontcuberta reclama un espectador que es qüestioni la veracitat d'allò que té davant, que sigui conscient de l'art modern i la contemporaneïtat. Es trenca així amb el rol de l'espectador passiu que creu en tot allò que veu.

Hi ha una problemàtica al voltant d'accepcions terminològiques com *artista*, *dissenyador*, *autor*, *realitzador* o *productor*: els límits entre aquests termes no són clars i això afecta la cultura de la imatge. No obstant això, algunes opinions situen la diferència en la intenció, és a dir, una fotografia publicitària té un fi obvi que és la venda, mentre que una fotografia artística no té una aplicació d'ordre pràctic.

La complexitat actual en la pròpia terminologia de la 'fotografia' i dels diferents tipus de fotografia, cal tenir-la molt present a l'hora d'entendre la situació de la fotografia d'autor a Catalunya.

⁵ Balsells, David (ed.). *Imatges. Fotografia catalana*. Barcelona: ACTAR i Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, 1996.

MAPA D'AGENTS

4.

Mapa d'agents

Per a aquest treball s'ha optat per presentar els diferents agents que intervenen en el sector de la fotografia d'autor a partir d'una estructura de cadena de valor clàssica tot adaptant-la a la realitat del sector. Així doncs, s'inicia l'anàlisi en la fase formativa per acabar-la en el col·leccionisme i, en el darrer apartat d'aquest capítol, s'introdueix el paper de les administracions públiques en cada una d'aquestes fases:

4.1. Formació

Durant molts anys l'ensenyament de la fotografia es va fer des de les agrupacions fotogràfiques. Amb l'arribada de nous plantejaments fotogràfics en la dècada dels anys setanta del segle passat, es van crear noves escoles de fotografia amb uns programes amplis que no se centraven només en l'ensenyament tècnic de la fotografia sinó que també abordaven la història de la fotografia i l'anàlisi d'obres d'autors contemporanis, la qual cosa afavoria així la discussió i l'intercanvi d'idees sobre fotografia creativa. En aquest sentit cal esmentar el Grup Taller d'Art fotogràfic, dirigit per Albert Guspi. Creat l'any 1975 va tancar l'any 1979 per obrir el Centre Internacional de Fotografia de Barcelona, un ambiciós projecte que tenia biblioteca, sala d'exposicions, plató, tallers i laboratoris, àrea de producció de projectes fotogràfics, sala de projeccions, cafeteria, publicació de la revista *Imatge*, etc. Va tancar l'any 1983.⁶ En aquells anys també van fer una destacada labor formativa l'Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya i l'Escola Nikon.

Catalunya, i concretament Barcelona, a començaments dels anys noranta del segle passat tenia un bon posicionament en el rànquing de països quant a qualitat de la fotografia. Aquest reconeixement internacional es devia bàsicament a l'**activitat autodidacta d'uns quants professionals**, ja que en aquell temps no hi havia a Barcelona cap escola que permetés fer

uns estudis reglats de fotografia. També hi havia centres amb cursos de qualitat diversa: IDEP, Eina, Grisart, Centro de la Imagen o l'escola semipública Institut d'Estudis de la Imatge situada a l'Escola Industrial. L'absència d'una escola de fotografia reconeguda oficialment generava que un dels problemes per al desenvolupament del sector fos la manca d'especialització dels professionals.

Segons Joan Fontcuberta, per fer didàctica de la fotografia, primer s'ha d'ensenyar a escriure-la, i després ensenyar a llegir-la.⁷ Ambdues fases són fonamentals per aconseguir una fotografia plena. El fotògraf ha de ser capaç d'explicar per què ha fet aquella imatge, quins efectes esperava provocar, etc. Després la càmera serveix per escriure imatges i en aquest context té sentit la coneguda frase de l'hongarès László Moholy-Nagy: "els analfabets del futur seran aquells que desconeguin la fotografia".

A aquesta renovació educativa proposada per Joan Fontcuberta, ell mateix hi afegeix la idea que, ara per ara, com que la tècnica resulta tan fàcil i assequible, el que és important ja no és ensenyar els procediments sinó inspirar, donar idees, formar l'esperit, oferir un vessant humanístic.

A més, segons l'estudi de Josep Maria Arauzo⁸ la fotografia és una disciplina que té un públic força més minoritari que altres disciplines artístiques, en canvi el públic que hi accedeix té una formació superior a la resta de disciplines.

D'altra banda, Paul Virilio va proposar 'l'alfabet de la imatge'⁹ per ensenyar a tots els centres d'ensenyament els tipus d'imatges que hi ha: des de la imatge mental —el somni— a la imatge instrumental —creada per màquines. Entre aquests extrems apareixen els tipus d'imatges creades per l'home, és a dir, les representacions en dibuixos, gravats, fotografies, cinema, vídeo, fins a la imatge en 3D.

⁷ Caujolle, Christian; Fontcuberta, Joan; Stern, Radu. *La ubiqüitat de la imatge*. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, Generalitat de Catalunya, 2009.

⁸ Arauzo, Josep Maria (dir.). *El sector de la fotografia a Catalunya: abast i importància*. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, 2008.

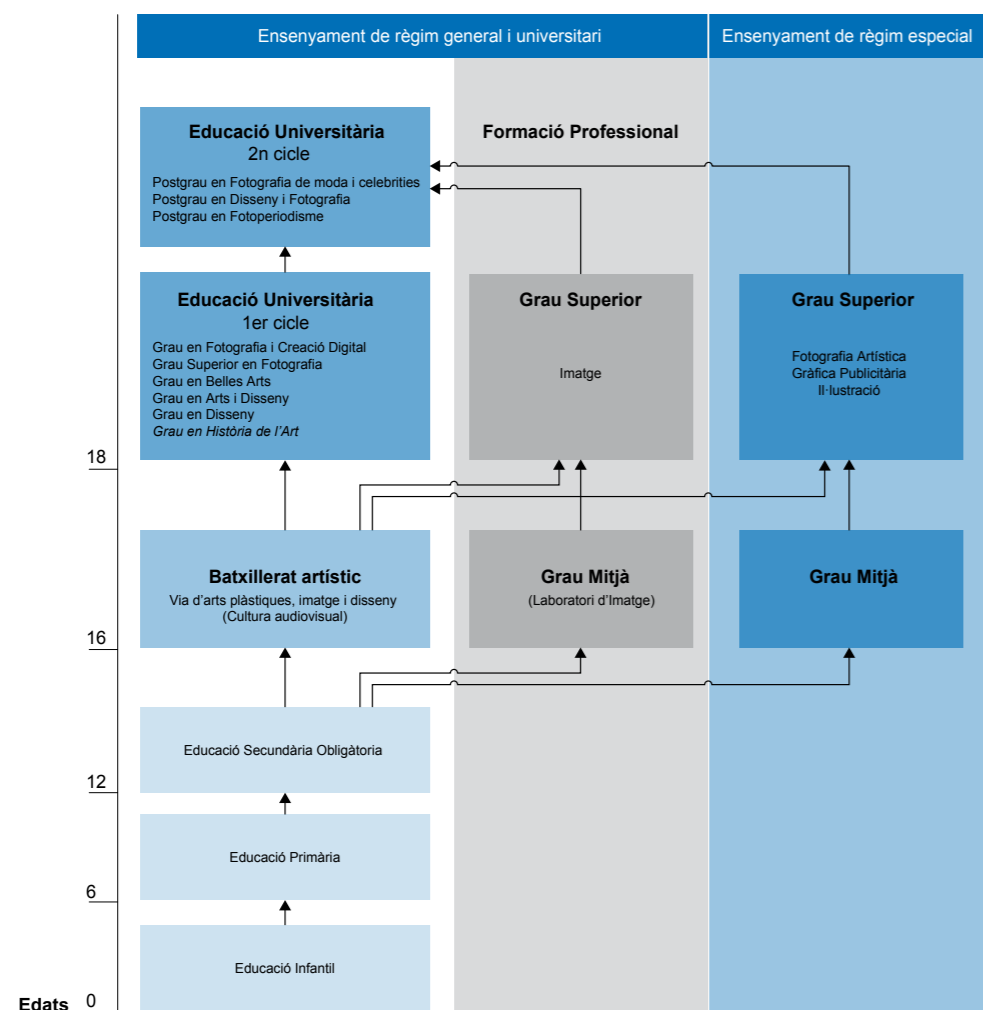
⁹ Op. Cit.

⁶ Zelich, Cristina. (1996).

4.1.1. Oferta formativa actual

A continuació es mostra un gràfic amb els diferents ensenyaments reglats de fotografia impartits actualment a Catalunya.

Esquema del sistema educatiu a Catalunya dedicat als ensenyaments de fotografia

En la formació reglada universitària de primer cicle hi ha diversos graus, alguns específics com el de Fotografia i creació digital (Universitat Politècnica de Catalunya) i el Grau superior en fotografia (IDEP), i altres més generals on s'imparteix alguna assignatura de fotografia, com el Grau en belles arts (Universitat de Barcelona), el Grau en arts i disseny (Escola Massana) i el Grau en disseny (ESDI). En aquests ensenyaments que no abasten només la fotografia, com el Grau en belles arts, la fotografia estava inclosa en el Departament de Disseny i Imatge, i a l'hora d'especialitzar-se —dos últims anys—, l'alumne podia escollir l'itinerari d'Imatge que incloïa vídeo, cinema i fotografia. Tanmateix a partir de 1996 van desaparèixer les especialitats i van sorgir els itineraris curriculars que permeten a l'alumne obtenir una formació més general de l'art. Una de les últimes novetats en aquest sentit és la proposta de creació el 2008 d'uns estudis de Grau en fotografia i multimèdia per part del Ministeri d'Educació i Ciència.

Pel que fa als estudis de Fotografia en el Grau en història de l'art que s'imparteix en cinc universitats catalanes (Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Lleida, Universitat Rovira i Virgili i Universitat de Girona), la presència hi és poc significativa. Algunes ofereixen assignatures pròpiament de fotografia, com la Universitat de Lleida amb l'optativa d'Història de la fotografia, però la majoria fa referència a la fotografia d'una manera testimonial, com una lliçó dins d'un ampli temari en les assignatures d'Història de l'art contemporani, Història del cine o Arts audiovisuals.

Afortunadament s'està preparant conjuntament amb altres universitats de l'Estat espanyol un Màster interuniversitari en història i estètica del cinema i la fotografia que tindrà dues modalitats, presencial i a distància.

Respecte a una formació universitària de segon cicle a Catalunya tenim només tres casos: el Postgrau en disseny i fotografia (Elisava), i dos postgraus molt específics, el Postgrau en fotografia de moda i *celebrities* (IDEP) i el Postgrau en fotoperiodisme (Universitat Autònoma de Barcelona).

Tanmateix cal remarcar que es tracta d'estudis recents. La incorporació de la fotografia a les escoles d'art ha estat molt tardana. **Fins al 1997 no es van impartir ensenyaments de fotografia en els estudis reglats** i van iniciar-se dins de la formació professional.

És precisament en l'àmbit de la formació professional i de l'ensenyament de règim especial on hi ha més estudis especialitzats de fotografia. Concretament s'ofereix el grau mitjà de Laboratori d'imatge i el grau superior anomenat Imatge. A la formació de règim especial apareixen tres graus superiors, el de Fotografia artística, el de Gràfica publicitària i el d'Il·lustració.

Paral·lelament als ensenyaments reglats cal destacar la **forta presència de formació no reglada** que s'imparteix des de centres cívics i culturals —molts dels quals subvencionats per administracions públiques—, o inclús laboratoris de fotografia o escoles privades de disseny o fotografia. Aquesta circumstància ha fet que l'oferta formativa hagi tingut un fort creixement en els darrers anys, especialment en el cas dels laboratoris de fotografia, s'explica per l'arribada del suport digital que ha comportat una forta davallada en la demanda de revelatges analògics o de compra de rodets i han diversificat la seva oferta de serveis amb els cursos de fotografia.

En l'educació infantil, la primària i la secundària és gairebé inexistent la formació específica en l'àmbit de la fotografia. Només l'assignatura de Visual i Plàstica (VP) està relacionada amb el món de la imatge. No és fins al batxillerat artístic que es dona una assignatura més específica de fotografia anomenada Cultura audiovisual. Per tant, és en els ensenyaments superiors posteriors on es concentra la formació específica en fotografia.

4.1.2. La fotografia en els estudis superiors

Les titulacions següents conformen l'oferta d'estudis superiors oficials vinculats amb la fotografia a Catalunya:

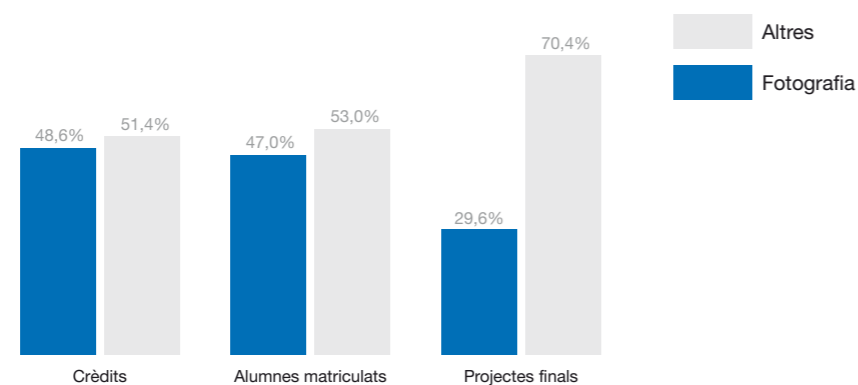
- Llicenciatura en belles arts.
Universitat de Barcelona (UB). Barcelona.
- Diplomatura de postgrau en fotoperiodisme.
Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Bellaterra.
- Graduat en art i disseny.
Escola Massana, Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Barcelona.
- Postgrau en disseny i fotografia.
Elisava, Universitat Pompeu Fabra (UPF). Barcelona.
- Grau en fotografia i creació digital.
Centre de la Imatge i la Tecnologia Multimèdia (CITM), Universitat Politècnica de Catalunya (UPC). Terrassa.
- Graduat superior universitari en fotografia.
Institut Superior de Disseny i Escola de la Imatge (IDEP). Barcelona.
- Postgrau en fotografia de moda i *celebrities*.
Institut Superior de Disseny i Escola de la Imatge (IDEP). Barcelona.
- Grau en disseny.
Escola Superior de Disseny (ESDI). Barcelona.

Tots els centres es localitzen a la província de Barcelona, i majoritàriament a Barcelona ciutat.

La informació obtinguda (relativa al curs 2008–09) a partir dels qüestionaris enviats als centres és la següent:

- De mitjana, cada titulació té 165,5 crèdits, dels quals 80,4 corresponen a fotografia. Així doncs, els crèdits de fotografia són el 48,6% del pla d'estudis d'aquestes titulacions.
- Es van matricular 2.841 alumnes en les vuit titulacions durant el curs 2008–09. D'aquests, 1.334 (47,0%) es van matricular en assignatures de fotografia.
- Entre les vuit titulacions es van presentar 1.138 projectes finals. D'aquests, 337 (29,6%) van estar vinculats amb la fotografia.

Pes de la fotografia en les titulacions superiors oficials vinculades amb la fotografia

4.1.3. Opinions i demandes

Alguns experts consideren que en l'àmbit de l'educació és convenient explicar el vincle entre la fotografia i el món en què vivim, de tal manera que s'ha d'adequar l'ensenyament de la imatge a la realitat. Aquesta obertura comporta obrir-se cap al que es denomina *estudis visuals* i educar la mirada de la gent que viu la ubiqüitat perquè pugui ser capaç de llegir-la des d'un punt de vista crític.

La democratització de la fotografia a partir del canvi digital ha provocat que productor i consumidor d'imatges ja no es distingeixin com abans. **Tothom és simultàniament productor i consumidor d'imatges: prosumidor.**

No obstant això, segons els agents consultats un ensenyament ideal seria el que fusionés els continguts tecnològics amb els continguts humanístics. La finalitat d'aquesta fusió d'ensenyaments consistiria a obrir la mirada de l'alumne i permetre que el seu futur no estigui només darrere de la càmera sinó que els seus coneixements li permetin treballar en els camps de la crítica d'art, la direcció d'art, el comissariat, etc.

Per últim, hi ha una certa coincidència entre els especialistes sobre les necessitats a cobrir pel que fa a la formació en fotografia:

1. Donar resposta al fet que **alguns fotògrafs catalans marxen a l'exterior per estudiar fotografia**: París o Nova York són ciutats reconegudes per la qualitat de la formació en fotografia, mentre que Barcelona no està al nivell de la demanda existent.
2. **Més suport per part de les administracions als centres d'ensenyament en lloc de potenciar la formació no reglada.**
3. **Educació de la mirada des de l'escola primària** per formar persones crítiques, cultes, creatives, informades, amb capacitat de defensar-se de les manipulacions de la publicitat i de les polítiques d'informació.
4. **Creació d'uns estudis de grau de fotografia** impartits des dels ensenyaments artístics.
5. **Creació de departaments de fotografia a la universitat** amb la finalitat de cobrir les mancances en l'àmbit de la docència i la investigació.
6. **Creació d'un institut independent per a l'estudi de la fotografia** i la formació del professorat.

4.2. Creació i producció

Aquest capítol tracta dels creadors, dels centres de creació contemporània i de les associacions fotogràfiques.

D'altra banda també cal considerar les indústries que intervenen en el procés de producció de les imatges, és a dir, la intervenció de tot un conjunt d'indústries electròniques, òptiques i químiques que fan possible la producció de les fotografies, des de la fabricació de material fotogràfic verge i preparats químics per a fotografia, així com la fabricació d'aparells de recepció, enregistrament i reproducció d'imatges, o els instruments fotogràfics i aparells de precisió.

4.2.1. Els creadors

Els treballs de les noves generacions d'artistes reflecteixen una forta hibridació entre diferents mitjans expressius. L'ús que fan de la fotografia no és exclusiu, sinó que s'entén com un mitjà més en el procés creatiu, on el que importa és la idea i el relat per damunt de la forma. Som en un moment de canvi en l'àmbit de la creació i resulta cada vegada més difícil parlar d'obres específicament fotogràfiques i cal referir-se a obres multidisciplinàries, on la imatge fixa i en moviment es fusionen soles o amb altres elements com per exemple el so.

El món de la creació plàstica és complex. Cal considerar la posició del creatiu tenint en compte les seves fonts potencials d'ingressos. Una minoria de creadors pot viure de les galeries i del suport que aquestes els brinden anant a fires, amb la producció de catàlegs, etc. Altres viuen d'encàrrecs i aprofiten la seva situació de *free-lance* per presentar-se a beques, premis i concursos. La majoria complementen els seus ingressos amb altres treballs, més o menys vinculats: formació, disseny gràfic o museogràfic, etc.

4.2.1.1. Nombre

S'han enviat qüestionaris als agents culturals vinculats amb la creació i l'exhibició de la fotografia, demanant-los que facilitin una llista dels artistes que havien gaudit dels seus serveis.

A la taula següent es presenta el nombre de respostes de cada tipologia d'agent.

Agents que han facilitat llista de creadors per a l'elaboració del cens		
	Núm.	%
Centres de creació i producció	8	6,0%
Sales d'exposició	32	23,9%
Museus i fundacions	24	17,9%
Galleries	38	28,4%
Festivals, premis i concursos	20	14,9%
Caixes d'estalvi	4	3,0%
Arxius	6	4,5%
Diputacions	2	1,5%
Total	134	100,0%

Un artista pot aparèixer en més d'una llista. Per tant, de cada creador es disposa del nombre d'aparicions obtingudes en els centres i les entitats consultats i que han respost.

El cens de creadors elaborat conté un total de 3.288 artistes o col·lectius

Es tracta de fotògrafs, amateurs o professionals, o artistes que fan ús de la fotografia, juntament amb altres tècniques artístiques o no, i que disposen d'obra en algun dels agents consultats o bé hi han fet activitats en els darrers tres anys. Així doncs, en el cens hi ha creadors vius i morts, i creadors que resideixen o no a Catalunya.

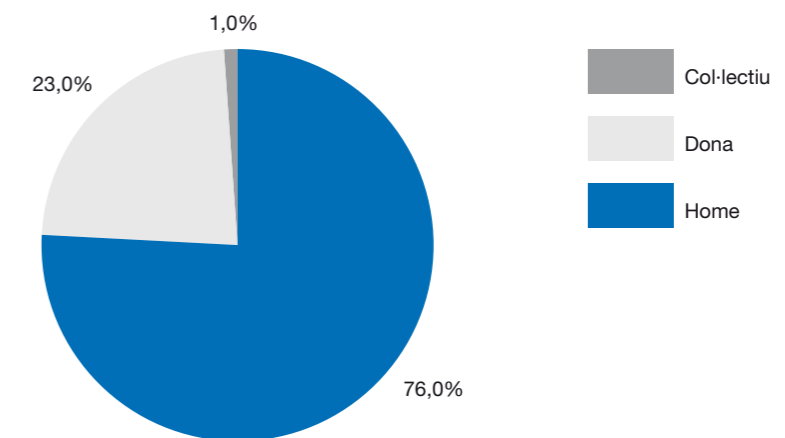
D'altra banda, al cens hi ha un col·lectiu del qual es disposa de poca informació: els creadors que apareixen només una vegada entre els agents consultats. Es tracta, per exemple, de fotògrafs *amateurs* que es presenten a concursos o estudiants que participen en exposicions col·lectives. Aquest col·lectiu representa el 76,5% del cens. Aquest subconjunt amb la mínima visibilitat no està inclòs en les tabulacions següents, atesa la manca d'informació sobre les seves característiques.

Per tant, en aquest capítol es presenta el perfil dels 774 creadors censats amb més d'una aparició en les llistes facilitades pels intermediaris artístics.

4.2.1.2. Característiques

Si ens atenem al **gènere**, el cens presenta una distribució del 76,0% d'homes i el 23,0% de dones. L'1% restant correspon a col·lectius, és a dir, creadors que fan obres de manera conjunta amb un mateix nom.

Distribució dels fotògrafs segons gènere. 2008

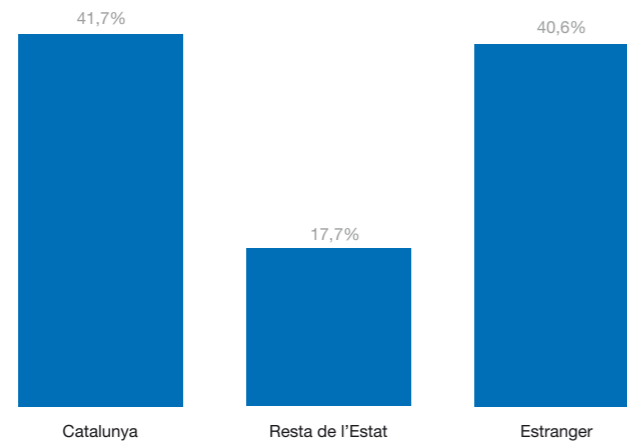
El cens està integrat per artistes contemporanis i vius i artistes inactius o morts. Les categories definides per aquesta variable són:

- Viu-actiu, creador viu o col·lectiu actiu el 28 de febrer de 2010.
- Mort-inactiu, creador mort o col·lectiu inactiu el 28 de febrer de 2010.

La majoria d'artistes inclosos en el cens constituït estan **vius i en exercici** de la seva professió: el 82,4% dels creadors amb activitat fotogràfica són vius.

Segons el seu **lloc de naixement** els creadors vinculats amb la fotografia amb activitat reconeguda per un intermediari a Catalunya són principalment d'origen català o estranger, només 1 de cada 6 ha nascut a la resta d'Espanya.

Distribució fotògrafs segons lloc de naixement. 2008

En el cas del **lloc de residència**, si n'hi ha més d'una, en el procés de codificació s'ha prioritzat la residència a Catalunya o a la resta d'Espanya. Així doncs, les categories definides per aquesta variable són:

- Catalunya, creador amb residència a Catalunya que pot o no disposar d'altres residències.
- Resta de l'Estat, creador amb residència a la resta d'Espanya que pot o no disposar d'altres residències a l'estranger.
- Estranger, creador amb residència a l'estranger i que no disposa d'altres residències a Espanya.

Gairebé 3 de cada 5 artistes amb activitat vinculada amb la fotografia a Catalunya són residents a Catalunya.

En segona posició es troben els creadors residents a l'estranger per davant dels residents a la resta d'Espanya.

Els artistes censats presenten diferents **relacions amb la fotografia**:

- Fotògraf, creador que només fa ús de la tècnica fotogràfica ja sigui de forma professional o amateur.
- Altres, creador que fa ús de la fotografia juntament amb altres tècniques artístiques o bé per separat.

Gairebé 7 de cada 10 creadors del cens són exclusivament fotògrafs. Inversament la proporció de creadors que utilitzen la fotografia com un mitjà més en les seves obres és del 31%.

4.2.1.3. Visibilitat

Per cadascun dels creadors que conformen el cens s'ha elaborat un **índex de visibilitat** que mesura el seu nombre d'aparicions. Així doncs, un creador concret incrementa en un punt la seva visibilitat cada vegada que el seu nom apareix en la llista facilitada per un dels agents consultats.

En el cas dels museus i de les galeries, es considera una aparició quan el creador forma part de la col·lecció o fons, i una altra aparició independent quan el creador ha participat en una o diverses exposicions.

La primera constatació és la **forta asimetria de la distribució dels creadors segons el seu índex de visibilitat**. En efecte, mentre més de les $\frac{3}{4}$ parts només tenen un índex de visibilitat unitari, **el nombre d'artistes disminueix exponencialment a mesura que augmenta l'indicador de visibilitat**.

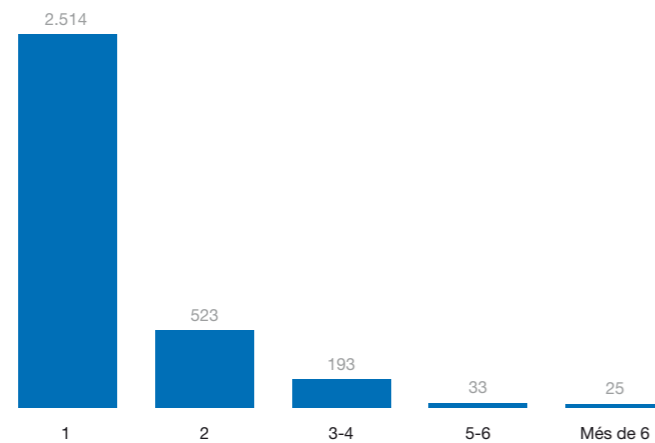
La mitjana de visibilitat dels creadors censats és d'1,4 aparicions.

Índex de visibilitat. Estadístics descriptius					
Núm.	Mínim	Màxim	Mitjana	Mediana*	Desviació estàndard
3.288	1	17	1,4	1,0	1,05

* La mediana és el 50è percentil. Això és: ordenant totes les observacions de la que té el valor més petit a la que té el valor més gran, la mediana és el valor de l'observació que es troba al mig. Quan el nombre de casos és reduït, la mediana és un estadístic central més robust que la mitjana, ja que la mitjana es veu més influenciada pels valors extrems (*outliers*).

Per a les tabulacions entre l'índex de visibilitat i les altres variables que caracteritzen els fotògrafs s'ha agrupat l'índex en les categories següents:

Nombre d'artistes segons índex de visibilitat

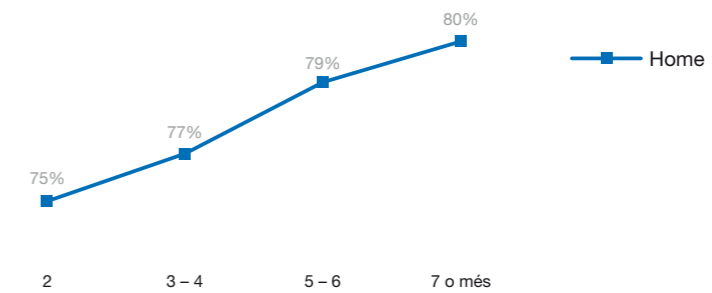

Mentre que les tres quartes parts dels creadors obtenen una visibilitat d'una única aparició, el col·lectiu de creadors amb un nivell de visibilitat de 5 o més aparicions representa només un 1,8% del cens total: 58 creadors.

Donada la poca informació obtinguda en el cas dels creadors amb una única aparició, s'han creuat les variables prèviament analitzades en termes de freqüències amb els creadors amb nivell de visibilitat igual o superior a dues aparicions.

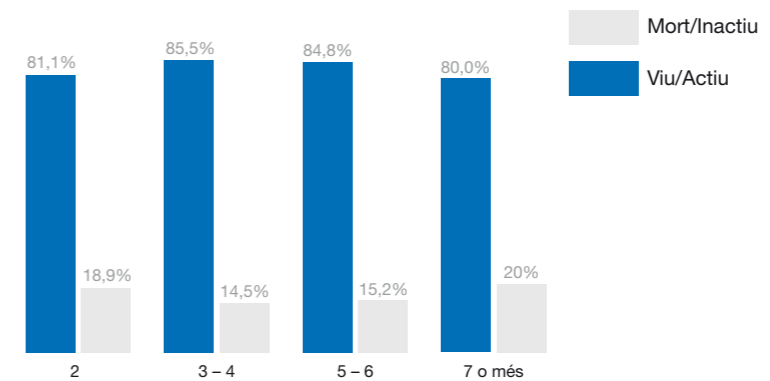
S'observa una tendència positiva entre la proporció d'homes i el nivell de visibilitat, és a dir **com més visibilitat major proporció d'homes**. No obstant això, no hi ha evidència estadística per confirmar aquesta associació.¹⁰

Percentatge d'homes, segons índex de visibilitat

Tot i que no es detecta relació estadística significativa entre el fet d'estar en actiu i la visibilitat, s'observa que la major proporció de creadors morts o col·lectius inactius es dona en els extrems: entre els de mínima visibilitat, un 18,9%, i entre els de màxima visibilitat, un 20,0%.

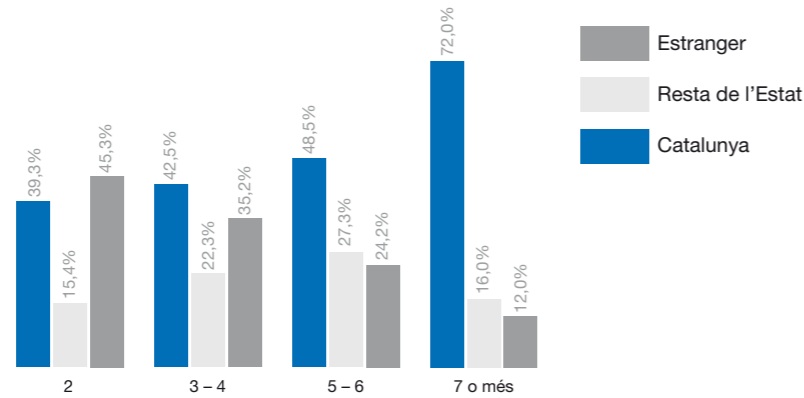
Distribució dels creadors, segons contemporaneïtat i índex de visibilitat

¹⁰ Segons el test d'independència de la prova de khi quadrat de Pearson.

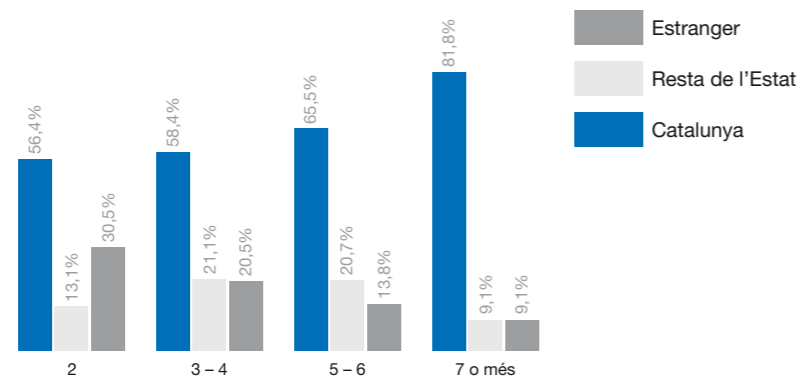
S'observa una relació estadísticament significativa entre el lloc de naixement i la visibilitat. Així **la proporció de nascuts a Catalunya és gairebé del doble dins del col·lectiu de creadors amb màxima visibilitat**, mentre que la proporció d'estrangers decreix a mesura que augmenta la visibilitat del col·lectiu.

Distribució dels creadors, segons lloc de naixement i índex de visibilitat

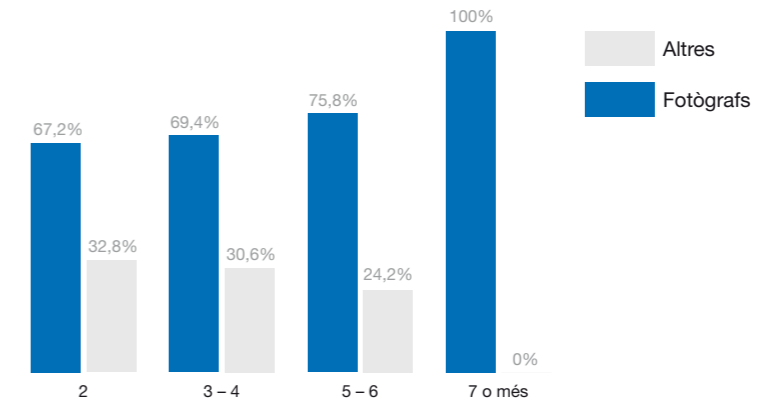
Més de la meitat dels artistes amb activitat a Catalunya vinculada amb la fotografia són residents a Catalunya. Aquest percentatge és significativament superior entre els artistes amb més visibilitat.

Distribució dels creadors, segons lloc de residència i índex de visibilitat

Gairebé 7 de cada 10 creadors del cens són fotògrafs exclusivament. Aquesta proporció augmenta significativament en els col·lectius de creadors amb més visibilitat.

Distribució dels creadors, segons relació amb la fotografia i índex de visibilitat

4.2.1.4. Opinions i demandes

Les demandes expressades pels creadors que han participat a les taules de treball són:

- 1. Suport a la investigació i als projectes de recerca:** Importància de la investigació per poder estudiar i no tant de suport a la formació. Comparteixen l'opinió que els creadors esmercen més temps investigant del que necessiten en formació. A més no fan formació contínua, no fan cursos d'especialització, quan necessiten saber alguna cosa per al desenvolupament del seu projecte o ho investiguen ells mateixos o es posen en contacte amb persones especialitzades.
- 2. Suport continuat als creadors:** Aquesta demanda parteix de **la constatació que les administracions públiques destinen recursos i suport als extrems del cicle de vida: als joves i als consagrats**. Es considera que hi ha, d'una banda, un alt nombre d'ajuts a joves creadors i, d'altra banda, els premis que es concedeixen gairebé en finalitzar la carrera professional. Però la major part del temps creatiu vital transcorre quan es troben en edat mitjana i en aquestes edats hi ha un buit en el suport per part de les administracions.
- 3. Facilitar la concessió de permisos fotogràfics:** Els artistes demanen una tramitació més senzilla en l'obtenció de permisos per accedir a llocs reservats on l'accés per a fotografiar és restringit.
- 4. Estructura del procés creatiu:** Necessitat d'una estructura que permeti dedicar-se a crear i no passar tant de temps en la gestió i administració dels ajuts. Això treu temps que es podria dedicar a la recerca de persones i equips especialitzats per a projectes concrets. En comptes de treballar en el procés creatiu es donen moltes situacions on han de fer de gestors i de tot menys dedicar-se a la seva creació. Mantenen una lluita contínua pel finançament i per ajustar-se als pressupostos.

5. **Interrelació producció–difusió:** Caldria establir contactes i llaços d'unió entre els responsables de la concessió d'ajuts i beques i els responsables dels espais expositius, amb la finalitat de donar suport a la cadena creació–producció–difusió. No serveix de res produir una obra si no hi ha lloc on exposar-la. Necessitat de creació de xarxes entre els processos.

6. **Foment de l'estudi:** Un foment de l'estudi en diverses branques: història de l'art contemporani, cultura d'arxius, recerca, espais documentals, publicacions, monografies, etc. Des de les universitats queda molt per fer i s'han d'obrir nous canals per estudiar la contemporaneïtat creativa.

7. **Suport per part de les galeries:** Es constata un augment de suport per part de les galeries situades a Catalunya als artistes estrangers i no als catalans. Aquest fet s'agreuja davant de la dificultat que tenen els artistes catalans de treballar fora de Catalunya, i fora d'Espanya. N'hi ha alguns que rebran més suport per part de galeries de la resta de l'Estat espanyol que no pas de les catalanes.

8. **Revaloració del treball dels artistes:** Encara avui hi ha algunes institucions que no tenen en compte els denominats *honoraris d'artista*. Per fortuna els artistes cada vegada més sovint els reclamen. Una altra cosa que succeeix és que un centre cultural o institució encarrega una producció i després es queden amb l'obra. En aquest procés de revaloració del treball creatiu hom reclama, per una banda, el valor de la seva obra malgrat que pertanyi a la VEGAP (Visual Entidad de Gestión de Artistas Plásticos). Aquesta reclamació la fan perquè hi ha institucions que en saber que l'artista pertany a VEGAP deixen d'estar-hi interessades, perquè han de pagar drets d'autor. No obstant això, els artistes consultats es mostren satisfets amb el tractament que VEGAP fa de la seva obra. Moltes institucions consideren els artistes una màquina de creació, i no creuen en la seva obra. Sovint predomina la valoració de la quantitat de públic o del ressò en els mitjans de comunicació davant de la qualitat de l'exposició.

9. **Urgent revaloració de l'art per part de la societat:** Donar una visió més real dels creadors, deixant enrere la preconcebuda bohèmia. És necessari crear una consciència del valor social de l'art, des de l'educació infantil.

10. **Llocs expositius:** Es reclama també la creació de llocs expositius on es puguin presentar projectes i fer realitat l'exhibició de les seves obres.

11. **Foment del col·leccionisme a Catalunya:** Els artistes demanen un increment de col·leccionisme per part de les institucions i administracions. No obstant això, es mostren en desacord pel fet que algunes col·leccions privades es converteixen en públiques, és a dir, el gust personal d'una persona es transforma en col·lecció d'una institució o administració en passar la col·lecció a formar part d'una altra.

4.2.2. Centres de creació i producció

Més enllà de l'individualisme creatiu, hi ha diversos centres de creació i producció a Catalunya que faciliten el treball creatiu dels artistes que sol·liciten fer ús de les seves instal·lacions, on poden compartir el seu treball amb col·legues, fer intercanvis amb altres centres de creació o rebre visites d'experts internacionals, entre altres.

4.2.2.1. Presència de la fotografia

Els centres de creació i producció localitzats a Catalunya i amb activitat manifesta entorn a la fotografia són:

- Can Xalant, Centre de Creació i Pensament Contemporani de Mataró.¹¹ Mataró.
- Centre d'Art i Natura de Farrera.¹² Farrera.
- COMAFOSCA, node d'art i pensament.¹³ Alella.
- Espai d'art i creació Can Manyé.¹⁴ Alella.
- Experimentem amb l'Art.¹⁵ Barcelona.
- Hangar, Centre de Producció d'Arts Visuals.¹⁶ Barcelona.
- L'Estruch.¹⁷ Sabadell.
- Nau Còclea,¹⁸ Centre de Creació Contemporània. Camallera.
- Nau Ivanow.¹⁹ Barcelona.
- Roca Umbert, Fàbrica de les Arts.²⁰ Granollers.

Amb l'excepció de la Nau Còclea i del Centre d'Art i Natura de Farrera, la resta es troben a la província de Barcelona.

La informació obtinguda a partir dels qüestionaris enviats als centres és la següent:

- Dels 711 creadors en residència en els centres entre 2007 i 2009, 97 fan ús de la fotografia. Així doncs, **el 13,6% del total de creadors residents als centres fan ús de la fotografia.**
- L'any 2009 els centres de creació i producció van tenir una mitjana de 33 creadors en residència dels quals, de mitjana, 5 utilitzen la fotografia.
- Dos dels centres consultats manifesten que no han fet exposicions en els anys consultats, concretament Hangar i Can Xalant.

11 <http://www.canxalant.org/>

12 <http://www.farreracan.cat/>

13 <http://comafoscatv.net/comafoscanode/>

14 <http://www.canmanyec.cat/>

15 <http://www.experimentem.org/>

16 <http://www.hangar.org/>

17 <http://www.lestruch.cat/>

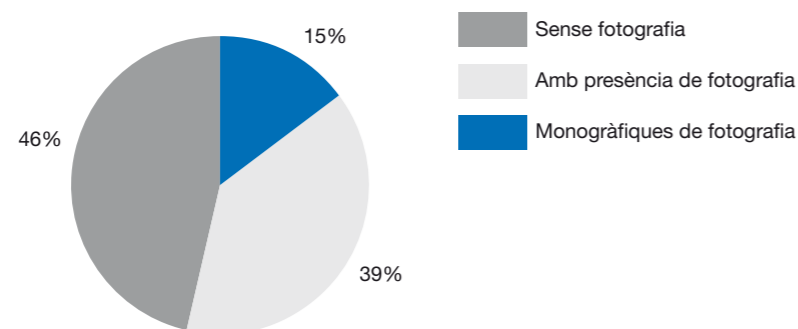
18 <http://www.naucoclea.com/>

19 <http://www.nauivanow.com>

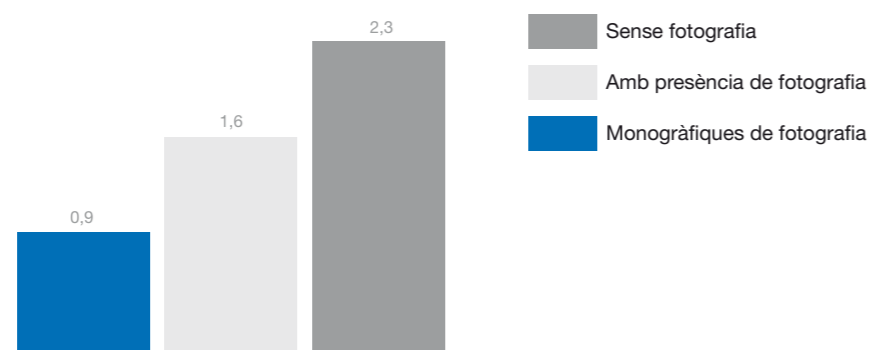
20 <http://www.rocaumbert.cat/>

- Tots els centres amb activitat expositiva entre l'any 2007 i el 2009, han organitzat exposicions monogràfiques de fotografia o bé amb presència de fotografia.
- L'any 2009, els centres amb activitat expositiva van fer una mitjana de 4,8 exposicions.

Exposicions realitzades pels centres de creació i producció amb activitat expositiva

Mitjana d'exposicions per centre de creació i producció amb activitat expositiva. 2009

4.2.3. Associacions fotogràfiques

La primera associació fotogràfica del món va ser la Société Héliographique, fundada a París l'any 1851.

A Catalunya el fenomen associacionista es va viure amb una intensitat especial. La dècada dels anys vint del segle passat està marcada per la creació massiva d'associacions fotogràfiques. En aquells anys Catalunya es va posar al capdavant de l'Estat en nombre de fotoclubs, d'associats i d'activitats. L'associacionisme va tenir les seves arrels en la inexistència d'altres canals o alternatives per a l'activitat fotogràfica. La confluència a Barcelona, entre els anys 1915 i 1920 de diferents factors culturals, econòmics i socials va fer créixer l'interès per la fotografia, fet que va anar del bracet de la ràpida expansió de la burgesia i d'una indústria editorial activa. La fundació de l'Agrupació fotogràfica de Catalunya va servir de model per a la creació d'altres associacions fotogràfiques arreu de l'Estat espanyol.

Les associacions fotogràfiques que hi ha a Catalunya generalment són entitats culturals, sense ànim de lucre, creades per l'entusiasme d'aficionats al món de la imatge i es dediquen a la promoció, divulgació i popularització de la imatge. Entre les activitats que fan destaquen sobretot, els cursos, conferències, festivals i concursos. De vegades també produeixen exposicions i publiquen llibres o treballs monogràfics.

Entre les agrupacions més destacades i pioneres a Catalunya, destaca l'**Agrupació fotogràfica de Catalunya (AFC)**²¹ creada l'any 1923 per Josep Demestres, Joaquim Pla Janini, Claudi Carbonell i Salvador Lluc, entre altres. Aquesta agrupació va néixer com una associació d'aficionats a la fotografia amb la vocació de difondre la fotografia a Catalunya. En aquesta associació van participar fotògrafs tan coneguts com Pere Català Pic, Otto Lloyd, Agustí Gentelles o Antoni Campañà Bandranas.

Si tenim en compte que a Madrid l'any 1900 es va crear la Reial Societat fotogràfica (RSF), el fet que l'AFC fos creada el 1923 pot semblar una data tardana per a la creació d'una agrupació fotogràfica a Catalunya. Tanmateix segons el teòric, crític i impulsor de la fotografia Josep Maria Casademont: "El 1918 es va fundar la Unió fotogràfica de Barcelona, i no era la primera, ja que abans, al segle passat, hi havia hagut un altre precedent".²²

En els anys seixanta, que va ser la dècada d'or de les agrupacions fotogràfiques a Espanya, l'AFC va ser una de les més nombroses quant al nombre de socis, i entre els seus afiliats hi van figurar Xavier Miserachs, Francesc Català Roca, Pere Català i Roca, Joan Fontcuberta, entre altres. Alguns d'aquests socis van ser reconeguts amb el Premi Nacional de Fotografia, com Fontcuberta l'any 1998, o Joan Colom el 2002. Francesc Català Roca va ser premiat l'any 1983 amb el Premi Nacional d'Arts Plàstiques d'Espanya pel seu treball fotogràfic. Aquesta agrupació té una col·lecció de 25.000 negatius estereoscòpics de vidre i una destacada biblioteca amb fons fotogràfics. Una de les accions més destacades de l'AFC és la publicació del seu butlletí, que a començaments dels anys trenta era una de les millors revistes de fotografia publicades a Espanya, malgrat que només es distribuís entre els membres de l'AFC.

En un altre nivell, l'any 2008 va ser premiada l'Associació Foto-Film de Calella²³ amb el Premi Nacional de la Confederació Espanyola de Fotografia²⁴ com l'agrupació més destacada pel conjunt de les seves activitats.

Segons la Federació Catalana de Fotografia²⁵ i el Departament de Justícia de la Generalitat, al desembre de 2009, a Catalunya hi ha al voltant de **170 associacions relacionades amb el món de la fotografia**. Cal destacar que, en els últims anys, l'associacionisme ha crescut amb la creació d'associacions de fotògrafs digitals i el sorgiment d'associacions com el Centre Documental de Fotografia de Barcelona—dissolt al desembre de 2009—i Photographic Social Vision.

²¹ <http://www.afc.cat/>

²² Casademont, Josep Maria. "La fotografía en el estado español (1900-1978)". A: Tausk, Peter. *Historia de la Fotografía en el Siglo XX, de la Fotografía Artística al Periodismo Gráfico*. Barcelona: Gustavo Gili, 1978.

²³ www.fotofilmcalella.org

²⁴ www.cefoto.org

²⁵ www.fedcatfotografia.org

Photographic Social Vision²⁶ actua d'enllaç entre els documentalistes, la societat i les entitats sense ànim de lucre mitjançant la difusió dels treballs dels fotoperiodistes per a les ONG. Els objectius d'aquesta fundació són donar a conèixer les problemàtiques socials a través de l'obra dels fotoperiodistes compromesos amb la realitat, conscienciar la societat sobre la labor que fan persones i organitzacions del tercer sector que treballen diàriament per millorar la situació social i esdevenir un referent en la gestió de la fotografia documental social. Photographic Social Vision s'encarrega de fer cada any el Word Press Photo a Barcelona, i a més de fer projectes editorials i expositius també fan cursos de fotografia per a gent gran.

Un altre exemple d'associació és l'**UPIFC Sindicat de la Imatge**,²⁷ que actua en l'àmbit territorial de Catalunya i agrupa els que treballen per compte d'altri o per compte propi com a tècnics i professionals de la imatge, dels mitjans de comunicació i de la indústria audiovisual. La seva labor se centra en la defensa dels interessos col·lectius dels membres, l'edició de publicacions per difondre les activitats sindicals i l'activitat creativa dels afiliats, promoure la defensa dels drets d'autor, morals i materials derivats de l'obra dels afiliats o l'expedició d'acreditacions professionals davant dels organismes, entre altres accions.

L'**Associació de Fotògrafs Professionals d'Espanya**²⁸ té la seva seu a Barcelona, i es conforma en l'actualitat com l'única associació d'àmbit estatal que agrupa els fotògrafs professionals. Els seus propòsits són:

- Promoció i avanç en el reconeixement de la fotografia professional.
- Projectar i enfortir la imatge pública del sector i del fotògraf professional.
- Fomentar la qualitat i la integritat de la professió.

Finalment s'ha d'indicar que les associacions consultades han expressat dues línies d'opinió. D'una banda, hi ha associacions que defensen el món de la fotografia digital, de fet, hi ha associacions de fotògrafs digitals i, d'altra banda, associacions que defensen el sistema analògic remarcant la diferència entre una fotografia i una impressió digital, de manera que per a ells no existeix "la fotografia digital". En aquest sentit, l'Associació Olot Fotografia²⁹ està fent un manifest anomenat 'Manifest en defensa de la fotografia envers el digital'.

4.2.3.1. Les associacions en xifres

S'ha tramès un qüestionari a 15 associacions fotogràfiques que representen el 8,6% del total d'associacions de fotografia englobades al cens d'elaboració pròpia.

- Agrupació Foto-cine Cerdanyola-Ripollet, AFOCER. Cerdanyola del Vallès.
- Agrupació Fotogràfica Cambrils. Cambrils.
- Agrupació Fotogràfica d'Igualada. Igualada.
- Agrupació Fotogràfica de Catalunya. Barcelona.
- Agrupació Fotogràfica de Tarragona. Tarragona.
- Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica de Blanes. Blanes.
- Agrupació Fotogràfica Viladecans. Viladecans.
- Associació de Fotògrafs Professionals de Girona. Girona.
- Entitat Fotogràfica de Calafell i Comarca, ENFOCA. Calafell.

²⁶ www.photographicsocialvision.org

²⁷ <http://www.upisindi.cat/>

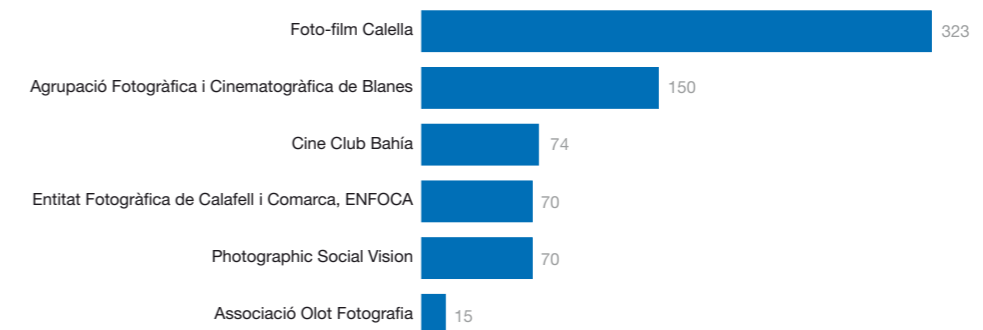
²⁸ <http://www.afpe.pro/>

²⁹ <http://www.olotfotografia.cat/>

- Associació Olot Fotografia. Olot.
- Càmera Club Sabadell. Sabadell.
- Cine Club Bahía. Palamós.
- Foto-film Calella. Calella.
- Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya. Barcelona.
- Photographic Social Vision. Barcelona.

La informació obtinguda a partir de les respostes rebudes és la següent:

- L'any de fundació de les associacions fotogràfiques varia entre l'any 1960 i el 2001.
- **Les associacions fotogràfiques tenen una mitjana de 117 membres**, tot i que aquest valor estadístic presenta molta dispersió. L'associació amb menys membres és l'Associació Olot Fotografia, que en té 15, mentre l'associació amb més membres és Foto-film Calella amb 323.

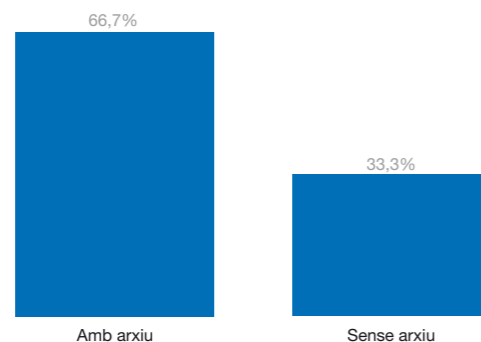

Nombre de membres de les associacions amb resposta

- Amb relació a les activitats organitzades per sensibilitzar i/o difondre l'art de la fotografia a la societat, **totes les associacions consultades munten exposicions pròpies, cursos de formació i concursos**. La majoria també fa exposicions en col·laboració i ofereix beques o convoca premis. Altres activitats manifestades són edició de publicacions, assistència a fires i festivals, sortides fotogràfiques, projeccions i visionats.

- **El 66,7% de les associacions disposen d'arxiu.** La donació particular i els concursos i festivals representen la forma d'ingrés dels fons d'aquests arxius, mentre que en cap cas s'ha fet compra de fons en els últims anys.

Distribució de les associacions fotogràfiques segons disposició d'un arxiu

4.2.3.2. Opinions i demandes

D'altra banda, les **demandes manifestades per les associacions fotogràfiques** són:

1. **Necessitat d'agències d'autor que representin els fotògrafs.**
2. **Increment de les subvencions i concessió previa a la realització** de les activitats.
3. **Creació d'un equipament que gestioni i conservi tots els arxius** i fer-los consultables.
4. **Regulació de l'activitat dels fotògrafs professionals:** seguretat social, drets com a professionals, etc.
5. Interès per part de les administracions envers **la fotografia com a mitjà informatiu.**
6. Interès per part de les administracions per **regular la seva activitat.**
7. **Recursos per a la gestió de les entitats sense ànim de lucre.**
8. **Ajuts de les administracions públiques per portar exposicions o editar catàlegs o CD.**
9. **Augment del contacte entre les associacions,** per poder donar més difusió a totes les activitats.
10. **Creació de nous espais de trobada** i discussió sobre fotografia.

4.2.4. Laboratoris i indústries

La primera dècada del segle XXI ha viscut un ràpid avanç tecnològic en el món de les càmeres digitals. D'aquesta manera un fotògraf avui en dia ha de tenir present la necessitat de tenir la seva càmera amb el programari actualitzat del fabricant, el conegut *firmware*. I per descomptat, ha de tenir-la ben calibrada quant als valors de contrast, saturació, to, etc.

El sistema digital ha democratitzat la fotografia. Abans la gent no feia tantes fotografies pel cost que tenia el rodet i el revelatge posterior. Ara la difusió de la fotografia està molt generalitzada, i la producció d'imatges per part de la societat és molt àmplia fins a arribar a una saturació del paisatge visual. Algunes imatges són seleccionades i, gràcies als laboratoris, poden personalitzar diversos objectes: samarretes, trencaclosques, tasses, llençols, etc.

A Catalunya, i a Barcelona en particular, hi ha una indústria auxiliar de qualitat. En efecte, és reconeguda nacional i internacionalment la presència dels laboratoris de revelatge, impressió i ampliació fotogràfica capdavanters en el seu sector. Els més coneguts per la seva qualitat són Manual Color³⁰ —amb seu a Madrid i Barcelona, creat el 1976, i el 2007 fusionat amb Fotografia Industrial Mulà, fundada el 1945— i Sabaté Photo³¹ —situat a Barcelona i creat l'any 1940.

Aquests laboratoris permeten fer impressions fotogràfiques mitjançant tecnologia làser i també impressions per injecció de tinta.

En aquests laboratoris la majoria dels clients provenen del món de la publicitat i la moda, i encarreguen no només la impressió, sinó també el tractament de les imatges: retoc de colors i de contingut segons si la campanya publicitària va adreçada a països occidentals o orientals. També les institucions culturals generen una alta demanda de serveis en aquestes empreses amb la impressió de plafons informatius o altres tipus d'impressions específiques.

En contrapartida el sector dels laboratoris ha d'estar actualitzat des del punt de vista tecnològic i de maquinària, per poder-se mantenir en el mercat de la impressió, al mateix temps que ha d'innovar i investigar nous formats d'impressió. Per estar al dia, els laboratoris assisteixen a les fires més importants d'impressió on es presenten les novetats mundials, com ara PMA (Photo Marketing Association Show)³², la fira fotogràfica anual més important del món que es fa als Estats Units.

³⁰ <http://manualcolor.com/>

³¹ <http://www.sabatephoto.com/cat/>

³² www.pmai.org

4.3. Difusió

La difusió de la fotografia es fa de diverses maneres. En primer lloc, cal citar les exposicions que es realitzen a galeries, museus i fundacions. També mitjançant els festivals, els premis i els concursos es difon i es dona a conèixer la labor dels creadors. Així mateix cal destacar la tasca dels crítics d'art que escriuen sobre l'obra dels fotògrafs i sobre les exposicions artístiques. Finalment es fa menció al món de les publicacions, tot i que la majoria són de caire general.

4.3.1. Centres d'art i sales d'exposicions

La fotografia ha tingut una presència creixent en els espais i centres d'art. D'una banda, les exposicions dedicades a creadors que procedeixen de la tradició fotogràfica han mantingut la seva presència o bé s'han ampliat.

En segon lloc, la fotografia ha esdevingut un llenguatge cada vegada més freqüent, juntament amb altres, entre els creadors que procedeixen de la formació en belles arts. La tecnologia digital, de cost més assequible, així com l'audiovisual tenen una presència freqüent en l'obra dels artistes visuals.

Finalment la consolidació de les mostres dedicades al fotoperiodisme en espais d'art han ampliat l'oferta expositiva en els darrers anys.

Dos elements més han estat la presència de la fotografia d'autor en espais que no gaudeixen d'un pedigrí artístic, sinó més aviat divulgatiu. El cas del Palau Robert n'és un exemple paradigmàtic. D'una banda, el llenguatge fotogràfic gaudeix d'una total facilitat i immediatesa en la difusió de personatges, paratges naturals i culturals, moviments socials, tendències gastronòmiques, disseny, arquitectura, moda, etc. D'altra banda, el cost relativament reduït de muntar una exposició fotogràfica comparat amb altres suports (audiovisual, escenogràfic, etc.) confereix a la fotografia un avantatge competitiu de primer ordre.

Entre els centres d'art ha estat clau la consolidació d'espais com el **Palau de la Virreina** com a La Virreina Centre de la Imatge³³ i un comissariat especialitzat en art contemporani que fa una constant programació fotogràfica, així com **Arts Santa Mònica**,³⁴ que focalitza els seus esforços en la relació entre l'art, el pensament i la ciència.

En aquest estudi no s'ha tingut en compte el gran nombre d'exposicions que es duen a terme en centres cívics i culturals en tant que solen ser mostres de fotògrafs que encara no tenen una llarga trajectòria i reconeixement artístic. En canvi s'han considerat els centres que pertanyen a caixes d'estalvis, en tant que són centres amb responsables del programa expositiu.

4.3.1.1. Presència de la fotografia

De les 45 sales d'exposicions de Catalunya amb una programació estable, 41 tenen vinculació amb la fotografia i s'han considerat per a l'estudi. És a dir, el 91,9% ha organitzat en algun moment una exposició monogràfica de fotografia o amb presència de fotografia.

³³ <http://www.bcn.es/virreina-centre-de-la-imatge/catala/home.htm>

³⁴ <http://www.artssantamonica.cat/>

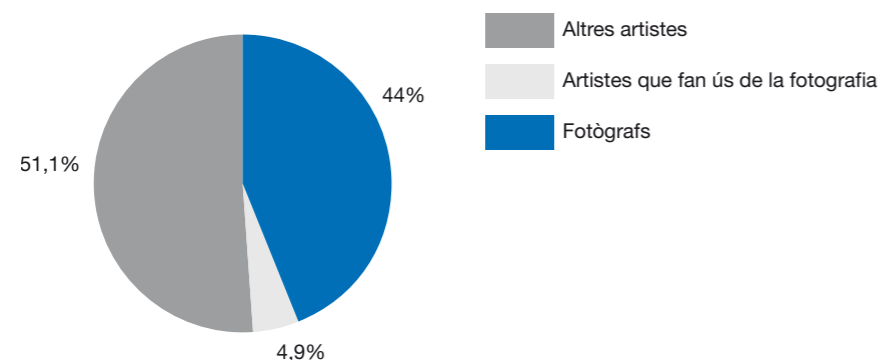
Sales d'exposició vinculades amb la fotografia	
Sala	Població
Almacen, Espai de Creació i Difusió Artística	Barcelona
Arts Santa Mònica	Barcelona
Casa Àsia	Barcelona
Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB)	Barcelona
Cincómonos Espai d'Art	Barcelona
Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (COAC) – Barcelona	Barcelona
Espai Fotogràfic Can Basté	Barcelona
Espai Mallorca	Barcelona
Goethe – Institut Barcelona	Barcelona
Espai UBU	Barcelona
FNAC*	Barcelona
La Capella	Barcelona
La Santa	Barcelona
La Virreina	Barcelona
La Xina A.R.T.	Barcelona
Miscelanea	Barcelona
Niu, espai artístic	Barcelona
Palau Robert	Barcelona
La Capsa – Centre de Cultura Contemporània del Prat	El Prat de Llobregat
Bòlit, Centre d'Art Contemporani	Girona
Casa de Cultura de Girona	Girona
Centre Cultural La Mercè	Girona
Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (COAC) – Girona	Girona
Fundació Espais d'Art Contemporani	Girona
INSPAI, Centre de la Imatge de la Diputació	Girona
Tecla Sala, Centre d'Art de l'Hospitalet de Llobregat	L'Hospitalet
Centre d'Art La Panera	Lleida
Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (COAC) – Lleida	Lleida
Ca L'Arenas, Centre d'Art del Museu de Mataró	Mataró
Institut Municipal d'Acció Cultural (IMAC)	Mataró
Espai ZER01 – Museu Comarcal de la Garrotxa	Olot
Sala 15	Olot
Centre d'Art Cal Massó	Reus
Centre de la Imatge Mas Iglesias	Reus
Sala Fortuny, Centre de Lectura de Reus	Reus
Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (COAC) – Tarragona	Tarragona
Fundació Fòvm	Tarragona
Tinglado2	Tarragona
Sala Muncunill	Terrassa
Capella de Sant Roc – Espai Contemporani	Valls
Sala H, Associació per a les Arts Contemporànies	Vic
Total: 41 centres de producció	

* Es consideren les sales Espai FNAC Triangle, Espai FNAC L'Illa i Espai FNAC Diagonal Mar ubicades a Barcelona.

Els resultats obtinguts de les sales consultades:

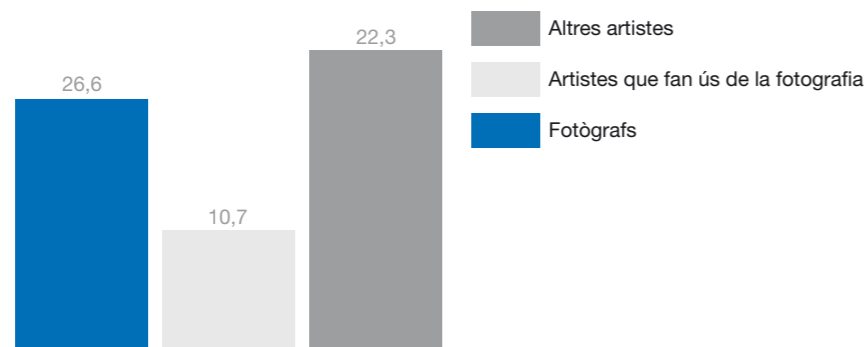
- El total d'artistes que van exposar entre els anys 2007 i 2009 a les sales d'exposició vinculades amb la fotografia és de 3.710. D'aquest total hi ha 1.632 fotògrafs i 180 artistes que fan ús de la fotografia: 44,0% i 4,9% respectivament.

Artistes exposats a les sales d'exposició. 2007 - 2009

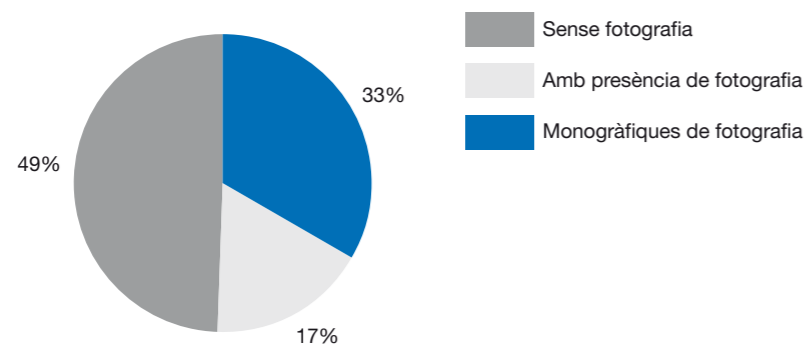
L'any 2009 va exposar a cada sala vinculada amb la fotografia una mitjana de 59,6 artistes: una mitjana de 22,3 fotògrafs i una mitjana de 10,7 artistes que fan ús de la fotografia.

Mitjana d'artistes exposats a les sales d'exposició. 2009

Totes les sales d'exposicions vinculades amb la fotografia van fer com a mínim alguna exposició amb presència de fotografia durant els últims 3 anys.

Exposicions realitzades per les sales d'exposició. 2007 - 2009

3.2. Festivals, premis i concursos

En general, els festivals, premis i concursos que es convoquen a Catalunya al voltant de la fotografia es dediquen a temàtiques diverses: fotografia de natura, amb motiu del dia d'Internet, etc. És sorprenent el nombre de certàmens de fotografia que se celebren a Catalunya, si el comparem amb el dels que hi ha a la resta de sectors de les arts visuals. De vegades el concurs gira al voltant d'un tema en concret, però en altres casos, com a SCAN, el criteri de valoració és la qualitat fotogràfica. Per tant, es poden diferenciar dues tipologies de festivals: els que fixen el tema i aquells en els quals el tema és lliure.

Els festivals, premis i concursos donen lloc, en molts casos, a grans exposicions. La tardor del 2009 han coincidit a Barcelona diverses exposicions, entre les quals destaquen FotoPres exhibida a CaixaForum, World Press Photo, al CCCB, i Talent Latent a Arts Santa Mònica.

FotoPres,³⁵ organitzat per l'Obra Social "la Caixa", s'ha convertit en un dels concursos de fotografia de premsa amb més història i reconeixement de l'Estat espanyol. S'organitza amb l'objectiu de donar a conèixer i difondre la fotografia documental i al mateix temps contribuir a la consolidació del documentalisme contemporani. Cada dos anys aquesta entitat atorga sis beques per portar a terme projectes fotogràfics inèdits i tres premis a treballs fets en els darrers dos anys.

World Press Photo³⁶ és una reconeguda mostra internacional de fotoperiodisme professional que arriba cada any a Barcelona de la mà de l'associació Photographic Social Vision en col·laboració amb el CCCB. S'hi mostren unes 200 fotografies de fotoperiodistes de tot el món que retraten la realitat social de l'any anterior a la mostra. La resposta del públic és un indicador que la mostra està més que consolidada a Barcelona.

Per últim, cal assenyalar la mostra **Talent Latent**, dins de les accions del Festival SCAN. Aquesta mostra recull les obres seleccionades per un comissari extern que en fa una tria després de rebre les propostes d'experts consultats, els satèl·lits.

Així mateix hi ha festivals amb formats més contemporanis com **Trafic** o **Fotointerpreta**, ambdós organitzats per l'associació Lafotobcn.³⁷ La seva primera declaració de principis és que no exposen fotografia, sinó que parlen de fotografia. D'aquesta manera el festival no es redueix a penjar fotografies, sinó que s'interessen més per l'experiència. Amb aquest objectiu, les fotografies són videoprojectades mentre es fan debats al voltant de la creació fotogràfica. S'hi reuneixen experts de l'àmbit fotogràfic com fotògrafs, comissaris, representants, editors, col·lectius i professors.

Al voltant dels festivals cal senyalar que a Catalunya es fa anualment un **congrés de jurats de fotografia de Catalunya**, organitzat per la Federació Catalana de Fotografia.³⁸ El primer es va fer l'any 2008 a Berga i el segon va ser l'any 2009 a Barcelona. Els objectius d'aquest congrés són, d'una banda, gaudir de dos dies d'intercanvi d'experiències i coneixements en l'àmbit fotogràfic i, de l'altra, aprofundir en un dels aspectes més complexos dins el món de la fotografia com és valorar la qualitat d'una imatge.

³⁵ http://obrasocial.lacaixa.es/exposiciones/fotopres09_es.html

³⁶ <http://www.worldpressphoto.org/>

³⁷ <http://www.lafotobcn.org/cat>

³⁸ <http://www.fedcatfotografia.org/>

L'**SCAN**³⁹ neix del desig de Tarragona de recuperar d'alguna manera la Primavera fotogràfica que havia tingut la seva darrera edició el 2004. Quan l'any 2006 es va voler organitzar alguna cosa semblant es va prendre la decisió que no es podia tornar a anomenar 'Primavera fotogràfica' perquè la Primavera i el seu format ja eren una cosa caduca. L'aposta va néixer amb vocació internacional, acollint propostes de tot el món i donant suport a la creació emergent.

L'**SCAN** ha estat la principal aposta del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació en matèria fotogràfica després del seu continuat suport a la Primavera fotogràfica. L'**SCAN** té dues línies de treball:

- Suport a autors no coneguts. Adreçat a escoles, estudiants i llicenciats en el camp de la fotografia. La selecció es va ampliar amb editors, etc., fins a donar lloc a un dels pilars de l'**SCAN**: 'Talent Latent', una selecció de les propostes fetes per satèl·lits, nom que reben els professionals col·laboradors de tot el món, que en la darrera edició van proposar 223 autors. Després la comissària, Cristina Zèlich, va fer la tria final, escollint catorze propostes que van ser produïdes i exhibides. Aquesta tria que conforma 'Talent Latent' es va exposar dins de l'**SCAN** de Tarragona, i posteriorment es presentà a Barcelona i fora d'Espanya. La resta de treballs rebuts configuren una base de dades a disposició dels professionals que ho sol·liciten. Amb aquest arxiu Talent Latent es vol posicionar com un referent informatiu per a experts de la fotografia.
- Reflexions al voltant de la fotografia. Aquesta línia teòrica pren forma mitjançant els diàlegs i el simposi. De diàlegs, se n'han fet dos, un el 2008 (*La ubiqüitat de la imatge*⁴⁰) i un altre el 2009 (*La imatge en conflicte*). Aquests diàlegs van prendre el format de blog i han rebut cada any tres experts de reconeixement internacional: Christian Caujolle, Joan Fontcuberta i Radu Stern el 2008, i Pepe Baeza, Clemente Bernad i Ignacio Ramonet el 2009. Pel que fa al simposi, l'any 2008 es van fer les II Jornades Catalanes de Fotografia i l'any 2009 es va fer un simposi amb el títol d'Instantànies de la Teoria de la Fotografia.

Emergent-Lleida⁴¹ és una iniciativa de l'Associació de Fotògrafs Professionals de Lleida i Comarques. Es defineix com un festival lúdic i creatiu que treballa entorn del mitjà fotogràfic i que persegueix els objectius següents:

- Treballar conjuntament amb les escoles de fotografia i audiovisuals per estimular la creació fotogràfica i artística entre els més joves, i a la vegada exercir de plataforma de projecció de nous fotògrafs emergents.
- Esdevenir un espai plural de reflexió, crítica i també d'aprenentatge entorn del món fotogràfic i audiovisual actual.
- Promoure la fotografia com a eina d'inclusió social col·laborant amb altres entitats que treballin en el camp de l'acció social.
- Contribuir a descentralitzar l'art de primer nivell i apropar-lo a les terres de Lleida.

Després d'una petita prova pilot feta l'any 2008, es va definir l'edició de 2009 amb una filosofia més clara, que proposava un festival vinculat a les escoles de fotografia, amb la finalitat de presentar un festival que es complementés amb la tasca de les escoles de disseny i arts visuals, que en completés l'oferta i s'obris als nous camins, més enllà de la fotografia, i que acollís també *performance*, instal·lacions, etc. Aquesta participació d'escoles amb joves emergents

³⁹ <http://cultura2.gencat.cat/scan/>

⁴⁰ <http://ubiquitat.dialegrskrtu.cat>

⁴¹ <http://www.emergent-lleida.org/>

va esdevenir fonamental per complir el títol del mateix festival: *emergent*, i per cobrir activitats que les escoles no podien desenvolupar, com organitzar ponències d'experts internacionals, convocar unes beques, impulsar la convocatòria eCrea per als estudiants de les escoles de fotografia i donar visibilitat i promoció a les seves obres.

Emergent-Lleida té quatre branques:

- eCREA. Premi per a joves fotògrafs en procés de formació. Vol estimular la creació artística més innovadora entre els nous creadors i al mateix temps difondre'n l'obra. Convocat conjuntament entre l'Institut d'Estudis Ilerdencs i Emergent. Dels treballs rebuts, dos comissaris en fan una selecció que es mostra en el festival.
- Beca de fotografia CaixaPenedès09. Beca per a la producció d'una exposició individual i per donar suport a la creació d'aquells artistes novells vinculats a les escoles de fotografia i audiovisuals catalanes amb l'objectiu de promoure els seus treballs i facilitar-los-en la producció.
- Visionats-Emergent. L'objectiu és incentivar la creació fotogràfica i audiovisual, sobretot entre els autors més novells, així com divulgar la seva obra.
- Premi honorífic Ciutat de Lleida-Emergent. Premi anual, creat l'any 2009. El primer premiat va ser Rafael Sanz Lobato, escollit entre personalitats del món de la fotografia.

Clic⁴² és un festival molt conegut pels més joves. Creat l'any 2001 es divideix en dues branques:

- Concurs de temàtica social i de fotoperiodisme social on se seleccionen un màxim de 20 propostes.
- Beques que permeten al jove guanyador tenir un catàleg i publicar en revistes, fomentant així el seu desenvolupament després d'obtenir el reconeixement del jurat. S'intenta que faci reportatges en publicacions, etc. Aquest jurat va rodant i el conformen persones de l'Administració Pública, fotoperiodistes, crítics d'art, etc.

La mateixa organització del festival, l'associació Diomira, reconeix que es fa molta labor social en aquest concurs, que rep finançament de la Secretaria de Joventut, i assegura que només es desenvolupa un 5% del que podria arribar a ser Clic.

Annualment realitzen una exposició a Perpinyà dins del Visa Off,⁴³ una trobada internacional de fotografia amb molt d'èxit. Després de presentar-se a Perpinyà la mostra itinaera per diverses localitats catalanes.

4.3.2.1. Els festivals en xifres

A Catalunya se celebren un total de 27 festivals, premis i concursos vinculats amb la fotografia. A tots se'ls va enviar el qüestionari.

⁴² <http://clic.diomira.net/ct/index.htm>

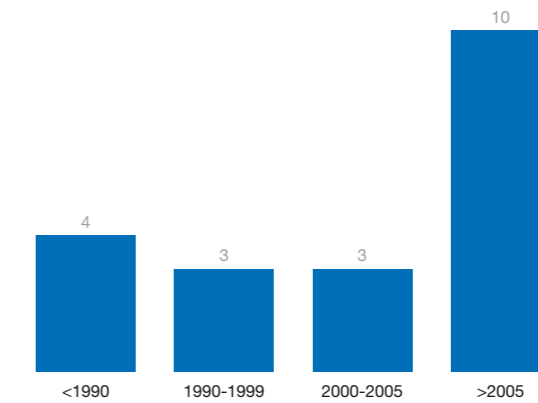
⁴³ <http://www.visaoff.com/>

Festivals, premis i concursos vinculats amb la fotografia	
Festival, premi o concurs	Població
Biennal de Fotografia d'Arenys de Mar (Agrupació Fotogràfica d'Arenys, AFA)	Arenys de Mar
Caja de Luz, Festival Internacional de Fotografia i Arts Visuals (Miscelànea)	Barcelona
Clic (Associació Diomira)	Barcelona
Experiència Fotogràfica Internacional dels Monuments (Generalitat de Catalunya)	Barcelona
Fotointerpreta (Centre de Fotografia Documental de Barcelona)	Barcelona
FotoMercè (Ajuntament de Barcelona)	Barcelona
Tràfic, experiència fotogràfica (Centre de Fotografia Documental de Barcelona)	Barcelona
Swab, Fira Internacional d'Art Contemporani de Barcelona	Barcelona
Festimatge (Foto-Film Calella)	Calella
Premi de Fotografia Vila de Cambrils (Agrupació Fotogràfica de Cambrils)	Cambrils
Biennal d'Art de Girona (Casa de Cultura de Girona)	Girona
Biennal Internacional de Fotografia (INSPAI, Centre de la Imatge de la Diputació de Girona)	Girona
Emergent. Festival Internacional de Fotografia i Arts Visuals (Associació de Fotògrafs Professionals de Lleida i Comarques)	Lleida
Llei d'Art, Biennal Internacional d'Art Independent de Catalunya	Lleida
Premi eCrea	Lleida
Premi de Fotografia Ton Sirera (Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs, Diputació de Lleida)	Lleida
Premi honorífic Ciutat de Lleida	Lleida
Visionats Emergent	Lleida
Montphoto (Centre Excursionista de Lloret de Mar)	Lloret de Mar
Biennal de Fotografia (Olot Fotografia)	Olot
Biennal de Fotografia Xavier Miserachs	Palafrugell
Concurs fotogràfic Vila de Palamós (Cine Club Bahía)	Palamós
Biennal d'Art Contemporani Català (Canals – Galeria d'Art)	Sant Cugat del Vallès
Fotomaig (Grup d'Estudis Sitgetans Secció fotogràfica)	Sitges
Biennal Internacional de Fotografia (Centre de la Imatge Mas Iglesias)	Reus
Biennal d'Art (Museu d'Art Modern de Tarragona MAMT)	Tarragona
Scan, manifestació fotogràfica (Generalitat de Catalunya i Ajuntament de Tarragona)	Tarragona
Total: 27 festivals, premis o concursos.	

Els resultats són els següents:

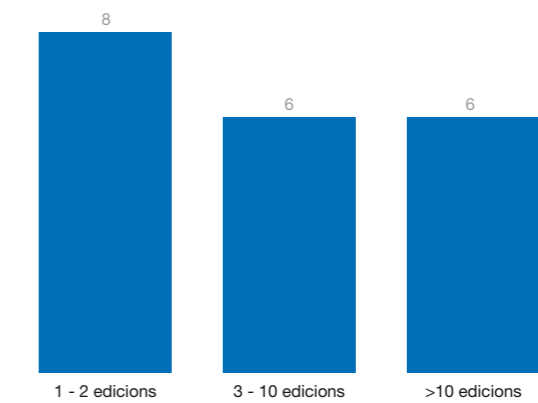
- La primera edició de la meitat de festivals, premis i concursos és posterior a l'any 2005.

Nombre de festivals, premis i concursos segons l'any de la primera edició

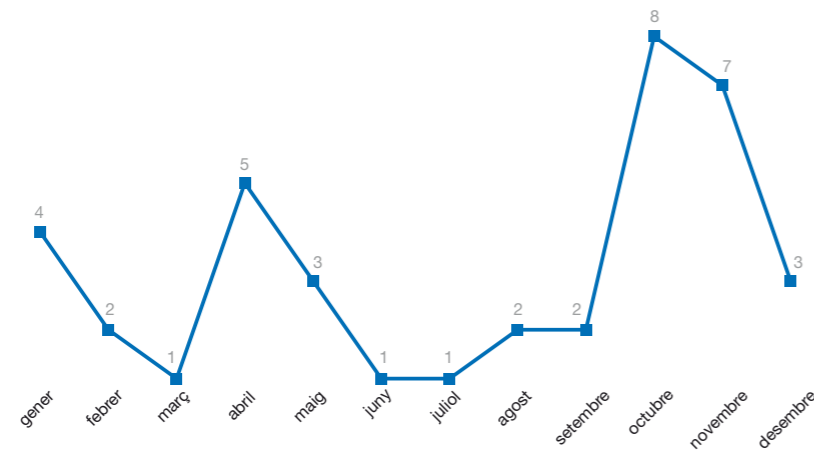
Els festivals, premis i concursos han fet una mitjana de 9,3 edicions. No obstant això, hi ha molta variabilitat entorn d'aquest valor (mediana de 5 edicions).

Nombre de festivals, premis i concursos segons nombre d'edicions celebrades

- En relació al calendari dels esdeveniments, es detecta una incidència més gran durant els mesos d'octubre i novembre.

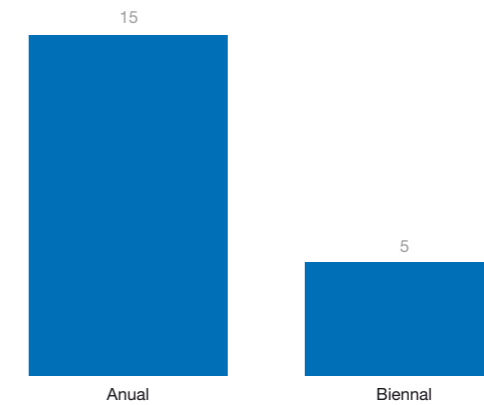
Oferta de festivals, premis i concursos segons mes de celebració

Festivals, premis i concursos. Calendari												
Nom / Mes	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Premi honorífic Ciutat de Lleida												
Premi eCrea												
Biennal d'Art de Girona												
Swab. Barcelona												
Biennal Intern. Fotografia, INSPAI												
Scan, manifestació fotogràfica												
Emergent. Lleida												
Visionats Emergent												
Tràfic, experiència fotogràfica												
Festimatge												
Fotomaig												
Biennal de Fotografia. Olot												
Clic												
Premi de Fotografia Ton Sirera												
Montphoto												
Experiència Fotog. Int. Monument												
Biennal d'Art Contemporani Català												
Premi de Fotografia de Cambrils												
Concurs fotogràfic Vila de Palamós												
Biennal d'Art. Tarragona												

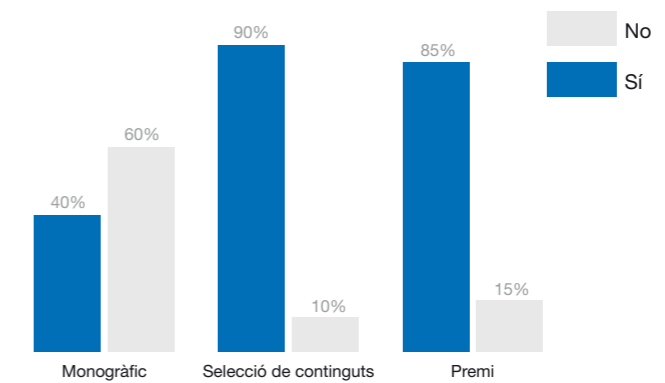
- La majoria dels certàmens són de caràcter anual.

Nombre de festivals, premis i concursos segons periodicitat

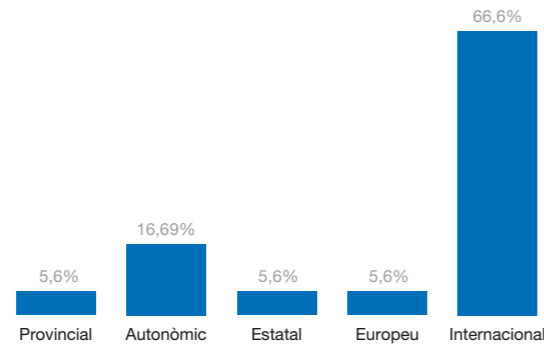
- El 40,0% dels festivals, premis i concursos són monogràfics de fotografia.
- En el 90,0% dels casos hi ha selecció de continguts, i en el 85,0% s'atorga algun tipus de premi.

Distribució dels festivals, premis i concursos segons característiques

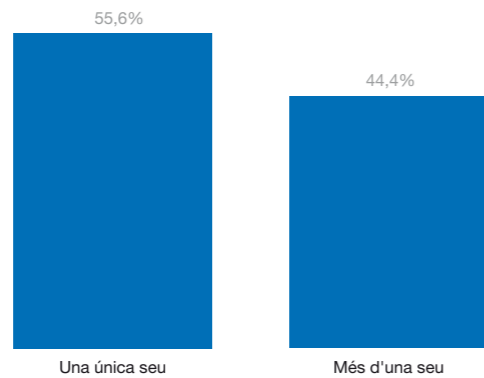
- Majoritàriament no hi ha limitació geogràfica amb relació a l'origen dels artistes participants.

Distribució de festivals, premis i concursos segons l'àmbit geogràfic d'origen dels artistes

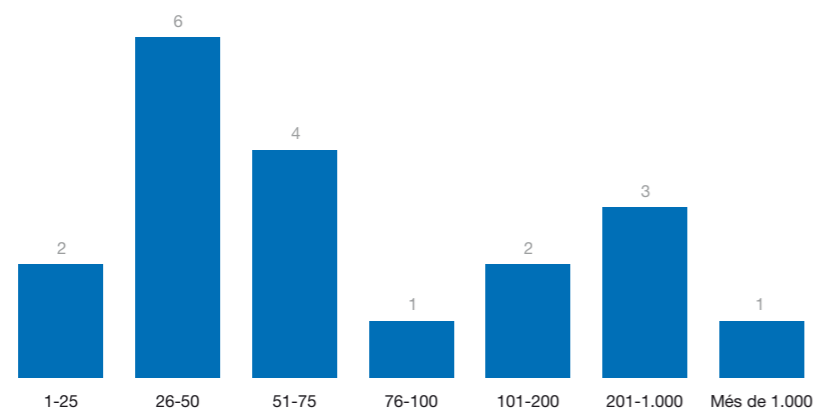
- Més de la meitat dels festivals, premis i concursos (55,6%) es fan en una única seu.

Festivals, premis i concursos segons el nombre de seus on es realitzen

- La mitjana de participants en la darrera edició dels festivals, premis o concursos analitzats és de 136 participants.

Festivals, premis i concursos. Nombre de participants en la darrera edició

4.3.2.2. Opinions i demandes

Les demandes de l'àmbit dels festivals i concursos, segons els agents consultats són les següents:

1. **Creació d'un punt de trobada (plataforma web i/o revista) per reunir tots els submons del món de la fotografia** que estan escampats i demanen saber què fan els altres i de quina manera es poden establir col·laboracions, etc. En definitiva, es tracta de saber què s'està fent en fotografia i posar en comú experiències, tendències i notícies del sector.
2. Necessitat de **voluntat política clara** davant la fotografia.
3. Assignació suficient de **pressupost** per fer, produir i difondre l'esdeveniment.
4. **Simplificació de la tramitació**, any rere any, de justificació de l'esdeveniment davant de l'Administració pública.
5. **Foment de la sensibilitat de la societat** cap al món de la fotografia.
6. Proposta a l'Administració de **crear plataformes que generin propostes de futur i sinergies entre els diversos agents** que treballen en el món de la fotografia. Com a exemple s'indica que ajudar un artista amb una exposició no és una solució de futur: l'ajut ha de ser o més continuada o dividida entre els diversos membres de la cadena que poden ajudar-lo a ser autosuficient.
7. Establiment de llaços de dinamització, producció i comunicació, així com una **major relació entre els departaments de les administracions per treballar conjuntament**.

4.3.3. Crítica

Les reflexions teòriques i crítiques sobre fotografia a Catalunya durant uns anys les van fer els mateixos fotògrafs. El cas més notori és el de Joan Fontcuberta, des de publicacions i diaris com *Nueva Lente* o *El Correo Catalán* o des de publicacions especialitzades estrangeres on va donar a conèixer la creació fotogràfica catalana i espanyola de finals dels setanta i començaments del segle XXI.⁴⁴

A principis dels vuitanta comencen amb certa timidesa alguns crítics d'art a escriure sobre l'obra de determinats fotògrafs. Òbviament aquesta crítica s'ha anat donant amb molta més freqüència en anys posteriors, a causa en gran mesura de la utilització generalitzada de la fotografia en l'art contemporani.

4.3.3.1. Algunes dades

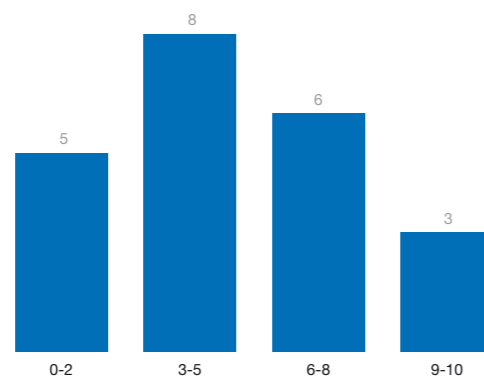
Tot i que la metodologia utilitzada en el cas dels crítics d'art és de caràcter qualitatiu (vegeu 2. *Metodologia*), durant les entrevistes es van fer un seguit de preguntes inicials de caire més quantitatiu que s'analitzen en aquest punt.

⁴⁴ Zelich, Cristina. (1996).

- El 87,0% dels crítics d'art consultats han fet algun comissariat, alguna crítica o algun text de catàleg vinculat amb exposicions de fotografia (o amb presència de fotografia) en els últims cinc anys.
- En els últims cinc anys, els crítics d'art han fet un comissariat o una crítica o un text de catàleg vinculat amb exposicions de fotografia (o amb presència de fotografia) cada any.

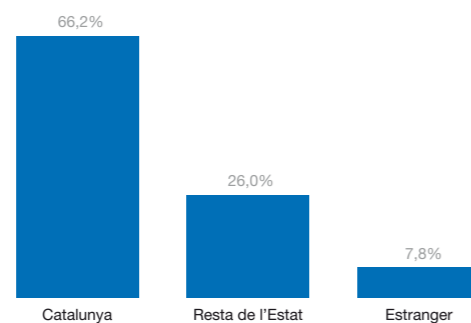
Crítics d'art. Nombre de comissariats, crítiques o textos de catàlegs vinculats amb exposicions de fotografia o amb presència de fotografia en els últims cinc anys

- Un 27,4% d'aquestes activitats vinculades amb exposicions de fotografia (o amb presència de fotografia) no pot associar-se a un territori o espai físic determinat. És el cas d'un article a una revista o l'edició d'un llibre.

- De les activitats associables a un territori o espai físic, el 66,2% es localitza a Catalunya.

Comissariats, crítiques o textos de catàlegs vinculats amb exposicions de fotografia (o amb presència de fotografia) en els últims 5 anys i associable a un espai físic, segons àmbit territorial

- El 52,2% dels crítics d'art consultats ha col·laborat amb algun mitjà de comunicació vinculat amb la fotografia. Aquests mitjans de comunicació són: A-desk,⁴⁵ Artforum,⁴⁶ Bonart,⁴⁷ BTV,

⁴⁵ <http://www.a-desk.org/spip/>

⁴⁶ <http://artforum.com/>

⁴⁷ <http://www.bonart.cat/>

Culturas de La Vanguardia, El Punt, Exitexpress, Lapiz,⁴⁸ Papers d'Art,⁴⁹ Time Out Barcelona i Zehar.

4.3.3.2. Opinions i demandes

A continuació es detallen les opinions i demandes expressades pels crítics d'art consultats.

1. La presència de la crítica de la fotografia en el món dels mitjans de comunicació:

Els diferents crítics d'art consultats coincideixen a l'hora de valorar negativament la presència de la crítica d'art en general i de la crítica de fotografia en particular als mitjans de comunicació.

Amb relació als mitjans de comunicació, es diferencia entre la presència de la crítica de fotografia en els mitjans generalistes i en els suplementos culturals de la premsa escrita o publicacions especialitzades.

En el primer cas, es considera nul·la la presència de la crítica de fotografia, de la mateixa forma que ho és la presència de la crítica d'art en general. En aquest sentit algunes respostes apunten a un descrèdit de la crítica d'art com a instrument d'intermediació entre la creació i el públic.

No obstant això, les opinions recollides apunten a un augment de la presència de la fotografia en els mitjans de comunicació gràcies al creixement en la consideració del fotoperiodisme i a exposicions i esdeveniments de fotografia. Aquestes aparicions, però, es limiten al fet noticable sense valoracions de tipus artístic, i es deuen fonamentalment a l'atractiu que origina la fotografia entre el públic no especialitzat. S'esmenta també la bona salut de la fotografia en els nous mitjans, com per exemple les plataformes socials digitals.

Amb relació als suplementos culturals de la premsa i publicacions especialitzades, els crítics d'art manifesten que la presència de la crítica de fotografia és escassa, però existent. En tot cas es tracta d'una crítica poc especialitzada feta per crítics d'art que es plantejgen l'anàlisi de qualsevol disciplina artística, però no específicament la de la fotografia.

“En els mitjans de comunicació generalistes la fotografia és molt poc present i sempre vinculada a grans certàmens.”

“En general es tracta d'una crítica d'art poc arriscada, que dóna prioritat a les grans exposicions d'autors reconeguts.”

“A l'igual que passa amb les pràctiques artístiques contemporànies en general, penso que la presència de la crítica sobre fotografia als mitjans és molt reduïda, a més de ser poc especialitzada. Això fa que la difusió dels treballs fotogràfics sigui molt feble i de difícil accés.”

⁴⁸ <http://www.revistalapiz.com>

⁴⁹ <http://www.fundacioespais.com/>

“No hi ha una crítica especialitzada destacable. La crítica de la fotografia queda engolida en la secció més genèrica de crítica d'art i sovint està mancada d'una qualitat diferencial.”

2. Situació de les revistes dedicades a la fotografia d'autor a Catalunya:

La resposta dels crítics a aquesta pregunta es pot classificar en dos grups. D'una banda, un seguit de crítics declaren que no disposen de prou coneixements per fer una valoració de les publicacions específiques de fotografia, fins i tot algun d'aquests manifesta poc interès per la fotografia creativa.

“No tinc prou informació i criteri per respondre a aquest punt.”

“Francament, em costa recordar el nom d'alguna publicació dedicada a la fotografia 'd'autor' a Catalunya. En realitat, ara per ara, el món de la fotografia 'artística' o 'd'autor' m'interessa més aviat poc.”

D'altra banda, hi ha els crítics per als quals la situació és molt precària i que consideren que aquest tipus de publicació és gairebé inexistent.

“N'hi ha poques, de vida esporàdica.”

“No crec que existeixi cap publicació mínimament correcta dedicada a la fotografia d'autor, que alguns dirien hauria d'encaixar-se dintre d'un espai crític d'art contemporani.”

“La mancança d'una revista d'art amb presència mínima i lectors habituals i entesos als Països Catalans disminueix el paper i rellevància de tot tipus de crítica artística, la fotografia inclosa. Tampoc trobem cap publicació dedicada de manera digna a les tradicions històriques de la fotografia, tot i disposar d'un llegat poderós i de gran qualitat teòrica i tècnica.”

Les publicacions sobre fotografia citades pels crítics d'art consultats són les següents: alguns intents per part de La Santa Ediciones,⁵⁰ les publicacions generades per FotoColectania, les publicacions d'Exit a Madrid, Ojo de Pez de La Fabrica Editorial a Madrid, i recursos i butlletins a Internet.

3. El públic i la fotografia:

Els crítics d'art consultats apunten a l'existència d'una dualitat en el món de la fotografia. D'una banda, la fotografia gaudeix de popularitat i en aquest sentit hi ha un públic ampli i heterogeni. No obstant això, es tracta d'un públic ignorant i poc sensible al vessant artístic i creatiu de la fotografia.

“La societat consumeix la imatge fotogràfica amb la mateixa innocència i desig innocent de passar per un procés de seducció iconogràfica que fa dècades. No existeix una capacitat creixent d'interpretació formal o informal. Això vol dir que la societat és analfabeta quan es tracta de sensibilitzar-se davant de les imatges i llegir i entendre el seu contingut.”

50 <http://www.lasanta.org/>

“La fotografía, a diferencia de otros lenguajes de la creación plástica, ha despertado siempre un gran interés entre el público. A menudo en los museos de arte contemporáneo las exposiciones de fotografía son las que más visitantes reciben, porque aparentemente, tienen una lectura más fácil.”

“Crec que la recepció de la fotografia és més ràpida i immediata que la de qualsevol altre llenguatge artístic. Quasi tothom té una càmera i ha fet fotografies.”

Respecte al públic especialitzat capaç d'interpretar la fotografia de forma crítica, els crítics d'art el consideren minoritari. Es tracta d'un públic que tendeix a tractar la fotografia com un mitjà integrat en el conjunt de manifestacions artístiques.

“Hi ha un públic especialitzat amb molts coneixements sobre la fotografia, que inclou sobretot crítics, fotògrafs, estudiosos de la fotografia històrica i actual, i persones amb capacitat de renovar les lectures i entrar amb criteri a l'hora d'avaluar. [...] Però el grau d'aïllament dels coneixedors és bastant important, són persones que podrien aparèixer com gairebé sectàries des de fora.”

“[...] Malgrat això hi ha un públic especialitzat que llegeix teoria de la fotografia, que s'inscriu a màsters de fotografia i que utilitza també Internet com a vehicle d'expressió i de comunicació.”

“Crec que el públic especialitzat o conscient del poder de les imatges és molt reduït.”

“Conviene señalar también que el uso creciente de la fotografía por artistas que no se dedican en exclusiva a este género, pero que la integran en sus prácticas, combinándola incluso con otros medios, ha abierto nuevas perspectivas que interesan a un público quizá más especializado, curioso por descubrir y coleccionar el arte más actual.”

4. El col·leccionisme:

Amb relació al col·leccionisme, alguns crítics assenyalen un augment de l'interès dels col·leccionistes per la fotografia en els darrers anys.

“[...] d'una banda els col·leccionistes cada vegada tendeixen més a comprar fotografia [...]”

“Si estem parlant de col·leccionisme, es va ampliant el col·lectiu que valora la fotografia, especialment gràcies a la incorporació d'aquesta disciplina en els museus i l'existència de fundacions especialitzades que en fan una bona difusió”.

Finalment s'assenyala la necessitat d'ampliar l'oferta d'espais expositius i els recursos dels espais existents per tal d'aprofitar la democratització de la fotografia i el nombrós públic receptiu que hi ha.

“El público está saturado de imágenes. Lo que hace falta es cribar con criterio, de ahí la necesidad de un buen centro de fotografía, con museo y también taller de creación si es posible.”

“[...] si es té en compte els canals expositius convencionals, la seva fragilitat actual no es correspon amb l'explosió contemporània del món de la imatge.”

“Penso que existeix un públic receptiu, i que aquest podria ser més ampli i ric si s'aconseguís fer una bona difusió de les pràctiques contemporànies. [...] crec que existeixen alguns bons espais de visibilitat molt de base, com són els centres cívics especialitzats com ara Can Basté o Sant Andreu, però que els seus mitjans reduïts no aconsegueixen més rellevància, tant a nivell de públic com de premsa.”

5. Catalunya i la fotografia:

Hi ha una visió força generalitzada dels crítics envers la situació de la fotografia a Catalunya. Aquesta augura un bon futur per a la fotografia a Catalunya amb una bona base en l'actualitat i un interès per part del públic, però critica la manca de centres de difusió i la manca d'inversió per part de l'Administració, així com la falta d'interconnexió entre els diferents agents vinculats.

“Dins del camp creatiu, pel que respecta als artistes la meua percepció és molt positiva, ja que hi ha treballs de molta qualitat.”

“El fet que institucions com el Macba no es dediquin al gènere debilita el seu perfil públic [...]”.

“[...] la salut de la fotografia a Catalunya és magnífica. [...] La gent no s'interessa per la fotografia entesa com a “producte artístic” simple i senzillament perquè els agents que intervenen en el sistema de la producció artística encara no han pogut superar la vella dicotomia entre art culte i cultura popular i, per tant, són incapaços d'elaborar projectes capaços d'assolir una veritable dimensió social.”

“En Cataluña como en otras partes la presencia de la fotografía en los museos y en las galerías se ha generalizado debido, no sólo al reconocimiento de la fotografía como lenguaje artístico, sino también a la propia evolución de la creación plástica. Es importante señalar las iniciativas privadas como la creación de la Fundación Foto Colectania, la apertura del Palau Solterra en Torroella de Montgrí, [...] la presencia de galerías-librerías especializadas como Kowasa o La Fabrica, y la apertura reciente en Barcelona de dos nuevas galerías especializadas en la difusión de la fotografía. Sin embargo a nivel institucional parece que el apoyo a la fotografía necesita un nuevo impulso. [...] Con la desaparición de “La Primavera Fotográfica”, certamen que cumplió con creces con sus objetivos (llamar la atención sobre la recuperación del patrimonio fotográfico de Catalunya y difundir la obra de importantes fotógrafos tanto catalanes como internacionales), se cerró una etapa y parece que desde entonces la promoción de la fotografía y la preocupación por enriquecer y completar las colecciones públicas no han sido una prioridad de las instituciones que nos gobiernan. [...] La actividad del Departamento de fotografía del Mnac, aunque ha presentado buenas exposiciones, ha sido limitada. [...] Por otra parte el Palau de la Virreina como “Centro de la imatge” no ofrece en la actualidad una programación coherente, ni suficientemente potente para convertirse en un centro de referencia internacional.”

“[...] Tot i que és una pràctica molt present ens calen institucions que no tractin la fotografia com si fos gravat, una tècnica del segle XIX. Són necessàries institucions més modernes per gestionar la producció i presentació de la fotografia contemporània”.

“Crec que hi ha molta desconexió entre tots els seus agents i és una pena.”

“La comunitat fotogràfica a Catalunya s'abasteix dels recursos de tot l'Estat espanyol, davant de la mancança de recursos suficients al propi país.”

En mi opinión lo único que necesita la fotografía de autor catalana es un buen Museo de la Fotografía i de les Arts Visuals, preferiblemente instalado en Barcelona que es la capital fotográfica de nuestro país. Este museo es imprescindible por una razón: nadie se ocupa en serio de preservar, conservar, defender y difundir las mejores obras fotográficas de Catalunya, que es un país especialmente rico en buenisima fotografía, y sobre todo Barcelona es una capital de la fotografía sólo superada por Nueva York, París y poco más.”

D'altres crítics assimilen la situació de la fotografia amb qualsevol altre mitjà artístic i no consideren necessari un tractament diferenciat.

“Em sembla que tant en el mercat, com entre el públic, la fotografia té un espai i atenció similar a altres suports: escultura, instal·lació, pintura, vídeo, etc.”

“Una situació de crisi permanent, a l'igual que passa amb altres àmbits de l'art i la cultura contemporània.”

“No crec que la fotografia hagi de tenir qualsevol tractament especial pel damunt de cap altra activitat artística. Com tampoc la pintura, ni l'escultura ni les noves tecnologies, ni... Entenc que són llenguatges transmissors d'un pensament creatiu.”

“Considero que en aquests moments la fotografia és un mitjà artístic com qualsevol altre i que es troba en la majoria d'exposicions d'art contemporani que es porten a terme en qualsevol museu o centre d'art. [...] Per aquesta raó i vist des de la situació actual de la creació contemporània no considero que s'hagi d'impulsar cap iniciativa específica en l'àmbit fotogràfic. I si es volgués portar a terme alguna iniciativa, s'hauria de fer extensiva a les múltiples diversificacions que presenta avui la imatge contemporània.”

Aquesta dualitat dins de la complexitat del món de la fotografia es fa evident en alguns comentaris.

“[...] Aquesta divisió, doncs, entre fotògrafs que s'identifiquen com a tal i artistes que utilitzen la fotografia amb destresa, existeix, és real, però amb una àmplia zona grisa on les distincions es barregen. Alguns rebutjarien directament fins i tot l'intent per part del CoNCA de mirar el gènere com un fet a part, mentre altres, i molts, dirien 'ja és hora!'”

4.3.4. Edicions i publicacions

El nombre de publicacions especialitzades en fotografia a Espanya és molt reduït. Tanmateix cal remarcar la importància d'aquest mitjà en plena era digital, on la majoria de la informació circula per Internet i l'esforç que representa l'edició impresa és remarcable.

Es poden diferenciar quatre tipologies de publicacions:

- Llibres.
- Revistes.
- Butlletins editats per les agrupacions fotogràfiques i els clubs fotogràfics.
- Publicacions finançades pels mateixos fotògrafs.

Quant als **llibres**, la majoria són de caire tècnic i de divulgació. A Catalunya, pel que fa a llibres de fotografia, destaca l'editorial Gustavo Gili amb una sèrie concreta de llibres de fotografia on es tracta la història, teoria i crítica de la fotografia. Pel que fa a Espanya, cal citar la labor feta per La Fábrica. També l'Editorial Blume a través de la publicació de llibres dedicats al fotoperiodisme denuncia i difon conflictes desconeguts i coneguts que succeeixen arreu, amb l'objectiu de donar a conèixer les injustícies que afecten un gran nombre de persones i sensibilitzar la població.

Així mateix, cal assenyalar la importància dels catàlegs d'exposicions que deixen testimoni de l'activitat i, de vegades, inclouen textos de crítica i recerca.

Sens dubte, el món de les **revistes** és el més ampli i divers. Es poden repassar les publicacions que hi ha hagut i les que hi ha actualment començant per una de les primeres publicacions especialitzades anomenada *La Fotografía* que va sorgir l'any 1864 dirigida per José Sierra Payba. Posteriorment, entre l'any 1881 i 1894 a Barcelona es va editar *La Revista Fotográfica* que va competir amb *La Fotografía (1886)*, *Novedades Fotográficas* (Bilbao, 1891) i *La Fotografía Práctica* (Barcelona, 1897–1909).

Posteriorment i fins a la Guerra Civil van sorgir a Barcelona onze revistes tècniques i teòriques especialitzades, sense comptar les publicacions dels clubs de fotografia. Aquestes van ser *Lux* (1915–1922), *El fotógrafo profesional* (1918–1932), *El progreso fotográfico* (1923–1926), *Radium* (1924–1928), *Agfa* (1926–1931), *Arte Fotográfico* (1927–1928), *Foto* (1928–1932), *Art de la Llum* (1933–1935, primera revista fotogràfica escrita en llengua catalana, dirigida pel fotògraf Andreu Mir Escudé) i *24x26* (1934–36).

Concretament en l'època de les avantguardes va haver-hi tota una sèrie de revistes com ara *Els Amics de les Arts*, *Gasetas de les Arts*, *AC–Documents de creació contemporània*, *Revista Ford* i *D'Ací i d'Allà*, que es convertiran en plataformes per projectar els treballs més avantguardistes de les diferents disciplines artístiques, entre les quals hi havia la fotografia. Aquestes revistes van publicar textos on es proposava una aplicació fotogràfica més moderna.

La dècada dels anys quaranta va ser un període gris i penós, de lenta recuperació, on les agrupacions fotogràfiques van ser l'única plataforma de difusió de la fotografia, a través dels salons fotogràfics i de la publicació dels seus butlletins.

Poc a poc les publicacions periòdiques de rellevància com *La Esfera* dedicaven seccions concretes amb títols significatius 'Arte Fotográfico', 'Fotografía Artística', etc. En el període de la guerra es va produir un parèntesi i en la postguerra va sorgir *Arte Fotográfico* l'any 1951 a Madrid dirigida per Ignacio Barceló, una revista amb una extensa trajectòria on es recollien les produccions dels fotògrafs en concursos, generalment organitzats per agrupacions o societats fotogràfiques, però a causa de la manca de suport econòmic per continuar, va editar l'últim número l'any 1963.

Entre el 1963 i el 1975 la Sala Aixelà de Barcelona va editar *Imagen y sonido*, revista que va esdevenir vehicle d'expressió de la seva activitat i de la realitat de l'època.

L'any 1971 va sorgir a Madrid el número zero de *Nueva Lente*, una revista espanyola de caire experimental i avantguardista, fruit del treball d'un equip dirigit per Bonifaci Varea, els directors artístics Carlos Serrano i Pablo Pérez Mínguez. Aquesta publicació va tenir diverses seccions, entre les quals van destacar "Guiagràfica" que feia propostes crítiques sobre la fotografia com a mitjà, com a tècnica i com a llenguatge i "Nueva Fotografía", que presentava portafolis fotogràfics diversos. A més, *Nueva Lente* també permetia contemplar les fotografies d'autors estrangers.

A la primavera del 1975 Jorge Rueda va assumir-ne la direcció i va incorporar noves seccions com "Bombón Era" on apareixien amb freqüència fotomuntatges. L'actitud provocadora d'aquesta nova etapa caracteritzada per la forta presència de joves fotògrafs va provocar el rebuig dels sectors més conservadors i la retirada de publicitat fet que desembocà en una crisi econòmica de finançament. A finals de 1979, en tornar a la direcció Carlos Serrano i Pablo Pérez Mínguez, amb la intenció de relançar la publicació, es van editar tres números amb el nom de '*Nueva Lente*' però no van aconseguir l'èxit que havien tingut anteriorment. Després Salvador Obiols es va encarregar de la direcció fins a l'any 1983 quan finalment va tancar.

També en la dècada dels setanta va néixer amb el *boom* de la fotografia publicitària d'aquells anys la revista *Flash–Foto*, editada a Barcelona i amb la finalitat de donar a conèixer aquell tipus de fotografia que fins aleshores no havia estat difosa. És en la dècada dels setanta quan van aparèixer la gran majoria de publicacions destacades sobre fotografia a Catalunya, responent així a les veus de la nova generació de fotògrafs que defensaven una nova manera d'entendre la fotografia com a mitjà d'expressió artística, al mateix nivell que qualsevol altra expressió artística. Aquestes publicacions van ser cabdals per dues raons: van difondre l'obra dels fotògrafs catalans i van donar a conèixer la creació fotogràfica d'autors estrangers.

Ja en la dècada dels vuitanta i concretament l'any 1981 un grup de fotògrafs independents va crear *Photovision* amb la intenció de dignificar la fotografia com a manifestació cultural i artística. Encara avui es manté sense patrocinis ni subvencions gràcies a la fidelitat dels seus lectors i subscriptors.

Des de finals dels anys vuitanta, les revistes d'art van augmentar els seus articles i crítiques sobre fotografia.

Després de desaparèixer *Coleccionart*, editada des de la Fundació FotoColetania i centrada sobretot en el mercat de la fotografia, actualment a Catalunya destaquen *La Fotografía Actual*^{F1} i *La Fotografía Social* publicades a Barcelona.

L'any 2008 es va publicar *Invisible*, una revista dedicada a la fotografia d'autor, a la ciutat i a la creació, dirigida per Claudi Carreras. *Invisible* vol ser un nou suport per a la fotografia, on conviuen gèneres i punts de vista per transmetre una imatge plural d'una ciutat concreta. El primer número estava dedicat a Barcelona i el segon a la Ciutat de Mèxic. En format de revista llibre cada número conté diversos discursos sobre una mateixa ciutat que permeten veure diferents mirades i aspectes. El punt fort de la publicació és l'aposta per donar visibilitat a treballs que no sempre tenen prou difusió. En aquest sentit, apareixen tant treballs de joves autors com obres d'autors de prestigi internacional reconegut.

51 <http://www.la-fotografia.com/>

També es publica *L'Agenda de la Imatge* una publicació quadrimestral de distribució gratuïta que es fa des de l'UPIFC Sindicat de la Imatge d'ençà de l'any 1995.

Tanmateix per trobar crítiques o articles relatius a fotografia creativa cal dirigir-se a revistes més generals d'art com *Papers d'Art*,⁵² *Exit*⁵³ o *Lápiz*.⁵⁴ Així mateix algunes botigues de fotografia editen butlletins mensuals, molts dels quals es dediquen a promocionar les obres dels seus clients.

A la resta de l'Estat espanyol s'edita *Arte Fotográfico*, *Photovision* ja mencionada i *Foto* i dues més editades per La Fábrica: *Ojo de Pez*, centrada en la fotografia documental, i *Matador*, on la presència de la fotografia és molt destacada.

Finalment cal citar els suplementos culturals de la premsa diària, entre els quals destaca *Culturals* de *La Vanguardia* on setmanalment es mostra l'obra d'algun fotògraf en la doble pàgina central.

Pel que fa als **butlletins**, el seu contingut acostuma a girar al voltant de l'activitat de l'agrupació, de la qual fa de suport informatiu intern.

Respecte a les **publicacions finançades pels mateixos fotògrafs** a fi de donar a conèixer la seva obra, tenen el format de catàleg o de petit llibre i generalment es fan amb motiu d'alguna exposició. Solen ser de tiratge curt.

⁵² <http://www.fundacioespais.com>

⁵³ <http://www.exitmedia.net/#>

⁵⁴ <http://www.revistalapiz.com/>

4.4. Comercialització

El mercat de la fotografia segueix circuits similars als del mercat de l'art. Les galeries, especialitzades o no en fotografia, així com les cases de subhasta i les fires són un circuit establert i que marca una certa consolidació de la fotografia com a objecte de valor en el mercat.

Així mateix cal referir-se als bancs d'imatges, la presència dels quals és cada dia més forta a la xarxa.

4.4.1. Galeries d'art

En el procés de comercialització les galeries d'art fan un paper jeràrquicament central. Moltes reconeixen que la seva font d'ingressos fonamental són les fires o les institucions privades, perquè el col·leccionisme particular de fotografia a Espanya i concretament a Catalunya no està gaire consolidat.

Cal esmentar la labor pionera als anys setanta i vuitanta de quatre galeries ja desaparegudes situades a Barcelona: Fotomania, Spectrum Canon, la Sala Aixelà i la Sala Arcs. Als anys noranta es preveia que difícilment les galeries privades tendrien a canviar la situació que vivia la fotografia, ja que la comercialització de la fotografia com a obra d'art quasi no existia a Espanya i només gràcies a iniciatives del sector públic es podia veure.

Afortunadament la situació de la fotografia ha anat canviant al llarg de l'última dècada i està molt present en aquests espais d'exhibició, fins i tot s'han obert tres galeries especialitzades en fotografia a Barcelona l'any 2009: la Galeria Tagomago, La Fábrica i la Galeria Valid Foto. La cara oposada d'aquesta obertura de noves galeries especialitzades en fotografia és l'escassetat de les vendes. Segons un dels galeristes consultats "caldría preguntar-se si hi ha clients per a tots".

Els coneixedors del mercat han indicat una diferència en els preus de les fotografies que procedeixen de les dues tradicions ja esmentades en altres apartats d'aquest treball. Mentre que les fotografies fetes per creadors que procedeixen de tradició fotogràfica es venen a uns determinats preus, les obres d'artistes que circulen per circuits artístics on es comercialitzen altres artistes que produeixen obres amb altres tècniques i mitjans poden assolir preus molt superiors.

Tanmateix amb la fotografia no succeeix el mateix que amb altres disciplines. La seva reproductibilitat és una limitació per a la seva valoració per una part del mercat. En fotografia no hi ha una obra única, potser l'artista ha fet un tiratge de tres fotografies i, per tant, hi ha tres obres iguals amb la mateixa importància i qualitat. Aquest fet genera modificacions en comparació amb el preu de l'original únic que existeix en altres camps artístics. Aquesta naturalesa reproductiva de la fotografia ha estat sempre considerada una limitació respecte a les seves possibilitats comercials com a obra d'art.

KOWASA⁵⁵ és un espai únic a Espanya i a Europa que reuneix les funcions de llibreria —té un fons especialitzat de més de 14.000 llibres— i de galeria d'art que es nodreix d'una col·lecció privada on destaquen els clàssics de les avantguardes europees.

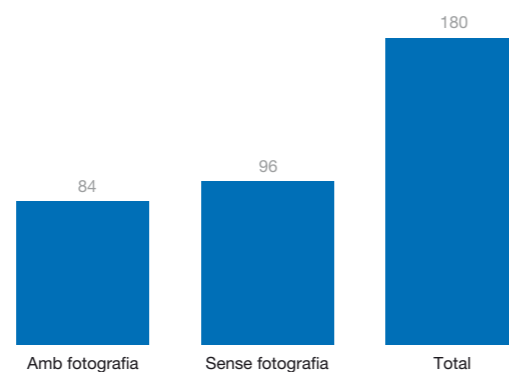
⁵⁵ <http://www.kowasa.com/>

La Fàbrica⁵⁶ és un espai obert recentment a Barcelona que desenvolupa tres funcions: sala d'exposicions, llibreria especialitzada i escenari de trobades amb artistes i presentacions de llibres. A més tenen previst per al mes de juliol de 2010 el projecte *OjodePez–Barcelona Photographic Meeting Point*, un certamen de fotografia documental de la publicació OjodePez que va néixer a Barcelona i que reunirà un centenar d'experts.

4.4.1.1. Presència de la fotografia

Catalunya té un cens de 180 galeries d'art el 2008. Gairebé la meitat de les galeries d'art de Catalunya mostren o treballen amb fotografia.

Galeries d'art a Catalunya segons relació amb fotografia. 2008

De les 180 galeries d'art censades a Catalunya, se n'han seleccionat 84, el 46,7%, per la seva vinculació amb la fotografia.

El criteri per considerar vinculació amb la fotografia ha estat el següent: disposició d'obra fotogràfica al fons de la galeria o programació en algun moment d'alguna exposició amb presència de fotografia.

Per tant, és important notar que les dades i percentatges que es presenten tot seguit es refereixen només a l'univers de les galeries d'art que tenen presència de fotografia en el seu fons o en la seva activitat expositiva.

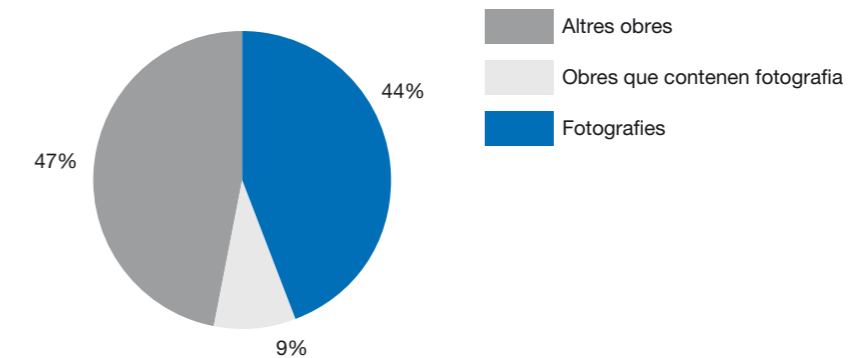
La llista de les 84 galeries d'art vinculades amb la fotografia es troba als annexos d'aquest document.

⁵⁶ <http://www.lafabrica.com/>

De les respostes obtingudes de la tramesa s'extreuen les conclusions següents:

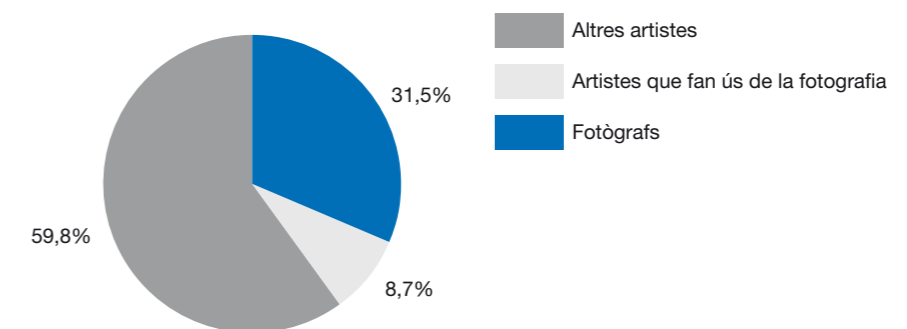
- De mitjana, cada galeria d'art vinculada amb la fotografia disposa d'un fons de 652,6 obres de les quals 289,2 són fotografies i 57,3 són obres que contenen fotografia.

Obres del fons de les galeries d'art. 2009

- De mitjana, en el fons de cada galeria d'art vinculada amb la fotografia apareixen 59,3 artistes dels quals 18,7 són fotògrafs i 5,1 són artistes que fan ús de la fotografia.

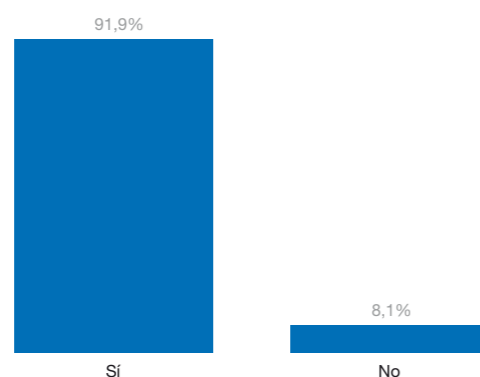
Artistes del fons de les galeries d'art. 2009

- Tret d'una galeria contactada que no ha fet exposicions per la seva naturalesa virtual, la resta de galeries vinculades amb la fotografia manifesta haver organitzat exposicions en

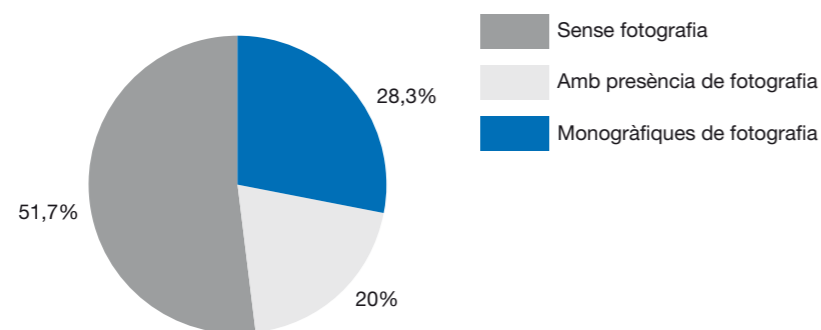
els últims tres anys. A més, el 91,9% ha fet alguna exposició monogràfica o amb presència de fotografia.

Realització d'exposicions monogràfiques o amb presència de fotografia. 2007- 2009

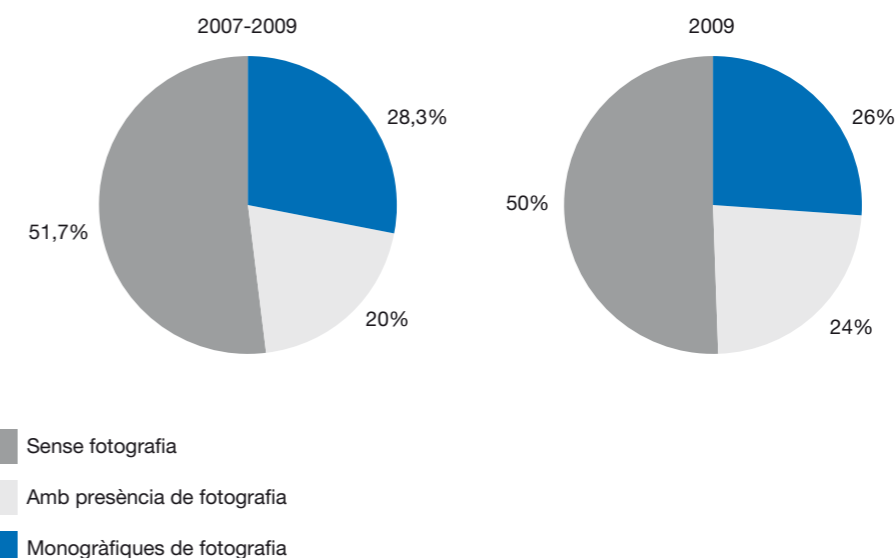
– El 48,3% de les exposicions fetes a les galeries amb activitat expositiva vinculada amb la fotografia en els últims 3 anys, són exposicions monogràfiques o amb presència de fotografia.

Incidència de la fotografia en les exposicions organitzades per les galeries d'art. 2007- 2009

– Considerant només l'any 2009 el pes de les exposicions vinculades amb la fotografia és lleugerament superior: 51,7%, pel creixement de les exposicions amb presència de fotografia. De mitjana, l'any 2009 cada galeria, amb activitat expositiva vinculada a la fotografia durant aquell any, va fer un total de 6,3 exposicions: 1,7 monogràfiques de fotografia i 1,5 amb presència de fotografia.

Exposicions organitzades per les galeries d'art

4.4.1.2. Opinions i demandes

Les opinions de la situació de la fotografia de les galeries consultades són:

- 1. Potenciació de la singularitat de Barcelona en particular i de Catalunya en general, pel que fa a la creació fotogràfica:** Creació d'un esdeveniment anual a Barcelona centrat en la fotografia. Cal definir molt bé la singularitat de Catalunya o de Barcelona, reforçar-la, transmetre-la i dinamitzar-la d'una manera integral que abasti al màxim d'agents del sector, des dels creadors als galeristes, els museus, el patrimoni, els laboratoris, etc. Reconeixement, impuls i potenciació de la riquesa, des dels creadors fins als laboratoris.
- 2. Creació de xarxes d'intercomunicació:** Moltes persones han manifestat la necessitat de crear espais comuns (web, etc.) que permetin conèixer què es fa al voltant de la fotografia a Catalunya en qualsevol moment.
- 3. Reforçament d'ajudes al pensament i la crítica d'art:** Els galeristes són conscients que el discurs del sistema de l'art no pot ser dictat per les galeries.
- 4. Creació d'un registre d'artistes i d'obres, així com certificats:** En fotografia és fonamental saber quin tiratge ha fet un artista d'una obra concreta, per no trobar-se amb fotografies que es venen com a peça única, però que en realitat n'hi ha diverses còpies, la qual cosa és il·legal i fa malbé el mercat. Per això s'haurien de crear certificats

de fotografia amb la firma de l'artista, no de la galeria, al mateix temps que s'hauria de conscienciar els artistes de la importància de disposar d'un registre de les seves obres.

5. Escàs col·leccionisme exclusiu de fotografia: La gent que col·lecciona fotografia generalment també compra altres disciplines artístiques, no hi ha un col·leccionisme exclusiu. No obstant això, i encara que sigui una disciplina amb menys clients que altres, sí que té més consumidors: aficionats que davant de la fotografia són capaços de dir més coses que davant d'altres manifestacions, per la suposada comprensió directa de la fotografia.

6. Entendre les galeries com a creadores de patrimoni: Demanen una atenció envers el seu treball com a conservadors d'unes manifestacions artístiques amb valor patrimonial i testimonial d'una època. Reclamen més sensibilitat sobre això; no només és mercat, també fan labors patrimonials.

7. Creació de consciència col·lectiva al voltant de la fotografia: Ampliar el coneixement de la fotografia per part de la societat, que és més aviat escàs.

4.4.2. Subhastes

En les subhastes d'art tenen cabuda tota mena de disciplines artístiques. En els darrers anys la fotografia ha tingut un notable creixement tant en les subhastes com en les vendes de les galeries. Tanmateix cal situar aquest creixement dins del *boom* que ha experimentat l'art contemporani en general en la darrera dècada. Segons la publicació britànica *ArtTactic* els preus de la fotografia van créixer un 285 per cent entre els anys 1993 i 2008.⁵⁷

Pel que fa a les subhastes específiques de fotografia, cal mencionar que la primera subhasta d'obra fotogràfica a l'Estat espanyol es va fer a Barcelona al mes de juny de 1978 a la galeria Procés, oberta aquell mateix any per Josep Rigol, Idil·li Tàpia i Manel Úbeda. Dotze anys després, l'any 1990, i en ocasió de la Primavera Fotogràfica, es va fer a Barcelona la primera subhasta realment professional de fotografia espanyola del segle xx. Es va fer a Born Subastas al mes d'abril i gràcies al catàleg publicat per l'editorial Lunwerg es pot observar com els preus de la fotografia d'autor, ara fa dues dècades, oscil·laven entre les 35.000 i les 145.000 pessetes per obra.⁵⁸

L'any 2009 la casa de subhastes Soler i Llach⁵⁹ de Barcelona va fer tres subhastes. En l'última, feta el 16 de desembre de 2009, la fotografia amb un preu més elevat va ser una del fotògraf català Antoni Arisa que va arribar als 7.500 euros. Tot i això, internacionalment hi ha hagut fotografies que han sobrepassat els dos milions d'euros en una subhasta, com va succeir l'any 2007 amb una fotografia d'Andreas Gursky, que encara es manté com la fotografia venuda a un preu més alt.

En les subhastes es valora l'autor, el tema, la qualitat, l'estat de conservació i l'escassetat de còpies; aquest aspecte pot crear desconfiança respecte a l'autenticitat d'algunes còpies.

A part d'aquestes subhastes presencials, cal tenir present la forta presència de les cases de subhastes virtuals on la fotografia és present.

⁵⁷ Sesé, Teresa. 'La revelación de la fotografía' a *La Vanguardia*, 01-11-2009.

⁵⁸ Zelich, Cristina. (1996).

⁵⁹ <http://www.soleryllach.com/>

4.4.3. Fires

En l'àmbit de la fotografia cal diferenciar dues branques de fires, les artístiques i les tècniques.

En el primer cas ens trobem amb dues fires no específiques de fotografia com són Swab Barcelona International Contemporary Art Fair⁶⁰ i Llei d'Art.⁶¹

En la tipologia de fires tècniques apareix el SONIMAGFoto & Multimedia,⁶² fruit de la forta presència de laboratoris de fotografia de qualitat en l'àmbit català. Aquesta fira, amb més de deu edicions, està enfocada al mercat de la captura, l'emmagatzematge, l'edició, el processament i la sortida de la imatge, així com al mercat dels consumibles i accessoris. També és el lloc idoni per a la presentació de les últimes novetats en el mercat de la fotografia; per exemple, en la darrera edició es van presentar dispositius que fan fotografies en 3D i que projecten les imatges a qualsevol lloc.

4.4.4. Agències, bancs d'imatges i representants de fotògrafs

Per una banda, hi ha agències que fan reportatges d'actualitat barrejant text i fotografia. S'encarreguen de completar un text amb imatges o imatges amb un text, sempre que hi hagi un format de reportatge i la narració d'una història. Després s'encarreguen de difondre el reportatge entre els mitjans de comunicació o a través de *partners* internacionals.

Les agències utilitzen Internet com el principal canal de distribució. Però és precisament a la xarxa on troben un gran enemic a causa de la gratuïtat de molts continguts d'aquest entorn. Tot i així els experts consultats afirmen que Internet ha obert noves vies com la creació de continguts específics per a entorns digitals, l'intercanvi amb portals de mitjans de comunicació, l'assessorament en comunicació per a empreses o administracions, etc. Els agents afirmen que cada vegada més la societat demanda imatges amb missatge com, per exemple, empreses que volen comunicar unes idees i uns valors concrets i utilitzen imatges per expressar-los. Respecte a la gestió de drets, generalment aquestes agències tenen una assessoria privada que defensa les seves obres i textos.

La presència d'agències i bancs d'imatges, com Age Fotostock,⁶³ necessiten subministrar contínuament noves imatges als seus clients. Aquestes entitats es posicionen com a distribuïdores de continguts visuals, mostren les seves imatges en aparadors digitals penjats a la xarxa per a la seva venda.⁶⁴ Com que el servei és immediat, s'han produït grans tensions empresarials per al control del mercat mundial. La lògica econòmica ha reduït el nombre de fotògrafs adscrits a un mitjà de comunicació determinat en favor de les agències que subministren les imatges als mitjans.

Al voltant d'aquest tipus de serveis, apareix el dret a la intimitat i a la pròpia imatge, on es prohibeix l'ús d'imatges amb finalitats comercials, publicitàries o de naturalesa similar sense el consentiment de les persones identificables que apareixen en les imatges. Sense autoritzacions és possible que es donin reclamacions judicials. Per això a l'hora d'adquirir les imatges es pot decidir entre drets protegits o lliure de drets (*royalty free*).

⁶⁰ <http://www.swab.es/index.html>

⁶¹ <http://www.lleidart.com/>

⁶² <http://www.sonimagfoto.com/>

⁶³ <http://www.agefotostock.com>

⁶⁴ *Actas. Segundo Congreso de Historia de la Fotografía*. Zarautz. Photomuseum.

4.4.4.1. Opinions i demandes

Les demandes manifestades per les agències i representants de fotògrafs són:

1. **Hi ha una competència deslleial** i una manca de regularització de la professió de fotoperiodista.
2. Es necessita un **codi deontològic**.
3. Cal crear un **premi interprofessional**.
4. **Hi ha una manca absoluta de capital privat**.
5. S'ha de generar una **plataforma en línia que cobreixi el forat que hi ha entre la fotografia d'autor i la de moda**.
6. Cal fer **trobades periòdiques que permetin el diàleg col·lectiu** al voltant de la creació fotogràfica.
7. **S'ha de regularitzar la situació laboral dels fotògrafs professionals**.

4.5. Col·leccionisme

4.5.1. Fons d'Art de la Generalitat de Catalunya

El Fons d'Art va ser creat poc temps després de crear-se l'Àrea d'Arts Plàstiques del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Aquest fons volia dotar el Govern de Catalunya d'un patrimoni artístic. La primera acció per conformar aquest patrimoni va ser la reclamació de béns confiscats durant la Guerra Civil, al mateix temps que es van endegar accions i mecanismes per possibilitar donacions i una política d'adquisicions. Les primeres disciplines artístiques a les quals es va prestar atenció van ser la pintura i l'escultura. No va ser fins al moment en què l'Àrea d'Arts Plàstiques assumeix la responsabilitat d'organitzar la Primavera fotogràfica que la fotografia pren una importància creixent en aquest fons.

La creació d'aquest fons pretenia conformar un patrimoni que en el futur fos cedit als museus de Catalunya o servir per a la difusió de l'art català mitjançant exposicions internacionals. Després del *Llibre Blanc de Fotografia a Catalunya* el Fons d'Art va encarregar-se de configurar una col·lecció de fotografia catalana procurant omplir els buits generacionals, com els anys vint i quaranta, la postguerra i els anys seixanta i setanta, fins a l'actualitat. Aquest fons es va plantejar com una proposta de col·lecció donant prioritat al criteri patrimonial sobre el museogràfic.

No va ser fins a l'any 1994 quan es va comprar obra fotogràfica, i per tant és quan es va crear la Col·lecció fotogràfica del Fons d'Art de la Generalitat. Concretament amb la compra d'obra de quatre fotògrafs: Antoni Campañá i Bandranas, Josep Maria Casals i Ariet, Otto Lloyd i Josep Masana. La creació d'una col·lecció fotogràfica dins del Fons d'Art també tenia la voluntat d'incentivar, en el futur, el col·leccionisme fotogràfic, públic i privat, que preservés l'obra i els arxius dels fotògrafs.

L'any 1995 es va configurar una política d'adquisicions amb criteri definit. Així, la col·lecció se centra en l'àmbit català i té tres punts d'atenció: artistes catalans, residents a Catalunya i estrangers que hi han treballat. Es van produir adquisicions durant els anys 1995, 1996 i 1997 però després es va aturar.

L'any 1996 es va presentar l'exposició "Imatges", que va resseguir l'evolució històrica de la fotografia a Catalunya. Aquesta mostra es va estructurar conceptualment al voltant de quatre períodes definits pels canvis polítics, socials i culturals:

- Primer període: dels anys vint fins la Guerra Civil.
- Segon període: l'època de la postguerra fins al final dels anys seixanta.
- Tercer període: la transició democràtica dels anys setanta.
- Quart període: dels anys vuitanta fins al 1996.

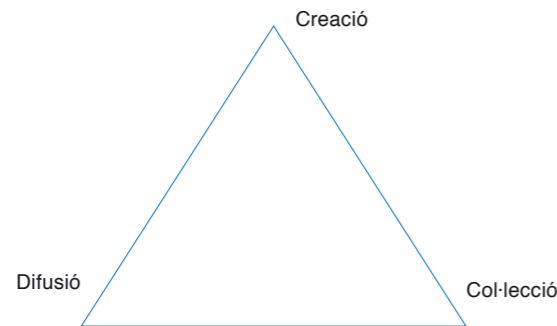
Per tant, la mostra va posar a l'abast de tothom les fotografies que la Generalitat havia adquirit fins a l'any 1996. En un període de dos anys (1994–1996) la Generalitat havia comprat obra de tot tipus: publicitària, de naturalesa, d'autor i retrats, entre altres. Algunes eren còpies d'època, altres eren còpies modernes. La gran majoria dels autors presents eren catalans, com Antoni Campañá, Pla Janini, Josep Masana, Pere Català Pic, Francesc Català Roca, Ton Sirera, Joan Colom, Oriol Maspons, Ferran Freixa, Xavier Miserachs, Colita, Joan Fontcuberta, Pere Formiguera, Mabel Palacín, etc. També hi eren presents els espanyols Agustí Centelles, Toni Catany, Manolo Laguillo, Martín García i Ricard Guixà i els estrangers Otto Lloyd, Humberto Rivas, Mariano Zunzunaga i América Sánchez.

Cal remarcar que la creació de la col·lecció fotogràfica del Fons d'Art de la Generalitat va ser un esdeveniment clau per al reconeixement oficial de la fotografia. La seva creació va actuar com a catalitzadora de l'acció comercial de les galeries i dels compradors, i alhora va afavorir l'impuls comprador del públic que encara no estava acostumat a veure la fotografia com a producte artístic comparable a altres produccions del mercat de l'art.⁶⁵

4.5.1.1. Opinions i demandes

Les opinions manifestades pels experts amb relació a les polítiques culturals d'adquisicions de la Generalitat de Catalunya són:

1. Si simplifiquem les polítiques culturals públiques en les tres funcions de creació, difusió i col·lecció, **alguns experts consideren que les administracions públiques de Catalunya només presten i han prestat atenció** a una d'aquestes: la difusió, en tant que és l'eix que dóna visibilitat institucional i que genera beneficis econòmics. L'estímul a la creació i el compromís patrimonial no s'han tingut en compte, i aquest desinterès és molt greu per al desenvolupament dels fotògrafs a Catalunya, així com la pèrdua del valuós patrimoni fotogràfic de Catalunya.

2. De totes les pràctiques de la museologia, **la política d'adquisicions** (entesa com la suma de compres, donacions i dipòsits) **ha estat, la més ignorada** i, fins i tot, relegada perquè no genera possibilitats de lluitament institucional. D'aquesta manera sembla que en la política cultural pública tot giri a l'entorn de la difusió.

3. **Cal definir una política d'adquisicions com a eina bàsica per poder cohesionar els fons, ordenar o formar col·leccions, traçar i prioritzar els objectius i les línies vertebradores per tal de construir discurs.**

4.5.2. Museus i fundacions

El gruix del col·leccionisme a Catalunya el constitueixen els museus públics i les fundacions, més que els col·leccionistes privats.

Els museus i fundacions tenen una activitat expositiva important amb presència de la fotografia, si no monogràficament, sí d'una manera esporàdica. A Catalunya destaquen les dues fundacions que hi ha dedicades exclusivament a la fotografia, la **Fundació Forvm** situada a Tar-

⁶⁵ Zelich, Cristina. (1996).

ragona i la **Fundació FotoColectania**,⁶⁶ a Barcelona. La primera, creada l'any 2008, és la continuació de la labor que la directora de la fundació, Chantal Grande, havia fet a Tarragona del 1981 al 2005, dirigint la Galeria Forvm especialitzada en fotografia. La segona, la Fundació FotoColectania, oberta el 2002, ha desenvolupat una intensa activitat al voltant de la fotografia mitjançant exposicions, col·loquis, seminaris, edició de catàlegs i una biblioteca oberta al públic.

MNAC

El Patronat del Museu Nacional d'Art de Catalunya⁶⁷ va crear el Departament de Fotografia el 15 d'abril de 1996. Aquesta obertura va significar un gran avanç en la consolidació i el reconeixement de la fotografia com a disciplina artística a Catalunya i, al mateix temps, en la promoció dels fotògrafs catalans. L'objectiu d'aquest departament és reunir una col·lecció representativa de la història de la fotografia creativa catalana. La col·lecció s'orienta envers la fotografia històrica i també cap a les vies més experimentals i d'avantguarda. La col·lecció del departament abasta des del pictorialisme i les avantguardes fins al neorealisme i el període contemporani i es constitueix fonamentalment de donacions i dipòsits. Acull la col·lecció de fotografies del Fons d'Art de la Generalitat de Catalunya, compost de més de 400 obres d'una cinquantena de fotògrafs.

MACBA

Si bé el MNAC és un museu patrimonial que té per mandat conservar i preservar l'art que es produeix a Catalunya, el MACBA⁶⁸ és un museu curat, és a dir, un museu que pren unes opcions respecte al concepte d'art contemporani del seu equip directiu. El MACBA no té el mandat de crear una col·lecció que conservi el patrimoni artístic català. El seu mandat no té una base nacional o territorial i, en aquest sentit, no té una política nacional de conservació del patrimoni fotogràfic —ni de cap altre tipus— dels catalans.

Fundació Miró

L'any 1985⁶⁹ es creà el Departament de Fotografia de la Fundació Miró,⁷⁰ dirigit per David Balsells, Pere Formiguera i Marta Gili, que va desaparèixer al cap de dos anys.

Aquesta fundació va acollir exposicions de fotografia destacades a finals de la dècada dels setanta i en els vuitanta. De fet una de les fites era la creació d'un centre d'informació sobre la fotografia catalana que reunís articles publicats a la premsa, fotografies publicades a les revistes especialitzades, biografies de fotògrafs i una secció de portafolis d'autors en dipòsit.

Tot i així en l'actualitat el fons de la Fundació Miró a Barcelona només conté cinc fotografies.

Quan el Departament de Fotografia de la Fundació Miró va tancar, dos dels responsables, David Balsells i Pere Formiguera, juntament amb Rafael Levenfeld, varen crear l'any 1987 el Centre de Creació Fotogràfica. Aquest centre funcionava com a gabinet tècnic de gestió fotogràfica i les seves activitats eren la creació d'una xarxa de contactes informatitzats dins del món de l'art, l'edició regular dels fotògrafs clàssics espanyols, el subministrament d'exposicions i l'organització d'altres activitats com conferències, tallers, etc.

⁶⁶ <http://www.colectania.es/>

⁶⁷ <http://www.mnac.cat>

⁶⁸ <http://www.macba.cat/>

⁶⁹ Zelich, Cristina. (1996).

⁷⁰ <http://www.fundacionmiro-bcn.org/>

4.5.2.1. La fotografia als museus de Catalunya

D'entre tots els museus es va fer una primera selecció dels dedicats a les arts. Dels 38 museus d'art o fundacions localitzats a Catalunya i identificats al cens d'elaboració pròpia, 32 tenen vinculació amb la fotografia, és a dir el 84,2%.

Museus i fundacions vinculats amb la fotografia	
Entitat	Població
Espai Guinovart	Agramunt
Fundació Alorda – Derksen	Barcelona
Fundació Antoni Tàpies	Barcelona
Fundació Cuixart	Barcelona
Fundació Foto Colectania	Barcelona
Fundació Francisco Godia	Barcelona
Fundació Joan Miró	Barcelona
Fundació Mies van der Rohe	Barcelona
Fundació Suñol	Barcelona
Fundació Vila Casas	Barcelona
Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA)	Barcelona
Museu d'Història de Catalunya	Barcelona
Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)	Barcelona
Museu Picasso	Barcelona
Patronat Museu Mas Manolo, Thermalia	Caldes de Montbui
Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu (MATBC)	Cardedeu
Fundació Apel·les Fenosa	El Vendrell
Fundació Gala – Salvador Dalí	Figueres
Museu de l'Empordà	Figueres
Fundació Rodríguez Amat	Garrigoles
Museu d'Art de Girona	Girona
Museu de Granollers	Granollers
Fundació Sorigué	Lleida
Fundació Vall Palou	Lleida
Museu d'Art Jaume Morera	Lleida
Fundació Municipal d'Art, Museu Joan Abelló	Mollet del Vallès
Museu d'Art de Sabadell	Sabadell
Museu de Pintura de Sant Pol de Mar	Sant Pol de Mar
Museu d'Art Modern de Tarragona (MAMT)	Tarragona
Museu Comarcal de l'Urgell	Tàrrrega
Museu Municipal de Tossa de Mar	Tossa de Mar
Museu de Valls	Valls
Total: 32 museus i fundacions	

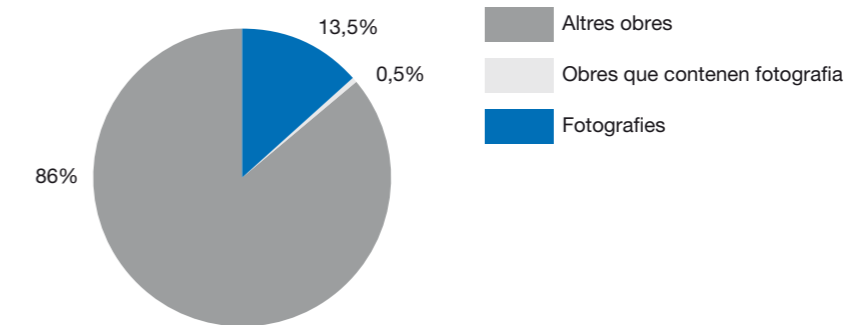
El criteri per considerar vinculació amb la fotografia va ser mínim: disposició d'obra fotogràfica a la col·lecció del Museu o programació en algun moment d'alguna activitat relacionada amb la fotografia.

Per tant, és important indicar que les dades i percentatges que es presenten tot seguit es refereixen només a l'univers dels museus d'art i fundacions que tenen presència de fotografia en el seu fons o en la seva activitat expositiva i no són generalitzables a tots els museus de Catalunya.

Els resultats de la recerca són:

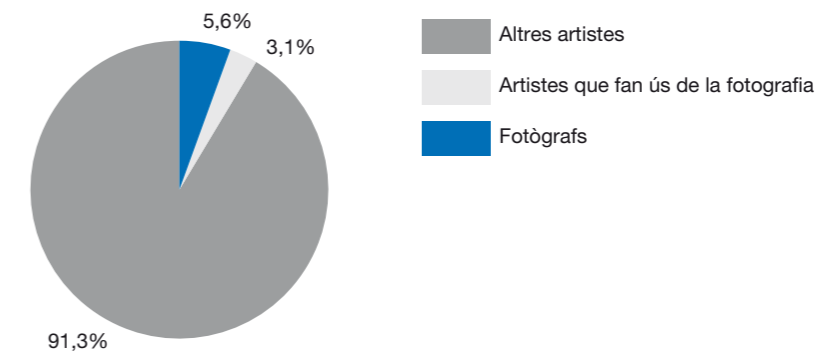
- El 14% de les obres de les col·leccions dels museus i fundacions vinculats amb la fotografia són fotografies o obres que contenen fotografia.

Obres de la col·lecció dels museus i fundacions. 2009

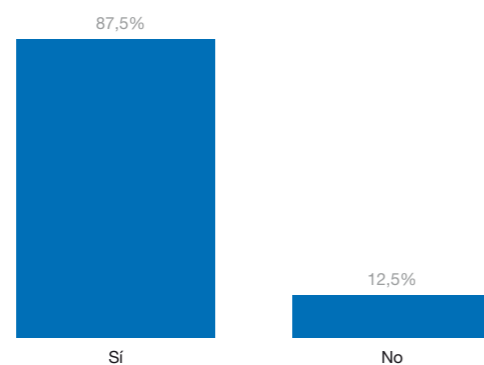
- El 8,7% dels artistes de les col·leccions dels museus i fundacions vinculats amb la fotografia són fotògrafs o artistes que fan ús de la fotografia.

Artistes de la col·lecció dels museus i fundacions

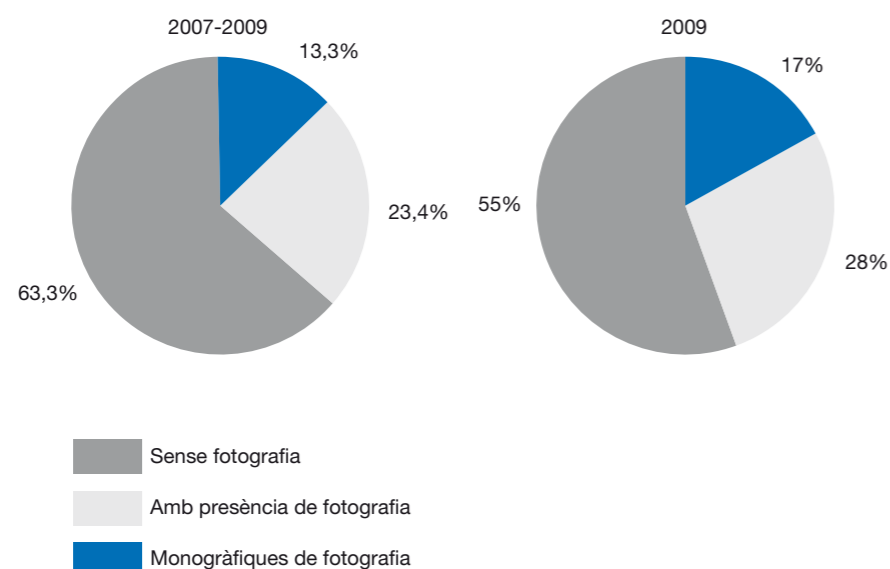
- La totalitat d'institucions contactades ha fet exposicions entre l'any 2007 i el 2009.
- Si bé tots els museus i fundacions vinculats amb la fotografia han fet alguna exposició amb presència de fotografia en algun moment, el 12,5% no n'ha fet cap en els últims tres anys.

Museus i fundacions. Realització d'exposicions monogràfiques o amb presència de fotografia. 2007 i 2009

- El 36,7% de les exposicions fetes als museus i fundacions amb activitat expositiva vinculada amb la fotografia en els últims 3 anys són exposicions monogràfiques o amb presència de fotografia.
- Tal i com s'observava a les galeries d'art, l'any 2009 el pes de les exposicions vinculades amb la fotografia és lleugerament superior: 44,7%. De mitjana, l'any 2009 cada entitat, amb activitat expositiva vinculada amb la fotografia durant aquell any, va exposar un total de 6,2 exposicions: 1,1 monogràfiques de fotografia i 1,7 amb presència de fotografia.

Exposicions dels museus i fundacions

4.5.2.2. Opinions i demandes

Les demandes dels museus–patrimoni fotogràfic, segons els agents consultats, són les següents:

1. **És inadmissible que fotògrafs catalans contemporanis estiguin millor representats fora que dins del propi país.**
2. Que les autoritats tinguin present les **jornades i estudis que s'han fet en les tres últimes dècades a Catalunya.**
3. Que es prengui com a **referència la situació dels Estats Units, França i països amb unes bones polítiques culturals** al voltant de les arts visuals, i de la fotografia en concret.
4. **Comprensió de base del paper de la fotografia** en la història de l'art.
5. Cansament davant de promeses com el Pla estratègic de la fotografia que es va proposar l'any passat.
6. **Creació de polítiques d'adquisició serioses per part dels museus per poder constituir un patrimoni fotogràfic.** S'aconsella que les adquisicions es facin com en altres països, amb l'aval de crítics, historiadors, comissaris, especialistes, etc., donant prioritat al valor de la peça davant del gust personal.
7. **Cal treballar amb una mirada molt àmplia en fotografia**, perquè no hi ha límits o fronteres marcades. A més a més s'ha de tenir clar què recuperar i on va destinat.
8. **És fonamental tenir una col·lecció ben constituïda d'art a Catalunya**, que aconsegueixi ser un referent, i una vegada es tingui ben representat el propi art català després es podrà pensar a completar els fons patrimonials amb art de fora.
9. **L'Administració pública ha de ser present en les subhastes i adquirir obra**, engrandir les col·leccions de béns comuns davant del col·leccionisme privat.
10. **És difícil constituir un patrimoni si el suport sempre es destina a l'exhibició.** Els interessos de les administracions se centren en les exposicions que són els esdeveniments que difonen la imatge de la institució arreu, l'activitat que és rendible i que convoca els mitjans de comunicació. Per a aquests esdeveniments els pressupostos són alts, però no succeeix el mateix amb la promoció d'artistes i la conservació o creació d'un patrimoni que representi d'una manera adient la creació artística pròpia del país.
11. **No s'entén que algunes fundacions privades comprin més que les mateixes administracions públiques**, fet que denota un cert desinterès envers el món de la creació fotogràfica.
12. Aquest procés és com una roda, si l'Administració no dona suport per a l'adquisició d'obres i el creixement d'un patrimoni, no es produirà una demanda, no hi haurà vendes d'aquestes obres en les galeries, etc. **La necessitat d'una referència pública és clau perquè s'activi la demanda privada.**

13. **Creació d'un fons d'art nacional comprat a través de les galeries.**
14. **Suport als artistes en totes les fases de la seva trajectòria.**
15. **Creació d'un arxiu fotogràfic a Catalunya per centralitzar i salvaguardar les col·leccions fotogràfiques.**
16. **Escassetat d'informació de fotografia a Espanya en comparació amb països de la resta d'Europa.**
17. A Catalunya **cap institució pública està col·leccionant les fotografies catalanes contemporànies**, la qual cosa representa una greu mancança i un risc de pèrdua per a les generacions futures.

4.5.3. Arxius fotogràfics

La preservació i la conservació dels arxius fotogràfics és un punt crític en el panorama de la fotografia a Catalunya. El cens de fotògrafs catalans és nombrós i molts dels arxius de fotògrafs que constitueixen la història de la fotografia a Catalunya estan en mans dels seus hereus o bé en una situació d'indefinició respecte del seu futur. La lamentable situació creada arran de l'adquisició de l'arxiu Centelles per part del Ministeri de Cultura ha de significar un punt d'alerta per a les administracions públiques.

En un altre ordre de coses, en els darrers anys s'està estenent la digitalització i catalogació dels arxius. Un exemple n'és la digitalització de l'arxiu del Centre Excursionista de Catalunya⁷¹ patrocinat per la Fundació "la Caixa" que està previst que es desenvolupi entre els anys 2009 i 2015. En finalitzar el període de digitalització els continguts —un llegat de 350.000 imatges— es podran consultar per Internet a través de la Memòria Digital de Catalunya.⁷²

La digitalització és un procediment imprescindible per salvaguardar i difondre el patrimoni fotogràfic. Si bé la mera digitalització no assegura la conservació del patrimoni —ja es tracti dels negatius o dels positius d'època—, és una tasca que com a mínim permetrà disposar de les imatges per a la seva recerca i divulgació.

Una altra qüestió plantejada pels experts, i sobre la qual no hi ha un acord a partir de les persones escoltades, és el tipus d'equipament cultural que ha de tenir cura dels diversos suports fotogràfics: l'arxiu, el museu? Algunes veus indiquen que mentre els negatius han d'anar a l'arxiu, ja que són testimonis històrics i documentals que no tenen possibilitats expositives, els positius han d'adreçar-se al museu, ja que és la institució que, a més d'assegurar-ne la conservació, també té la capacitat expositiva.

⁷¹ <http://www.cec.cat/>

⁷² <http://mdc.cbuc.cat/index.php>

4.5.3.1. Algunes dades

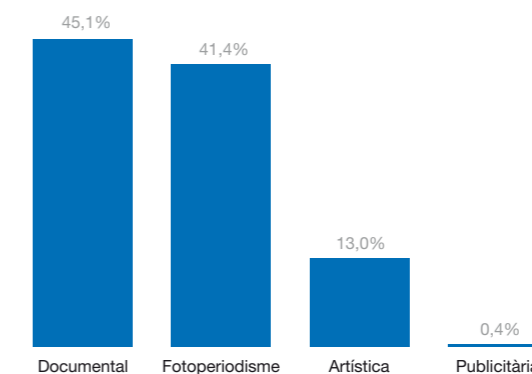
En el cas dels arxius, es va partir d'un cens de 125 arxius dels quals se'n seleccionaren per a l'estudi un total de 16 vinculats amb la fotografia.

Arxius consultats	
Entitat	Població
Arxiu Fotogràfic del Monestir de Poblet	Abadia de Poblet
Arxiu d'imatges del Museu de Badalona	Badalona
Arxiu de l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya	Barcelona
Arxiu Fotogràfic de Barcelona	Barcelona
Arxiu Fotogràfic de la Diputació de Barcelona	Barcelona
Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya	Barcelona
Arxiu Històric i Fotogràfic de l'Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya	Barcelona
Arxiu Històric i Fotogràfic del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya	Barcelona
Unitat gràfica de la Biblioteca de Catalunya	Barcelona
Arxiu d'imatges del Centre de la Imatge de la Diputació de Girona, INSPAI	Girona
Arxiu d'imatges del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge de l'Ajuntament de Girona	Girona
Arxiu Fotogràfic Municipal d'Igualada	Igualada
Arxiu d'imatges d'Olot, AIO	Olot
Arxiu d'imatges de l'Ajuntament de Salt	Salt
Banc d'imatge i So de l'Arxiu Nacional de Catalunya	Sant Cugat del Vallès
Arxiu fotogràfic del Museu d'Art Modern de Tarragona	Tarragona

La informació obtinguda a partir dels qüestionaris rebuts és:

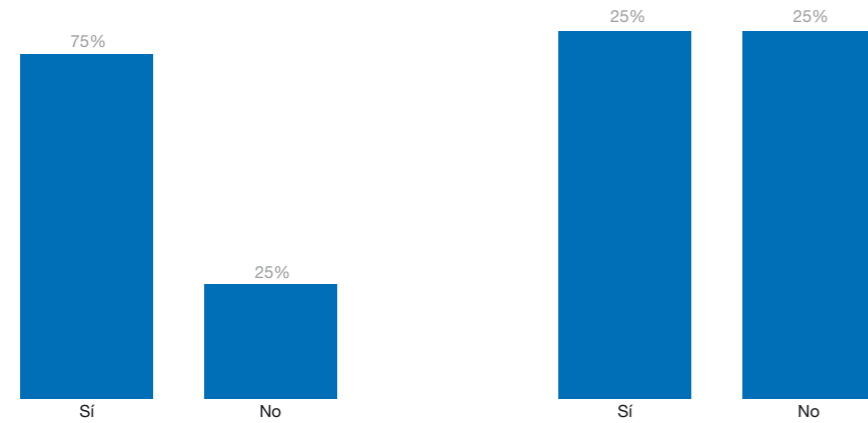
- De mitjana els arxius fotogràfics disposen d'un fons de 935.543,9 documents dels quals el 98,7% són fotografies. Principalment es tracta de fons documental i fotoperiòdic.

Fons dels arxius fotogràfics

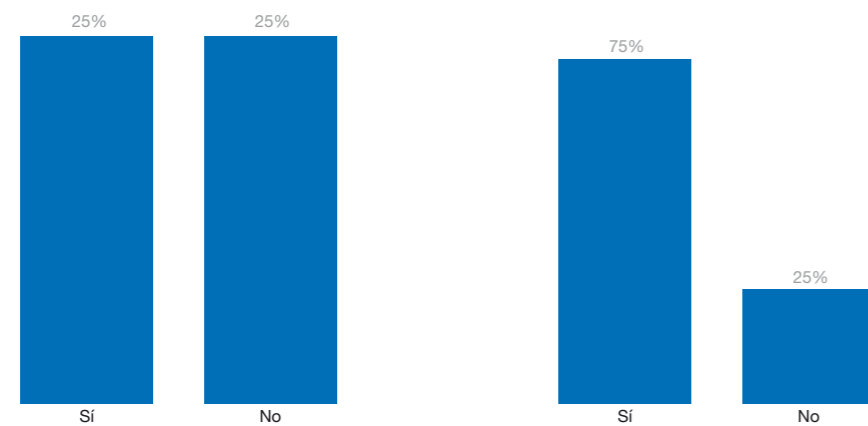
- El 75,0% dels arxius fotogràfics disposa d'obra d'artistes vius al seu fons.
- La meitat dels arxius consultats ha ampliat el seu fons en els últims tres anys a partir de la compra de fons fotogràfic.

Arxius fotogràfics amb obra d'artistes vius al fons // Compra de fons fotogràfic. 2007 - 2009

- La meitat dels arxius fotogràfics disposa d'una sala per fer exposicions.
- El 25,0% dels arxius fotogràfics analitzats no ha fet cap exposició en els últims tres anys.

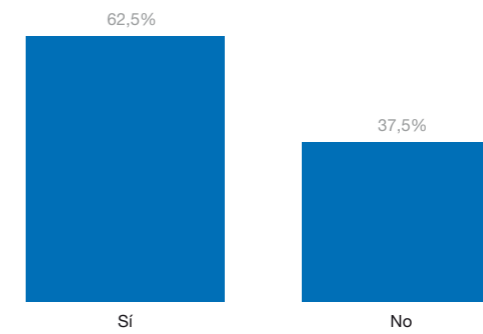
Existència de sala d'exposicions // Realització d'exposicions. 2007- 2009

- La totalitat d'exposicions dels arxius fotogràfics són monogràfiques de fotografia i els arxius que en fan, de mitjana, en fan 8 anuals. No obstant això, hi ha molta diversitat en les xifres.

- El 62,5% dels arxius fotogràfics han editat catàlegs durant els últims tres anys. La totalitat d'aquests catàlegs són monogràfics de fotografia.

Edició de catàlegs. 2007-2009

De mitjana, els arxius fotogràfics amb edició de catàlegs editen anualment 1,5 catàlegs monogràfics de fotografia.

4.6. Administracions públiques

Aquest capítol recull les principals conclusions derivades de la recopilació de les polítiques i els programes relacionats directament o indirectament amb la fotografia en el context de les arts visuals de les administracions públiques catalanes: Generalitat de Catalunya, diputacions, ajuntaments de les quatre capitals provincials, així com una selecció d'ajuntaments que despleguen polítiques de suport a la fotografia. Podeu veure aquestes polítiques amb tot detall en l'annex III Tractament del sector de la fotografia d'autor per part de l'Administració Pública a Catalunya.

Principals constatacions:

- Les administracions públiques a Catalunya esmercen majoritàriament els seus esforços en relació amb la fotografia en la funció de l'exhibició i difusió, seguida per creació i formació.
- 6 de cada 10 programes són promoguts per les mateixes administracions, la resta consisteixen en línies de finançament de programes promoguts per altres entitats.
- 3 de cada 10 programes són específics de fotografia. La resta són programes de cultura o arts visuals que inclouen activitats o esdeveniments relacionats amb la fotografia.
- El format o categoria d'implementació dels programes és, en primer lloc, l'ajut i, en segon lloc, els equipaments destinats exclusivament a fotografia o que comparteixen aquesta disciplina amb altres, i dels quals les administracions públiques són titulars.

4.6.1. Generalitat

- Els programes sobre fotografia de la Generalitat de Catalunya se centren en la funció de difusió, seguida per la creació.
- Gairebé 7 de cada 10 programes són promoguts per altres institucions i el paper de la Generalitat consisteix a contribuir al seu finançament a través principalment del CoNCA.
- La meitat dels programes es materialitzen a través de línies d'ajuts.
- Els programes de formació relacionats amb la fotografia es promouen des del Departament d'Educació.
- Només 2 de cada 10 programes són específics de fotografia.

4.6.2. Diputacions

- 6 de cada 10 programes de les diputacions són de difusió.
- La majoria dels programes són promoguts per les mateixes diputacions: només dos de cada deu programes financen activitats alienes.
- El format més representat és el dels equipaments: destaca el cas de l'INSPAI Centre de la Imatge de la Diputació de Girona.
- La Diputació de Tarragona és l'única diputació titular d'una Escola d'Art i Disseny que ofereix formació en fotografia.
- Tres de cada deu programes són específics de fotografia. La resta s'inscriuen dins de programes d'arts visuals.

4.6.3. Ajuntaments

- La majoria dels programes de fotografia promoguts pels ajuntaments tenen a veure amb la difusió.
- Gairebé tres de cada deu programes es destinen a finançar actuacions promogudes per altres institucions i entitats.

- La categoria més representada és la dels equipaments, atès que els ajuntaments són titulars de la majoria d'equipaments culturals públics. Destaca el cas de La Virreina Centre de la Imatge, de l'Ajuntament de Barcelona, així com el Centre de la Imatge Mas Iglesias, de l'Ajuntament de Reus.

Tres de cada deu programes promoguts pels ajuntaments són específics de fotografia.

5.

Bibliografia

Actas. Segundo Congreso de Historia de la Fotografía. Zarautz: Photomuseum.

Balsells, David (ed.). *Imatges. Fotografia catalana.* Barcelona: ACTAR i Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, 1996.

Benjamin, Walter. *Discursos interrumpidos I.* Madrid: Taurus, 1982.

Brea, José Luis. *Las tres eras de la imagen.* Madrid: Akal-Estudios Visuales, 2010.

Casademont, Josep Maria. "La fotografía en el estado español (1900-1978)". A: Tausk, Peter. *Historia de la Fotografía en el Siglo XX, de la Fotografía Artística al Periodismo Gráfico.* Barcelona: Gustavo Gili, 1978.

Caujolle, Christian; Fontcuberta, Joan; Stern, Radu. *La ubicüitat de la imatge.* Barcelona: Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, Generalitat de Catalunya, 2009.

Fontcuberta, Joan. *Historias de la fotografía española. Escritos 1977-2004.* Editorial Gustavo Gili, 2008.

Freijoo, Isaac. *Resum de les Jornades "Viure de la fotografia al segle XXI".* La Garriga: Fundació Martí l'Humà, 2009.

Fotògrafes. Nova generació. FRAGMENTS. Col·lecció Rafael Tous d'art contemporani. Museu de Granollers. Barcelona: Dilograf SL, 2000.

Verdú, Manel. *20 anys de Primavera fotogràfica a Catalunya.* Barcelona: Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, 2003. [Disponible en línia a: www20.gencat.cat/docs/Cultura-Departament/ILC/Documents/Arxiu/publicacions_estudis.htm%20-%2020anys_primfoto.pdf. Data de consulta: 11 de juliol de 2011]

Vicente, Pedro (ed.). *Instantànies de la teoria de la fotografia.* SCAN, Arola Editors, 2009.

Who is who. Photographic Social Vision. Recopilació d'informació feta per l'Associació Photographic Social Vision.

Zelich, Cristina. *Llibre Blanc del Patrimoni fotogràfic a Catalunya.* Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1996.

ANNEXOS

6.

Annex I. Recerca quantitativa

6.1. Formació

Del total de l'oferta formativa que hi ha a Catalunya es van seleccionar les titulacions superiors oficials vinculades amb la fotografia.

Formació. Llista del cens	
Titulació. Centre educatiu	Població
Grau en belles arts. Universitat de Barcelona (UB)	Barcelona
Diplomatura de postgrau en fotoperiodisme. Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)	Bellaterra
Graduat en art i disseny. Escola Massana, Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)	Barcelona
Postgrau en disseny i fotografia. Elisava, Universitat Pompeu Fabra (UPF)	Barcelona
Grau en fotografia i creació digital. Centre de la Imatge i la Tecnologia Multimèdia (CITM), Universitat Politècnica de Catalunya (UPC)	Terrassa
Graduat superior universitari en fotografia. Institut Superior de Disseny i Escola de la Imatge (IDEP)	Barcelona
Postgrau en fotografia de moda i celebritats. Institut Superior de Disseny i Escola de la Imatge (IDEP)	Barcelona
Grau en disseny. Escola Superior de Disseny (ESDI)	Barcelona
Total: 8 titulacions	

El total de centres educatius contactats va respondre el qüestionari.

Les taules següents recullen les estadístiques resultants de les seves respostes al voltant dels crèdits, els alumnes matriculats i els projectes finals.

6.1.1. Nombre de crèdits

Formació. Crèdits curs 2008-09			
	Mitjana per centre	Total	%
Crèdits de fotografia	80,4	643	48,6%
Altres crèdits	85,1	682	51,5%
Total de crèdits	165,5	1.325	100,0%
N = 8			

6.1.2. Alumnes matriculats

Formació. Alumnes curs 2008-09			
	Mitjana per centre	Total	%
Alumnes matriculats en assignatures de fotografia	166,8	1.334	47,0%
Alumnes no matriculats en assignatures de fotografia	188,3	1.507	53,0%
Total d'alumnes matriculats	355,1	2.841	100,0%
N = 8			

6.1.3. Projectes finals

Formació. Projectes finals curs 2008-09			
	Mitjana per centre	Total	%
Projectes finals vinculats amb la fotografia	42,1	337	29,6%
Projectes finals no vinculats amb la fotografia	100,2	801	70,4%
Total de projectes finals presentats	142,3	1.138	100,0%
N = 8			

6.2. Centres de producció i creació

Seguidament es presenta el cens de centres de producció i creació situats a Catalunya, generat a partir de la recerca per Internet i el coneixement del sector.

Centres de producció i creació. Llista del cens	
Centre	Població
Can Xalant. Centre de Creació i Pensament Contemporani de Mataró	Mataró
Centre d'Art i Natura de Farrera	Farrera
COMAFOSCA, Node d'Art i Pensament	Alella
Espai d'Art i Creació Can Manyé	Alella
Experimentem amb l'Art	Barcelona
Hangar. Centre de Producció d'Arts Visuals	Barcelona
L'Estruch	Sabadell
Nau Coclea. Centre de Creació Contemporània	Camallera
Nau Ivanow	Barcelona
Roca Umbert. Espai d'Arts	Granollers
Sala d'Estar	Barcelona
Total: 11 centres de producció	

De tots els centres de producció identificats, només el centre Sala d'Estar de Barcelona manifesta no fer cap activitat entorn a la fotografia. En conseqüència aquest centre de producció no és contactat per a l'elaboració del qüestionari.

Així doncs, els centres de producció vinculats amb la fotografia són 10.

Centres de producció i creació. Anàlisi de les respostes Només agents amb relació amb la fotografia		
	N	%
Resposta completa	6	60,0%
Resposta incompleta	4	40,0%
No resposta	0	0,0%
Total	10	100,0%
Taxa de resposta: 100,0%		

La totalitat dels centres contactats va respondre el qüestionari, tot i que no tots de manera completa. Les taules següents presenten les dades obtingudes en relació amb els creadors en residència i les exposicions fetes al centre.

6.2.1. Creadors en residència

Centres de producció i creació. Creadors en residència. 2007-2009 Només agents amb relació amb la fotografia

	Total	%
Creadors que fan ús de la fotografia	97	13,6%
Altres creadors	614	86,4%
Total de creadors	711	100,0%
N = 8		

Centres de producció i creació. Creadors en residència. 2009 Només agents amb relació amb la fotografia

	Mitjana per centre	Total	%
Creadors que fan ús de la fotografia	5,1	41	15,5%
Altres creadors	27,9	223	84,5%
Total de creadors	33,0	264	100,0%
N = 8			

6.2.2. Exposicions fetes

Dos dels centres contactats manifesten no haver fet exposicions en els anys consultats, concretament Hangar i Can Xalant.

Centres de producció i creació. Realització d'exposicions. 2007–2009 Només agents amb relació amb la fotografia		
	N	%
Sí	8	80,0%
No	2	20,0%
Total	10	100,0%
N = 10		

Tots els centres amb activitat expositiva durant els últims anys han presentat exposicions monogràfiques de fotografia o amb presència de fotografia.

Centres de producció i creació. Exposicions. 2007–09 Només si han fet exposicions de fotografia del 2007 al 2009		
	Total	%
Monogràfiques de fotografia	10	14,9%
Amb presència de fotografia	26	38,8%
Altres exposicions	31	46,3%
Total d'exposicions	67	100,0%
N = 7		

Centres de producció i creació. Exposicions. 2009 Només si han fet exposicions de fotografia durant el 2009			
	Mitjana per centre	Total	%
Monogràfiques de fotografia	0,9	6	15,8%
Amb presència de fotografia	1,6	11	28,9%
Altres exposicions	3,0	21	55,3%
Total d'exposicions	5,4	38	100,0%
N = 7			

6.3. Sales d'exposició

Partint d'un cens de 45 sales d'exposicions localitzades a Catalunya, es va fer una primera classificació a partir de cerques per Internet i contactes telefònics en funció de la vinculació amb la fotografia.

Sales d'exposició. Llista del cens		
Sala	Població	Fotografia
Espai fotogràfic Can Basté	Barcelona	Sí
La Virreina	Barcelona	Sí
Fundació Fòrum	Tarragona	Sí
Casa de Cultura de Girona	Girona	Sí
Sala H, Associació per a les Arts Contemporànies	Vic	Sí
Capella de Sant Roc – Espai Contemporani	Valls	Sí
La Xina A.R.T	Barcelona	Sí
Espai ZER01 – Museu Comarcal de la Garrotxa	Olot	Sí
La Capella	Barcelona	Sí
Niu, espai artístic	Barcelona	Sí
Espai UBU	Barcelona	Sí
Casa Asia	Barcelona	Sí
FNAC España ³	Barcelona	Sí
Centre de la Imatge Mas Iglesias	Reus	Sí
Bòlit, Centre d'Art Contemporani	Girona	Sí
Centre Cultural La Mercè	Girona	Sí
Centre d'Art Cal Massó	Reus	Sí
Palau Robert	Barcelona	Sí
Tinglado2	Tarragona	Sí
Miscelanea	Barcelona	Sí
Cincómonos Espai d'Art	Barcelona	Sí
Goethe – Institut Barcelona	Barcelona	Sí
Sala 15	Olot	Sí
INSPAI, Centre de la Imatge de la Diputació	Girona	Sí
Institut Municipal d'Acció Cultural (IMAC)	Mataró	Sí
Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB)	Barcelona	Sí
Centre d'Art Santa Mònica	Barcelona	Sí
Sala Fortuny, Centre de Lectura de Reus	Reus	Sí
Tecla Sala, Centre d'Art de l'Hospitalet	L'Hospitalet de Llobregat	Sí
Ca L'Arenas, Centre d'Art del Museu de Mataró	Mataró	Sí
Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (COAC) – Barcelona	Barcelona	Sí
Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (COAC) – Girona	Girona	Sí

Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (COAC) – Lleida	Lleida	Sí
Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (COAC) – Tarragona	Tarragona	Sí
Sala Muncunill	Terrassa	Sí
Centre d'Art La Panera	Lleida	Sí
Fundació Espais d'Art Contemporani	Girona	Sí
Espai Mallorca	Barcelona	Sí
La Santa	Barcelona	Sí
Almazen, Espai de Creació i Difusió Artística	Barcelona	Sí
La Capsa – Centre de Cultura Contemporània del Prat	El Prat de Llobregat	Sí
Centre d'Arts Contemporànies VIC (ACVIC)	Vic	No
Disseny Hub Barcelona (Dhub)	Barcelona	No
Priorat Centre d'Art		No
Can Palauet	Mataró	No
Total: 45 centres de producció		

* Es consideren les sales Espai FNAC Triangle, Espai FNAC L'Illa i Espai FNAC Diagonal Mar que són a Barcelona.

El criteri per considerar vinculació amb la fotografia va ser mínim: haver programat en algun moment una exposició monogràfica de fotografia o amb presència de fotografia.

Sales d'exposició. Cens, segons relació amb la fotografia		
	N	%
Amb fotografia	41	91,1%
Sense fotografia	4	8,9%
Total	45	100,0%

Amb les 41 sales d'exposició que tenen vinculació amb la fotografia vam contactar-hi per a l'estudi, i vam obtenir una taxa de resposta total del 82,9%.

Sales d'exposició. Anàlisi de les respostes Només agents amb relació amb la fotografia		
	N	%
Resposta completa	24	58,5%
Resposta incompleta	10	24,4%
No resposta	7	17,1%
Total	41	100,0%
Taxa de resposta: 82,9%		

A continuació es presenta la informació generada a partir dels qüestionaris rebuts.

6.3.1. Artistes exposats

Sales d'exposició. Artistes exposats. 2007-09 Només agents amb relació amb la fotografia

	Total	%
Fotògrafs exposats	1.632	44,0%
Artistes exposats que fan ús de la fotografia	180	4,9%
Altres artistes	1.898	51,1%
Total d'artistes	3.710	100,0%
N = 27		

Sales d'exposició. Artistes exposats. 2009 Només agents amb relació amb la fotografia

	Mitjana per sala	Total	%
Fotògrafs exposats	22,3	602	37,4%
Artistes exposats que fan ús de la fotografia	10,7	290	18,0%
Altres artistes	26,6	718	44,6%
Total d'artistes	59,6	1.610	100,0%
N = 27			

6.3.2. Exposicions fetes

Totes les sales d'exposicions contactades van fer com a mínim alguna exposició amb presència de fotografia.

Sales d'exposició. Exposicions. 2007-09 Només si han fet exposicions de fotografia del 2007 al 2009		
	Total	%
Monogràfiques de fotografia	341	33,4%
Amb presència de fotografia	175	17,2%
Sense presència de fotografia	504	49,4%
Total d'exposicions	1.020	100,0%
N = 32		

Sales d'exposició. Exposicions. 2009 Només si han fet exposicions de fotografia durant el 2009			
	Mitjana per sala	Total	%
Monogràfiques de fotografia	3,5	112	34,7%
Amb presència de fotografia	1,8	57	17,6%
Sense presència de fotografia	4,8	154	47,7%
Total d'exposicions	10,1	323	100,0%
N = 32			

6.4. Museus i fundacions

Partint d'un cens de 38 museus i fundacions localitzats a Catalunya, es va fer una primera classificació a partir de cerques per Internet i contactes telefònics en funció de la vinculació amb la fotografia.

Museus i fundacions. Llista del cens		
Entitat	Població	Fotografia
Fundació Antoni Tàpies	Barcelona	Sí
Fundació Joan Miró	Barcelona	Sí
Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA)	Barcelona	Sí
Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)	Barcelona	Sí
Museu d'Art de Girona	Girona	Sí
Museu d'Art de Sabadell	Sabadell	Sí
Espai Guinovart	Agramunt	Sí
Patronat Museu Mas Manolo, Thermalia	Caldes de Montbui	Sí
Fundació Municipal d'Art, Museu Joan Abelló	Mollet del Vallès	Sí
Museu de l'Empordà	Figueres	Sí
Museu d'Art Modern de Tarragona (MAMT)	Tarragona	Sí
Fundació Francisco Godia	Barcelona	Sí
Fundació Foto Colectania	Barcelona	Sí
Museu Comarcal de l'Urgell	Tàrraga	Sí
Museu de Valls	Valls	Sí
Fundació Apel·les Fenosa	El Vendrell	Sí
Museu de Pintura de Sant Pol de Mar	Sant Pol de Mar	Sí
Fundació Suñol	Barcelona	Sí
Museu d'Art Jaume Morera	Lleida	Sí
Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu (MATBC)	Cardedeu	Sí
Centre d'Art Contemporani – Fundació Rodríguez Amat	Garrigoles	Sí
Museu Municipal de Tossa de Mar	Tossa de Mar	Sí
Fundació Cuixart	Barcelona	Sí
Fundació Vall Palou	Lleida	Sí
Fundació Sorigué	Lleida	Sí
Fundació Gala – Salvador Dalí	Figueres	Sí
Fundació Alorda – Derksen	Barcelona	Sí
Museu de Granollers	Granollers	Sí
Fundació Mies van der Rohe	Barcelona	Sí
Museu Picasso	Barcelona	Sí
Museu d'Història de Catalunya	Barcelona	Sí
Fundació Vila Casas	Barcelona	Sí
ConSORCI de Patrimoni de Sitges	Sitges	No

Fundació Fran Daurel	Barcelona	No
Fundació Palau	Caldes d'Estrac	No
Museu Municipal Josep Aragay	Breda	No
Fundació Guillem Viladot	Agramunt	No
Fundació Centre del Vidre	Barcelona	No
Total: 38 entitats		

El criteri per considerar vinculació amb la fotografia va ser mínim: disposició d'obra fotogràfica a la col·lecció del Museu o haver fet en algun moment alguna activitat relacionada amb la fotografia.

Museus i fundacions. Cens, segons relació amb la fotografia		
	N	%
Amb fotografia	32	84,2%
Sense fotografia	6	15,8%
Total	38	100,0%

Així doncs, en el cas dels museus i fundacions es contactà amb 32 entitats i s'obtingué una taxa de resposta del 78,1%.

Museus i fundacions. Anàlisi de les respostes Només agents amb relació amb la fotografia		
	N	%
Resposta completa	16	50,0%
Resposta incompleta	9	28,1%
No resposta	7	21,9%
Total	32	100,0%
Taxa de resposta: 78,1%		

A continuació es presenta l'explotació de les respostes obtingudes sobre exposicions programades, i obres i artistes de la col·lecció.

6.4.1. Obres de la col·lecció

Museus i fundacions. Obres de la col·lecció. 2009 Només agents amb relació amb la fotografia			
	Mitjana per entitat	Total	%
Fotografies	2.031,0	44.681	13,5%
Obres que contenen fotografia	72,8	1.601	0,5%
Altres obres	12.955,2	285.016	86,0%
Total d'obres	15.059,0	331.298	100,0%
N = 22			

6.4.2. Artistes de la col·lecció

Museus i fundacions. Artistes de la col·lecció. 2009 Només agents amb relació amb la fotografia			
	Mitjana per entitat	Total	%
Fotògrafs	14,2	241	5,6%
Artistes que fan ús de fotografia	7,8	132	3,1%
Altres artistes	230,7	3.923	91,3%
Total d'artistes	252,7	4.296	100,0%
N = 17			

6.4.3. Exposicions

La totalitat d'institucions contactades ha fet exposicions en el període estudiat.

Museus i fundacions. Exposicions de fotografia. 2007-09 Només si han fet exposicions del 2007 al 2009		
	N	%
Sí	21	87,5%
No	3	12,5%
Total	24	100,0%
N = 24		

Si bé tots els museus i fundacions han fet alguna exposició amb presència de fotografia en algun moment, el 12,5% no n'ha fet cap en els últims tres anys.

Museus i fundacions. Exposicions. 2007-09 Només si han fet exposicions de fotografia del 2007 al 2009		
	Total	%
Monogràfiques de fotografia	45	13,3%
Amb presència de fotografia	79	23,4%
Sense presència de fotografia	214	63,3%
Total d'exposicions	338	100,0%
N = 19		

Museus i fundacions. Exposicions. 2009 Només si han fet exposicions de fotografia durant el 2009			
	Mitjana per entitat	Total	%
Monogràfiques de fotografia	1,1	19	17,0%
Amb presència de fotografia	1,7	31	27,7%
Sense presència de fotografia	3,4	62	55,3%
Total d'exposicions	6,2	112	100,0%
N = 18			

6.5. Galeries d'art

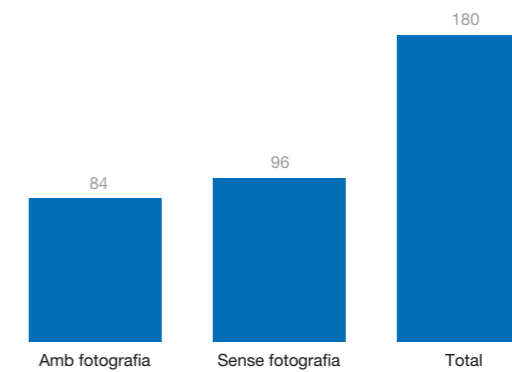
Partint d'un cens de 180 galeries d'art localitzades a Catalunya, es va fer una primera classificació a partir de cerques per Internet i contactes telefònics en funció de la seva vinculació amb la fotografia.

El criteri per considerar vinculació amb la fotografia va ser mínim: disposar d'obra fotogràfica al fons de la galeria o haver fet en algun moment alguna exposició amb presència de fotografia.

Galeries d'art. Cens segons relació amb la fotografia		
	N	%
Amb fotografia	84	46,7%
Sense fotografia	96	53,3%
Total	180	100,0%

Gairebé la meitat de les galeries d'art de Catalunya mostren fotografia o hi treballen.

Galeries d'art a Catalunya segons relació amb fotografia. 2008

Es van excloure de l'estudi quantitatiu les galeries sense vinculació amb la fotografia i, per tant, vam contactar amb un total de 84 galeries d'art.

Galeries d'art. Anàlisi de les respostes Només agents amb relació amb la fotografia		
	N	%
Resposta completa	24	28,5%
Resposta incompleta	14	16,7%
No resposta	46	54,8%
Total	84	100,0%
Taxa de resposta: 45,2%		

Galeries d'art. Llista de galeries amb resposta	
Galeria d'art	Població
ADN Galeria	Barcelona
Galeria Alejandro Sales	Barcelona
Ars Fotografika	Vilafranca del Penedès
ART Centre	Barcelona
Galeria d'Art Carme Espinet	Barcelona
Círculo del Arte	Barcelona
Galeria Contrast	Barcelona
Galeria Esther Montoriol	Barcelona
Galeria Fidel Balaguer	Barcelona
Fotonauta	Barcelona
Galeria Paqui Delgado	Sant Sadurní d'Anoia
Raïña Lupa Galeria Ediciones	Barcelona
Galeria Estrany de la Mota	Barcelona
Galeria Hartmann	Barcelona
a.m.a.i.a / Galeria OhOh!	El Vilosell
Palma Dotze Galeria d'Art	Vilafranca del Penedès
Sebastià Petit Art Contemporani	Lleida
Galeria Tagomago	Barcelona
Galeria Toni Tàpies	Barcelona
H2O	Barcelona
Galeria Joan Gaspar, S.L.	Barcelona
Galeria Joan Prats	Barcelona
Kowasa Gallery	Barcelona
La Fabrica	Barcelona

La Galeria	Barcelona
Galeria Maria José Castellví	Barcelona
Michael Dunev Art Projects	Torroella de Montgrí
Pedreguet-Art Espai Contemporani	Amer
Galeria Gràfica Quatre – Pergamón Quatre	Barcelona
Piramidón Centre d'Art Contemporani	Barcelona
Principal Art	Barcelona
ProjectesD	Barcelona
Galeria Safia	Barcelona
Galeria Senda	Barcelona
Son Espace Gallery	Palafrugell
Galeria Trama	Barcelona
Barcelona Art Galerias, SL	Barcelona
Galeria Valid Foto BCN	Barcelona
Total: 38 galeries	

De les respostes rebudes s'extreuen les estadístiques següents amb relació a obres i artistes del fons i a exposicions que s'han fet.

6.5.1. Obres del fons

Galeries d'art. Obres del fons. 2009 Només agents amb relació amb la fotografia			
	Mitjana per galeria	Total	%
Fotografies	289,2	9.834	44,3%
Obres que contenen fotografia	57,3	1.948	8,8%
Altres obres	306,1	10.405	46,9%
Total d'obres	652,6	22.187	100,0%
N = 34			

6.5.2. Artistes del fons

Galeries d'art. Artistes del fons. 2009 Només agents amb relació amb la fotografia			
	Mitjana per galeria	Total	%
Fotògrafs	18,7	692	31,5%
Artistes que fan ús de fotografia	5,1	190	8,7%
Altres artistes	35,5	1.312	59,8%
Total d'artistes	59,3	2.194	100,0%
N = 37			

6.5.3. Exposicions fetes

Galeries d'art. Exposicions. 2007–2009 Només agents amb relació amb la fotografia			
	N	%	
Sí	37	97,4%	
No	1	2,6%	
Total	38	100,0%	
N = 38			

Tret d'una galeria contactada que no ha fet exposicions pel fet que és virtual, la resta de galeries manifesten haver fet exposicions en els últims tres anys. No obstant, tres d'aquestes no van fer-ne cap relacionada amb la fotografia en el període analitzat.

Galeries d'art. Exposicions de fotografia. 2007–2009 Només si han fet exposicions del 2007 al 2009		
	N	%
Sí	34	91,9%
No	3	8,1%
Total	37	100,0%
N = 37		

El 91,9% de les galeries amb activitat expositiva en el període estudiat ha fet alguna exposició monogràfica o amb presència de fotografia.

Galeries d'art. Exposicions. 2007–2009
Només si han fet exposicions de fotografia del 2007 al 2009

	Total	%
Monogràfiques de fotografia	151	28,3%
Amb presència de fotografia	107	20,0%
Sense presència de fotografia	276	51,7%
Total d'exposicions	534	100,0%
N = 29		

Galeries d'art. Exposicions. 2009
Només si han fet exposicions de fotografia durant el 2009

	Mitjana per entitat	Total	%
Monogràfiques de fotografia	1,7	48	26,2%
Amb presència de fotografia	1,5	43	23,5%
Sense presència de fotografia	3,1	92	50,3%
Total d'exposicions	6,3	183	100,0%
N = 29			

6.6. Festivals, premis i concursos

Entre la totalitat de l'oferta de festivals, premis i concursos artístics se seleccionaren els vinculats de forma completa o parcial amb el món de la fotografia.

Festivals, premis i concursos. Llista del cens	
Festival, premi o concurs	Població
Emergent. Festival Internacional de Fotografia i Arts Visuals (Associació de Fotògrafs Professionals de Lleida i Comarques)	Lleida
Biennal de Fotografia (Olot Fotografia)	Olot
Experiència fotogràfica Internacional dels Monuments (Generalitat de Catalunya)	Barcelona
Swab, Fira Internacional d'Art Contemporani de Barcelona	Barcelona
Biennal d'Art (Museu d'Art Modern de Tarragona MAMT)	Tarragona
Premi honorífic Ciutat de Lleida	Lleida
Premi eCrea	Lleida
Visionats Emergent	Lleida
Biennal d'Art Contemporani Català (Canals – Galeria d'Art)	Sant Cugat del Vallès
Biennal d'Art de Girona (Casa de Cultura de Girona)	Girona
Montphoto (Centre Excursionista de Lloret de Mar)	Lloret de Mar
Festimatge (Foto–Film Calella)	Calella
Concurs fotogràfic Vila de Palamós (Cine Club Bahía)	Palamós
Scan, Manifestació fotogràfica (Generalitat de Catalunya i Ajuntament de Tarragona)	Tarragona
Premi de Fotografia Ton Sirera (Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs, Diputació de Lleida)	Lleida
Tràfic, Experiència fotogràfica (Centre de Fotografia Documental de Barcelona)	Barcelona
CLIC (Associació Diomira)	Barcelona
Biennal Internacional de Fotografia (INSPAI, Centre de la Imatge de la Diputació de Girona)	Girona
Premi de Fotografia Vila de Cambrils (Agrupació fotogràfica de Cambrils)	Cambrils
Fotomaig (Grup d'Estudis Sitgetans Secció fotogràfica)	Sitges
Biennal Internacional de Fotografia (Centre de la Imatge Mas Iglesias)	Reus
Biennal de Fotografia Xavier Miserachs	Palafrugell
FOTOINTERPRETA (Centre de Fotografia Documental de Barcelona)	Barcelona
Caja de Luz, Festival Internacional de Fotografia i Arts Visuals (Miscel·lània)	Barcelona
Biennal de Fotografia Vila d'Arenys de Mar (Agrupació fotogràfica d'Arenys, AFA)	Arenys de Mar
FotoMercè (Ajuntament de Barcelona)	Barcelona
Llei d'Art, Biennal Internacional d'Art Independent de Catalunya	Lleida
Total: 27 festivals, premis o concursos	

Del total de festivals, premis i concursos contactats s'obtingué una taxa de resposta del 74,0%.

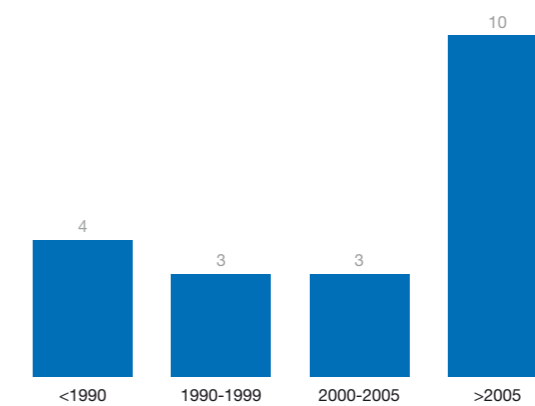
Festivals, premis i concursos. Resum seguiment		
	N	%
Resposta completa	16	59,3%
Resposta incompleta	4	14,8%
No resposta	7	25,9%
Total	27	100,0%
Taxa de resposta: 74,0%		

Les dades obtingudes de les respostes rebudes es resumeixen en les taules següents.

6.6.1. Nombre d'edicions i calendari

Festivals, premis i concursos. Any primera edició Estadístics descriptius					
N	Mínim	Màxim	Mitjana	Mediana	Desviació estàndard
20	1943	2009	1997,0	2005	16,97

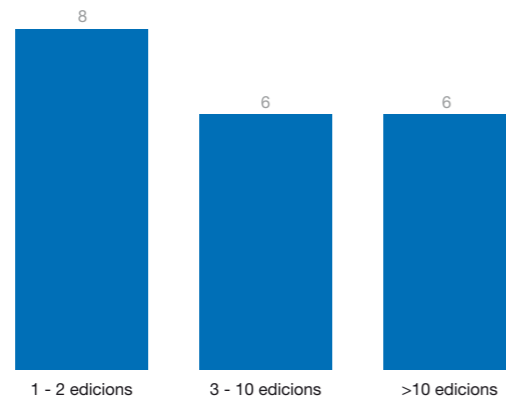
Festivals, premis i concursos. Any primera edició

Festivals, premis i concursos. Nombre d'edicions
Estadístics descriptius

N	Mínim	Màxim	Mitjana	Mediana	Desviació estàndard
20	1	37	9,3	5	10,25

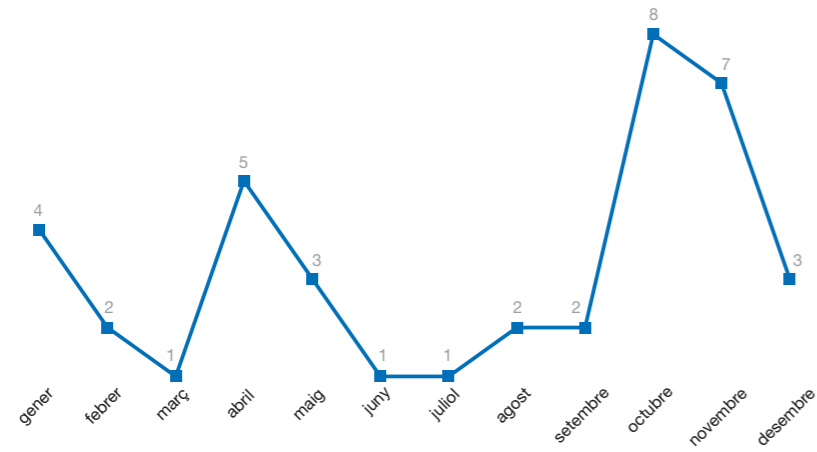
Festivals, premis i concursos. Nombre d'edicions

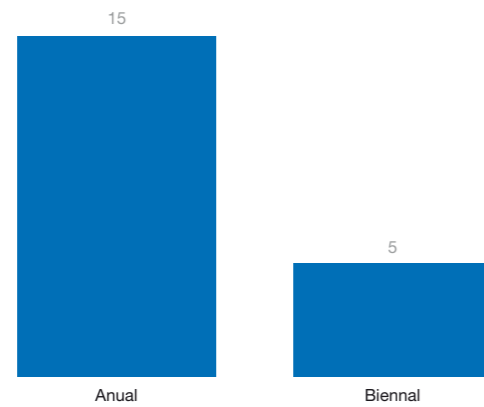
Festivals, premis i concursos. Calendari

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Premi honorífic Ciutat de Lleida												
Premi eCrea												
Biennal d'Art de Girona												
Swab, Fira Internacional Bcn												
Biennal Intern. Fotografia, INSPA!												
Scan, Manifestació Fotogràfica												
Emergent. Fest. Int. Foto i Arts V.												
Visionats Emergent												
Tràfic, Experiència Fotogràfica												
Festimatge												
Fotomaig												
Biennal de Fotografia (Olot)												
CLIC												
Premi de Fotografia Ton Sirera												
Montphoto												
Exper. Fotog. Intern. Monuments												
Biennal d'Art Contemporani Català												
Premi de Fotografia de Cambrils												
Concurs fotogràfic Vila de Palamós												
Biennal d'Art (Tarragona)												

Calendari de l'oferta de festivals, premis i concursos

Festivals, premis i concursos. Periodicitat

6.6.2. Característiques

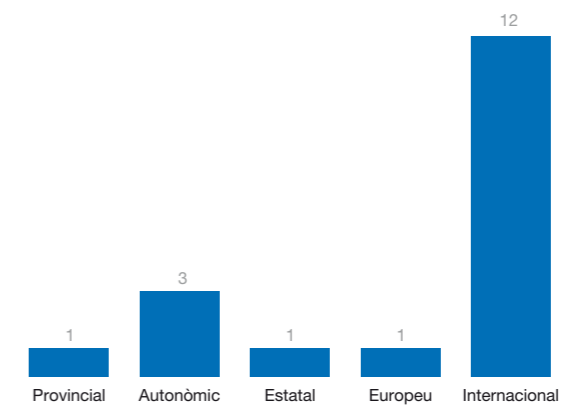
Festivals, premis i concursos. Monogràfic?		
	N	%
Sí	8	40,0%
No	12	60,0%
Total	20	100,0%

Festivals, premis i concursos. Hi ha selecció de continguts?		
	N	%
Sí	18	90,0%
No	2	10,0%
Total	20	100,0%

Festivals, premis i concursos. Hi ha algun tipus de premi?		
	N	%
Sí	17	85,0%
No	3	15,0%
Total	20	100,0%

Festivals, premis i concursos. Àmbit geogràfic dels artistes		
	N	%
Provincial	1	5,6%
Autonòmic	3	16,6%
Estatl	1	5,6%
Europeu	1	5,6%
Internacional	12	66,6%
Total	18	100,0%

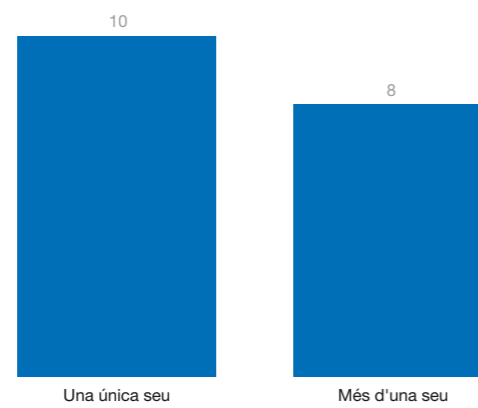
Festivals, premis i concursos. Àmbit geogràfic dels artistes que es presenten

Festivals, premis i concursos. Nombre de seus on es fan
Estadístics descriptius

N	Mínim	Màxim	Mitjana	Mediana	Desviació estàndard
16	1	66	11,4	1	20,94

Festivals, premis i concursos. Nombre de seus on es realitza

6.6.3. Participants

Festivals, premis i concursos.
Nombre de participants en les darreres 3 edicions¹
Estadístics descriptius

N2	Mínim	Màxim	Mitjana	Mediana	Desviació estàndard
46	9	25.349	1.654,3	71,5	5.909,45

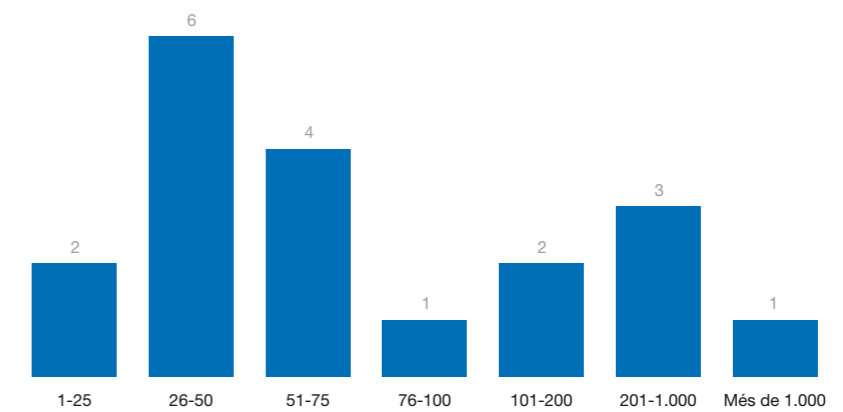
- 1. En alguns casos només se n'han fet una o dues edicions.
- 2. 18 respostes de festivals, premis o concursos amb un total de 46 edicions fetes.

Festivals, premis i concursos.
Nombre de participants en la darrera edició
Estadístics descriptius

N	Mínim	Màxim	Mitjana	Mediana	Desviació estàndard
18	9	25.3491	1.536,2	71,5	5.945,57

1. Es tracta d'un valor extrem corresponent a l'*Experiència Fotogràfica Internacional dels Museus*. Sense considerar aquest valor el màxim seria 719 i la mitjana 135,5 participants.

Festivals, premis i concursos. Nombre de participants en la darrera edició

6.7. Associacions

En el cas de les associacions vinculades amb la fotografia, es va partir d'un cens de 175 associacions de les quals se'n seleccionaren un total de 15 per a l'estudi.

Associacions. Llista d'associacions seleccionades	
Associacions	Població
Agrupació fotogràfica de Catalunya	Barcelona
Institut d'Estudis fotogràfics de Catalunya	Barcelona
Photographic Social Vision	Barcelona
Agrupació fotogràfica i cinematogràfica de Blanes	Blanes
Entitat fotogràfica de Calafell i Comarca (ENFOCA)	Calafell
Foto-film Calella	Calella
Agrupació fotogràfica Cambrils	Cambrils
Agrupació Foto-cine Cerdanyola-Ripollet (AFOCER)	Cerdanyola del Vallès
Associació de Fotògrafs Professionals de Girona	Girona
Agrupació fotogràfica d'Igualada	Igualada
Associació Olot Fotografia	Olot
Cine Club Bahía	Palamós
Càmera Club Sabadell	Sabadell
Agrupació fotogràfica de Tarragona	Tarragona
Agrupació fotogràfica Viladecans	Viladecans

Del total d'associacions contactades s'obtingué resposta de sis: Associació Agrupació fotogràfica i cinematogràfica de Blanes, Entitat fotogràfica de Calafell i Comarca, Associació Olot Fotografia, Cine Club Bahía, Foto-film Calella i Photographic Social Vision.

Associacions. Resum següent		
	N	%
Resposta completa	6	40,0%
Resposta incompleta	0	0,0%
No resposta	9	60,0%
Total	15	100,0%
Taxa de resposta: 40,0%		

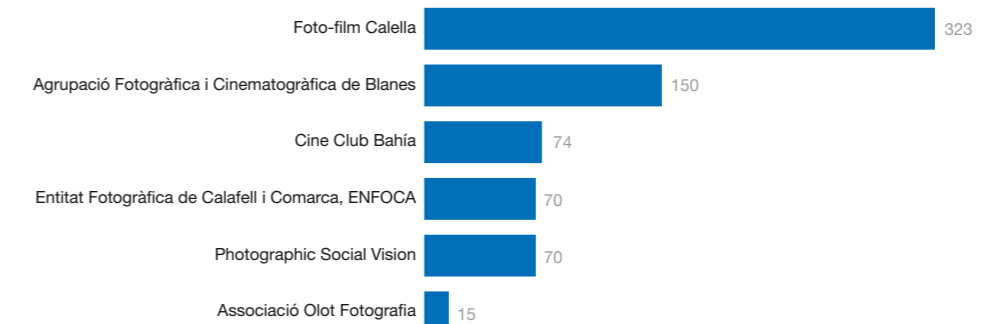
Seguidament es presenta l'explotació de les 6 respostes obtingudes.

6.7.1. Fundació i membres

Associacions. Fundació i membres		
	Any de fundació	Nombre de membres
Agrupació fotogràfica i cinematogràfica de Blanes	1960	150
Foto-film Calella	1966	323
Cine Club Bahía	1970	74
Associació Olot Fotografia	1994	15
Photographic Social Vision	2001	70
Entitat fotogràfica de Calafell i Comarca (ENFOCA)	No resposta	70

Associacions. Nombre de membres Estadístics descriptius					
N	Mínim	Màxim	Mitjana	Mediana	Desviació estàndard
6	15	323	117	72	109,72

Nombre de membres de les associacions amb resposta

6.7.2. Activitats

La taula següent resumeix les activitats ofertes per sensibilitzar o difondre l'art de la fotografia a la societat.

Associacions. Activitats						
	Exposicions pròpies	Exposicions col·laboració	Cursos de formació	Beques o premis	Concursos	Altres
Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica de Blanes	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí ⁽¹⁾
Associació Olot Fotografia	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí ⁽²⁾
Cine Club Bahía	Sí	Sí	Sí	No	Sí	No
Entitat Fotogràfica de Calafell i Comarca (ENFOCA)	Sí	No	Sí	No	Sí	Sí ⁽³⁾
Foto-film Calella	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí ⁽⁴⁾
Photographic Social Vision	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí ⁽⁵⁾

(1) Fires, mostres i revistes.

(2) Manifest en defensa de la fotografia *versus* el digital.

(3) Fotofòrum, sortides fotogràfiques i festival de fotografia.

(4) Publicacions.

(5) Publicació de llibres, tallers de fotografia participativa, projeccions fotogràfiques i visionats de portafolis.

6.7.3. Arxiu

Associacions. Existència d'arxiu a l'associació	
	Arxiu
Associació Olot Fotografia	Sí
Cine Club Bahía	Sí
Foto-film Calella	Sí
Photographic Social Vision	Sí
Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica de Blanes	No
Entitat Fotogràfica de Calafell i Comarca (ENFOCA)	No

Associacions. Característiques arxiu Només associacions que disposen d'arxiu				
	Any de creació	Nombre de fotografies	Forma d'ingrés	Compra en últims 3 anys
Associació Olot Fotografia	2000	40	Donacions	No
Cine Club Bahía	1979	300	Fotografies guanyadores del concurs	No
Foto-film Calella	1966	1.240	Donacions particulars i primers premis del festival	No
Photographic Social Vision	2001	No resposta	Donacions	No

6.8. Arxius

En el cas dels arxius, es va partir d'un cens de 125 arxius dels quals se seleccionaren per a l'estudi un total de 16 arxius. El criteri d'inclusió fou seleccionar els arxius més rellevants amb relació al pes de la fotografia dins del seu fons.

Dels 16 arxius consultats, s'obtingué una taxa de resposta del 50,0%.

Arxius. Resum seguiment		
	N	%
Resposta completa	7	43,75%
Resposta incompleta	1	6,25%
No resposta	8	50,00%
Total	16	100,0%
Taxa de resposta: 50,0%		

Arxius. Detall dels arxius amb resposta	
Arxius	Població
Arxius d'Imatges d'Olot (AIO)	Olot
Arxius d'Imatges de l'Ajuntament de Salt	Salt
Arxius d'Imatges del Centre de la Imatge de la Diputació de Girona (INSPAI)	Girona
Arxius d'Imatges del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge de l'Ajuntament de Girona	Girona
Arxius de l'Agrupació fotogràfica de Catalunya	Barcelona
Arxius fotogràfic de Barcelona	Barcelona
Arxius fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya	Barcelona
Arxius fotogràfic del Museu d'Art Modern de Tarragona	Tarragona

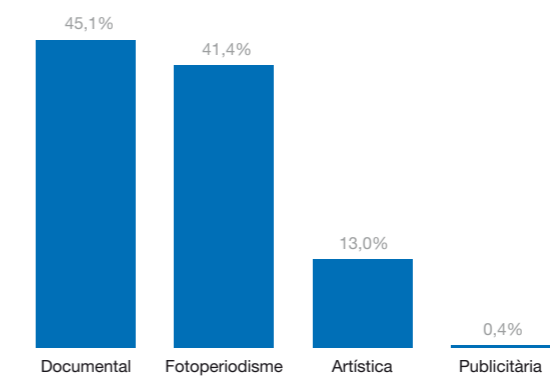
A continuació es presenta la informació extreta de les respostes obtingudes.

6.8.1. Fons

Arxius. Documents del fons. 2009			
	Mitjana per entitat	Total	%
Fotografies	923.039,0	7.384.312	98,7%
Altres documents	12.504,9	100.039	1,3%
Total de documents	935.543,9	7.484.351	100,0%
N = 8			

Arxius. Distribució dels documents per tipologia				
	Artística	Documental	Publicitària	Fotoperiodisme
Arxius d'Imatges d'Olot (AIO)	1,00%	65,00%	0,00%	34,00%
Arxius d'Imatges de l'Ajuntament de Salt	No resposta			
Arxius d'Imatges del Centre de la Imatge de la Diputació de Girona (INSPAI)	7,00%	25,00%	3,00%	65,00%
Arxius d'Imatges del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge de l'Ajuntament de Girona	0,08%	18,90%	0,02%	81,00%
Arxius de l'Agrupació fotogràfica de Catalunya	70,00%	20,00%	0,00%	10,00%
Arxius fotogràfic de Barcelona	0,01%	39,99%	0,00%	60,00%
Arxius fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya	3,00%	97,00%	0,00%	0,00%
Arxius fotogràfic del Museu d'Art Modern de Tarragona	10,00%	50,00%	0,00%	40,00%

Arxius. Distribució del fons segons tipologia

Arxius. L'arxiu té obra d'artistes vius?

	Obra d'artistes vius
Arxiu d'Imatges d'Olot (AIO)	Sí
Arxiu d'Imatges de l'Ajuntament de Salt	Sí
Arxiu d'Imatges del Centre de la Imatge de la Diputació de Girona (INSPAI)	Sí
Arxiu d'Imatges del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge de l'Ajuntament de Girona	Sí
Arxiu de l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya	Sí
Arxiu Fotogràfic de Barcelona	Sí
Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya	No
Arxiu fotogràfic del Museu d'Art Modern de Tarragona	No

Arxius. L'arxiu ha comprat fons fotogràfic en els últims tres anys?

	Compra de fons fotogràfic
Arxiu d'Imatges del Centre de la Imatge de la Diputació de Girona (INSPAI)	Sí
Arxiu d'Imatges del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge de l'Ajuntament de Girona	Sí
Arxiu Fotogràfic de Barcelona	Sí
Arxiu fotogràfic del Museu d'Art Modern de Tarragona	Sí
Arxiu d'Imatges d'Olot (AIO)	No
Arxiu d'Imatges de l'Ajuntament de Salt	No
Arxiu de l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya	No
Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya	No

6.8.2. Exposicions

Arxius. L'arxiu disposa d'una sala d'exposicions?

	Sala d'exposicions
Arxiu d'Imatges del Centre de la Imatge de la Diputació de Girona (INSPAI)	Sí
Arxiu de l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya	Sí
Arxiu Fotogràfic de Barcelona	Sí
Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya	Sí
Arxiu d'Imatges d'Olot (AIO)	No
Arxiu d'Imatges de l'Ajuntament de Salt	No
Arxiu d'Imatges del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge de l'Ajuntament de Girona	No
Arxiu fotogràfic del Museu d'Art Modern de Tarragona	No

Dos dels arxius considerats no han organitzat cap exposició en els últims tres anys: l'Arxiu d'Imatges de l'Ajuntament de Salt⁷³ i l'Arxiu Fotogràfic del Museu d'Art Modern de Tarragona.⁷⁴

Arxius. Nombre d'exposicions fetes en els últims tres anys

	Exposicions fetes 2007-2009
Arxiu de l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya	72*
Arxiu d'Imatges del Centre de la Imatge de la Diputació de Girona (INSPAI)	58
Arxiu Fotogràfic de Barcelona	6
Arxiu d'Imatges del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge de l'Ajuntament de Girona	4
Arxiu d'Imatges d'Olot (AIO)	2
Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya	2
Arxiu d'Imatges de l'Ajuntament de Salt	0
Arxiu Fotogràfic del Museu d'Art Modern de Tarragona	0

* Estimació. Fan aproximadament una exposició cada quinze dies.

La totalitat d'exposicions realitzades per part dels arxius fotogràfics són monogràfiques de fotografia i, de mitjana, els arxius que fan exposicions en fan 8 l'any. No obstant això, hi ha molta variabilitat en les xifres.

⁷³ L'última exposició que es va fer fou l'any 2002.

⁷⁴ Les exposicions es vinculen al Museu.

Arxius. Exposicions fetes en els últims 3 anys Estadístics descriptius/Només arxius que han fet exposicions

N	Mínim	Màxim	Mitjana	Mediana	Desviació estàndard
6	2	72	24	5	32,10

6.8.3. Catàlegs

La totalitat de catàlegs editats pels arxius fotogràfics són catàlegs monogràfics de fotografia.

Arxius. Nombre de catàlegs editats en els últims tres anys

	Catàlegs editats 2007-09
Arxiu d'imatges del Centre de la Imatge de la Diputació de Girona (INSPAI)	8
Arxiu d'imatges del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge de l'Ajuntament de Girona	7
Arxiu fotogràfic de Barcelona	4
Arxiu d'imatges d'Olot (AIO)	3
Arxiu fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya	1
Arxiu de l'Agrupació fotogràfica de Catalunya	0
Arxiu d'imatges de l'Ajuntament de Salt	0
Arxiu fotogràfic del Museu d'Art Modern de Tarragona	0

Els arxius fotogràfics amb edició de catàlegs editen anualment 1,5 catàlegs monogràfics de fotografia.

6.9. Caixes d'estalvi

En el cas de les caixes d'estalvi es va partir d'un cens d'elaboració pròpia amb un total de 14 entitats, totes amb activitat relacionada amb la fotografia.

De les caixes d'estalvi es va obtenir la menor taxa de resposta del total de tipus d'agents definides amb un 35,7%.

Caixes d'estalvi. Resum seguiment

	N	%
Resposta completa	1	7,1%
Resposta incompleta	4	28,6%
No resposta	9	64,3%
Total	14	100,0%

Taxa de resposta: 35,7%

Caixes d'estalvi. Detall dels agents amb resposta

Caixa d'estalvi	Població
Caixa Laietana	Mataró
Centre Cultural de Caixa de Girona	Girona
Espai Cultural de l'Obra Social de Caja de Madrid	Barcelona
Fundació Caixa de Manresa	Manresa
Fundació Caixa de Terrassa	Terrassa

A continuació es detalla la informació obtinguda de les respostes rebudes.

6.9.1. Activitats culturals

La totalitat de caixes d'estalvi amb resposta fan activitats culturals.

Caixes d'estalvi. Activitats culturals. 2007–2009		
	Total	%
Monogràfiques de fotografia	81	3,1%
Altres activitats culturals	2.515	96,9%
Total d'activitats culturals	2.596	100,0%
N = 4		

Caixes d'estalvi. Activitats culturals. 2009			
	Mitjana per centre	Total	%
Monogràfiques de fotografia	9,3	37	5,1%
Altres activitats culturals	173,0	692	94,9%
Total d'activitats culturals	182,3	729	100,0%
N = 4			

6.9.2. Exposicions

La totalitat de caixes d'estalvi amb resposta fan exposicions monogràfiques de fotografia.

Caixes d'estalvi. Exposicions. 2007–2009		
	Total	%
Monogràfiques de fotografia	32	15,84%
Amb presència de fotografia	31	15,35%
Sense presència de fotografia	139	68,81%
Total d'exposicions	202	100,0%
N = 5		

Caixes d'estalvi. Exposicions. 2009			
	Mitjana per centre	Total	%
Monogràfiques de fotografia	1,6	8	11,6%
Amb presència de fotografia	1,8	9	13,0%
Sense presència de fotografia	10,4	52	75,4%
Total d'exposicions	13,8	69	100,0%
N = 5			

Caixes d'estalvi. La institució té un espai específic per a mostres de fotografia?	
	Espai específic per a mostres de fotografia
Caixa Laietana	No
Centre Cultural de Caixa de Girona	No resposta
Espai Cultural de l'Obra Social de Caja de Madrid	No resposta
Fundació Caixa de Manresa	No
Fundació Caixa de Terrassa	Sí

6.9.3. Artistes exposats

A la pregunta del nombre d'artistes exposats només responen dues de les caixes d'estalvi consultades: el Centre Cultural Caixa Girona i Caixa Laietana.

Caixes d'estalvi. Artistes exposats. 2007-2009		
	Total	%
Fotògrafs exposats	287	61,6%
Artistes exposats que fan ús de la fotografia	2	0,4%
Altres artistes exposats	177	38,0%
Total d'artistes exposats	466	100,0%
N = 2		

Caixes d'estalvi. Artistes exposats. 2009			
	Mitjana per sala	Total	%
Fotògrafs exposats	47,5	95	60,9%
Artistes exposats que fan ús de la fotografia	0,5	1	0,6%
Altres artistes exposats	30,0	60	38,5%
Total d'artistes exposats	78,0	156	100,0%
N = 2			

6.9.4. Col·lecció

Caixes d'estalvi. La seva institució compra obra fotogràfica?

	Compra d'obra fotogràfica
Caixa Laietana	No
Centre Cultural de Caixa de Girona	No resposta
Espai Cultural de l'Obra Social de Caja de Madrid	No resposta
Fundació Caixa de Manresa	No
Fundació Caixa de Terrassa	No

Caixes d'estalvi. La institució disposa d'una col·lecció de fotografia?

	Disposa de col·lecció fotogràfica
Caixa Laietana	No
Centre Cultural de Caixa de Girona	No resposta
Espai Cultural de l'Obra Social de Caja de Madrid	No resposta
Fundació Caixa de Manresa	No
Fundació Caixa de Terrassa	Sí

Cap de les caixes d'estalvi consultades respon a les preguntes relatives al nombre d'obres de la col·lecció i al nombre d'artistes de la col·lecció.

6.9.5. Publicacions culturals

De les quatre entitats amb resposta envers el nombre de publicacions culturals, una no ha editat cap publicació cultural de fotografia en el període estudiat i una altra no n'ha editat cap en l'últim any.

Caixes d'estalvi. Publicacions culturals de fotografia en els últims tres anys. 2007 - 2009	
	Publicacions culturals de fotografia
Caixa Laietana	No resposta
Centre Cultural de Caixa de Girona	Sí
Espai Cultural de l'Obra Social de Caja de Madrid	Sí
Fundació Caixa de Manresa	No
Fundació Caixa de Terrassa	Sí

Caixes d'estalvi. Publicacions culturals. 2007-2009 Només si han editat publicacions culturals de fotografia en els últims tres anys		
	Total	%
Publicacions culturals de fotografia	12	15,6%
Altres publicacions culturals	65	84,4%
Total de publicacions culturals	77	100,0%
N = 3		

Caixes d'estalvi. Publicacions culturals. 2009 Només si han editat publicacions culturals de fotografia durant l'any 2009			
	Mitjana per centre	Total	%
Publicacions culturals de fotografia	1	2	22,2%
Altres publicacions culturals	3,5	7	77,8%
Total de publicacions culturals	4,5	9	100,0%
N = 2			

6.9.6. Ajuts convocats

De les quatre caixes amb resposta amb relació als ajuts convocats, només dues han convocat ajuts en l'àmbit de la cultura en els últims tres anys.

Caixes d'estalvi. Convocatòria d'ajuts en l'àmbit de la cultura en els últims 3 anys	
	Ajuts convocats en l'àmbit de la cultura
Caixa Laietana	Sí
Centre Cultural de Caixa de Girona	No resposta
Espai Cultural de l'Obra Social de Caja de Madrid	No
Fundació Caixa de Manresa	No
Fundació Caixa de Terrassa	Sí

Tant Caixa Laietana com la Fundació Caixa de Terrassa declaren haver convocat algun ajut en l'àmbit de la fotografia durant el període analitzat.

Caixes d'estalvi. Ajuts convocats. 2007-2009 Només si han convocat ajuts en l'àmbit de la cultura en els últims tres anys		
	Total	%
Àmbit de la fotografia	6	21,6%
Sector de les arts visuals	8	28,8%
Restat de sectors	264	49,6%
Total Cultura	278	100,0%
N = 2		

L'any 2009 només Caixa Laietana va convocar ajuts vinculats amb la fotografia: d'un total de 90 convocatòries en l'àmbit de la cultura, 3 es vinculen a les arts visuals (3,3%), i d'aquestes, dues convocatòries es poden considerar pròpiament de fotografia (2,2%).

6.10. Crítics d'art

La metodologia utilitzada en el cas dels crítics d'art és de caràcter qualitatiu si bé la part inicial del qüestionari inclou un seguit de preguntes de caire més quantitatiu que s'analitzen en aquest punt.

Es va partir d'un cens d'elaboració pròpia amb un total de 41 crítics d'art, i s'obtingué una taxa de resposta del 56,1%.

Crítics d'art. Resum seguiment		
	N	%
Resposta completa	19	46,3%
Resposta incompleta	4	9,8%
No resposta	18	43,9%
Total	41	100,0%
Taxa de resposta: 56,1%		

A continuació es detalla la informació obtinguda a partir de les 23 respostes rebudes a les preguntes quantitatives.

6.10.1. Activitats vinculades amb exposicions de fotografia

En els últims 5 anys, el 90,1% dels crítics ha desenvolupats activitats vinculades amb exposicions monogràfiques de fotografia o amb exposicions amb presència de fotografia.

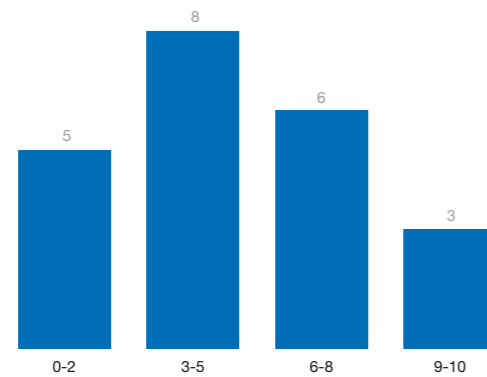
Crítics d'art. Comissariats, crítiques o textos de catàlegs vinculats amb exposicions de fotografia o amb presència de fotografia en els últims cinc anys			
	N	%	% vàlid
Sí	20	87,0%	90,9%
No	2	8,7%	9,1%
Total respostes	22	95,7%	100,0%
No resposta	1	4,3%	
Total	23	100,0%	

Crítics d'art. Nombre de comissariats, crítiques o textos de catàlegs vinculats amb exposicions de fotografia o amb presència de fotografia en els últims cinc anys/Estadístics descriptius						
N	Mínim	Màxim	Mitjana	Mediana	Suma	Desviació estàndard
22	0	10	4,8	4,5	106	2,99

De mitjana, cada crític d'art ha fet 4,8 activitats en el període indicat, fet que equival a una activitat vinculada amb exposicions de fotografia l'any.

La distribució dels crítics d'art consultats, segons el nombre d'activitats es presenta a la gràfica següent:

Crítics d'art. Nombre de comissariats, crítiques o textos de catàlegs vinculats amb exposicions de fotografia o amb presència de fotografia en els últims cinc anys

Pràcticament la meitat d'aquestes activitats vinculades amb exposicions de fotografia poden localitzar-se a Catalunya, si bé hi ha un pes important d'accions no vinculables a un espai concret com per exemple l'edició d'un llibre sobre fotografia.

Crítics d'art. Comissaries, crítiques o textos de catàlegs vinculats amb exposicions de fotografia o amb presència de fotografia en els últims cinc anys, segons territori

	N	%	% vàlid
Catalunya	51	48,11%	66,2%
Resta de l'Estat	20	18,87%	26,0%
Estranger	6	5,66%	7,8%
Total amb vinculació amb un espai	77	72,64%	100,0%
Sense vinculació a un espai*	29	27,36%	
Total	106	100,0%	

* Activitat que no pot vincular-se a cap espai físic, per exemple un article a una revista, l'edició d'un llibre o la participació en algun web.

6.10.2. Col·laboracions regulars amb mitjans de comunicació

La meitat dels crítics d'art col·labora regularment amb algun mitjà de comunicació vinculat amb la fotografia.

Crítics d'art. Col·laboracions regulars amb algun mitjà de comunicació vinculat amb la fotografia

	N	%	% vàlid
Sí	12	52,2%	54,5%
No	10	43,5%	45,5%
Total respostes	22	95,7%	100,0%
No resposta	1	4,3%	
Total	23	100,0%	

La llista de mitjans citats pels crítics d'art consultats és la següent:

Crítics d'art. Mitjans de comunicació vinculats amb la fotografia amb què els crítics d'art consultats col·laboren regularment

	Àrea de difusió del mitjà
A–desk	Internet
Artforum	Internacional
Bonart	Catalunya
BTV	Barcelona
Culturals. La Vanguardia	Nacional / Internacional
El Punt	Catalunya
Exitexpress	Nacional / Internacional
Lapiz	Nacional
Papers d'Art	Catalunya
Time Out. Barcelona	Barcelona
Zehar	Nacional / Internacional

6.

Annex II. Cens d'artistes

6.1. Introducció

Una de les metodologies utilitzades per a la recerca d'informació primària durant l'elaboració de l'anàlisi sectorial fou la tramesa de qüestionaris, amb la finalitat de constituir un mapa dels agents culturals a Catalunya al voltant de la fotografia i quantificar la seva vinculació amb el món de la fotografia.

Per cada subsector analitzat s'elaborà un cens i es dissenyà un qüestionari personalitzat.

Cens d'agents relacionats amb les arts visuals i selecció dels vinculats amb la fotografia d'autor.

	Cens	Mostra	% selecció respecte a cens
Arxius	125	16 ⁽¹⁾	12,8%
Associacions fotogràfiques	175	15 ⁽²⁾	8,6%
Centres de creació i producció	11	10	90,9%
Centres de formació	8	8	100,0%
Festivals, premis i concursos	27	27	100,0%
Galeries	180	84 ⁽³⁾	46,7%
Museus i fundacions	39	32	82,1%
Obres socials de les caixes d'estalvi	14	14	100,0%
Sales d'exposició	45	41	91,9%
Total	624	247	39,6%

(1) Mostra d'elaboració pròpia, a partir del criteri d'existència de fotografia d'autor.

(2) Associacions membres de la Federació Catalana de Fotografia.

(3) Recerca prèvia a Internet, descartant les galeries que no treballen la fotografia.

Font: Elaboració pròpia.

Tret de les associacions fotogràfiques i dels centres de formació, dins dels qüestionaris dissenyats per a la resta dels subsectors es va incloure la petició de llistes de fotògrafs o artistes vinculats amb la fotografia.⁷⁵

Cens de creadors. Peticions fetes a cada subsector

Subsector	Pregunta inclosa al qüestionari
Arxius	Llista dels fotògrafs vius presents en el fons.
Associacions fotogràfiques	–
Centres de creació i producció	Llista de creadors que hagin fet ús de la fotografia durant els últims tres anys al centre.
Centres de formació	–
Festivals, premis i concursos	Llista dels fotògrafs o artistes que hagin fet ús de la fotografia presents en les tres últimes edicions.
Galeries	Llista dels fotògrafs o artistes que hagin fet ús de la fotografia, presents en el seu fons. Llista dels fotògrafs o artistes que hagin fet ús de la fotografia, exposats durant els últims tres anys.
Museus i fundacions	Llista dels fotògrafs o artistes que hagin fet ús de la fotografia, presents en la col·lecció. Llista dels fotògrafs o artistes que hagin fet ús de la fotografia, exposats durant els últims tres anys.
Obres socials de les caixes d'estalvi	Llista dels fotògrafs o artistes que hagin fet ús de la fotografia presents en alguna de les exposicions. Llista dels fotògrafs o artistes que hagin fet ús de la fotografia, presents en la col·lecció.
Sales d'exposició	Llista dels fotògrafs vius que hagin fet ús de la fotografia, exposats durant els últims tres anys. Llista d'exposicions monogràfiques o amb presència de fotografia que s'hagin fet durant els últims tres anys.

Les llistes rebudes han permès crear un cens de creadors vinculats amb la fotografia.

⁷⁵ Com a cas excepcional també s'utilitzaren les llistes de creadors facilitades per les diputacions de Barcelona i de Lleida.

Agents que han facilitat llista de creadors per a l'elaboració del cens

	N	%
Centres de creació i producció	8	6,0%
Sales d'exposició	32	23,9%
Museus i fundacions	24	17,9%
Galeries	38	28,3%
Festivals, premis i concursos	20	14,9%
Caixes d'estalvi	4	3,0%
Arxius	6	4,5%
Diputacions	2	1,5%
Total	134	100,0%

De cada creador es disposa del nombre d'aparicions obtingudes en els centres consultats i que han respost.

A més, els qüestionaris rebuts una recerca posterior han permès disposar d'informació complementària per a la majoria dels creadors: lloc de residència, lloc de naixement, si es tracta d'artistes vius i si són fotògrafs o artistes que fan servir la fotografia.

Així doncs, aquesta tabulació recull l'anàlisi estadística d'aquest cens de creadors obtinguda de la tramesa de qüestionaris feta dins de l'anàlisi sectorial "La fotografia d'autor a Catalunya".

6.2. Perfil dels creadors

El cens de creadors elaborat conté un total de 3.288 artistes o col·lectius.

Es tracta de fotògrafs, *amateurs* o professionals, o artistes que fan ús de la fotografia, juntament amb altres tècniques artístiques o per separat, i que disposen d'obra en algun dels agents consultats o bé hi han fet activitats en els darrers tres anys. Així doncs, al cens es troben creadors vius i morts, i creadors residents o no a Catalunya.

D'altra banda, al cens hi ha un col·lectiu del qual es disposa de poca informació: els creadors que apareixen només una vegada entre els agents consultats. Es tracta, per exemple, de fotògrafs *amateurs* que es presenten a concursos o estudiants que participen en exposicions col·lectives. Donada l'elevada taxa d'informació que manca d'aquest nombrós col·lectiu, que representa el 76,5% del total del cens, aquest subconjunt amb la mínima visibilitat no està inclòs en les tabulacions següents.

Per tant, en aquest capítol es presenta el perfil dels 774 creadors censats amb més d'una aparició.

6.2.1. Sexe

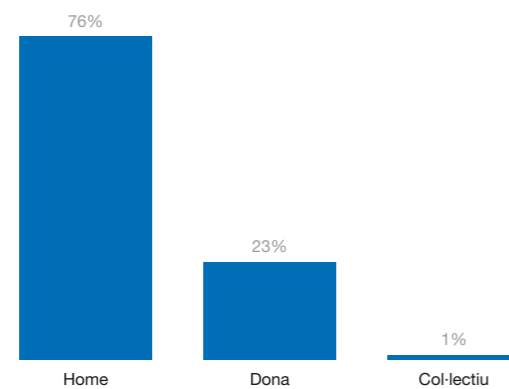
Les categories definides per la variable sexe són:

- Home.
- Dona.
- Col·lectiu, creadors que fan obres de forma conjunta amb un mateix nom i que poden estar formats per homes i dones.

Sexe. Freqüències			
	N	%	% vàlid
Home	584	75,5%	76,0%
Dona	177	22,9%	23,0%
Col·lectiu	8	1,0%	1,0%
Total respostes	769	99,4%	100,0%
No resposta	5	0,6%	
Total	774	100,0%	

Les 3/4 parts dels creadors censats són homes.

Distribució dels creadors, segons sexe

6.2.2. Contemporanis versus patrimonials

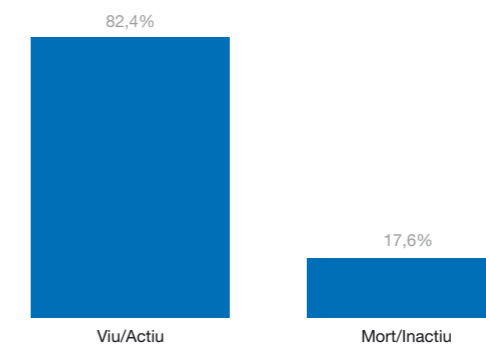
Les categories definides per aquesta variable són:

- Viu-actiu, creador viu o col·lectiu actiu el 28 de febrer de 2010.
- Mort-inactiu, creador mort o col·lectiu inactiu el 28 de febrer de 2010.

Contemporaneïtat. Freqüències			
	N	%	% vàlid
Viu-actiu	626	80,9%	82,4%
Mort-inactiu	134	17,3%	17,6%
Total	760	98,2%	100,0%
No resposta	14	1,8%	
Total	774	100,0%	

Les xifres anteriors indiquen una majoria d'artistes vius en el cens constituït: el 82,4% dels creadors amb activitat fotogràfica són vius.

Distribució dels creadors, segons contemporaneïtat

6.2.3. Lloc de naixement

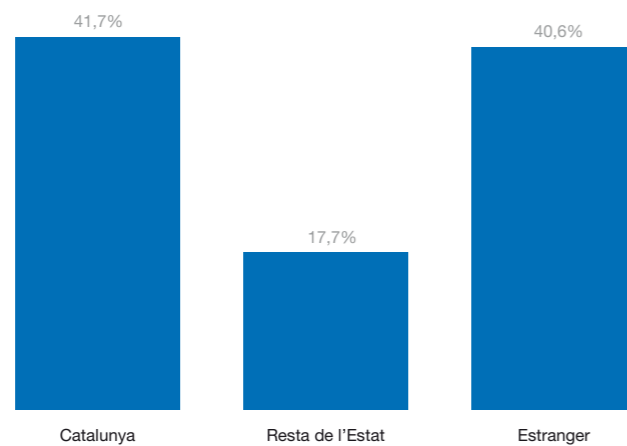
Les categories definides per aquesta variable són:

- Catalunya, creadors nascuts a Catalunya.
- Altres Espanya, creadors nascuts a la resta d'Espanya.
- Estranger, creadors nascuts fora d'Espanya.

Lloc de naixement. Freqüències			
	N	%	% vàlid
Catalunya	294	38,0%	41,7%
Altres Espanya	125	16,1%	17,7%
Estranger	286	37,0%	40,6%
Total	705	91,1%	100,0%
No resposta	69	8,9%	
Total	774	100,0%	

El conjunt dels creadors vinculats amb la fotografia amb activitat reconeguda per un intermediari a Catalunya són principalment d'origen català o estranger, només 1 de cada 6 ha nascut a la resta d'Espanya.

Distribució dels creadors, segons lloc de naixement

6.2.4. Lloc de residència

En el cas de diverses residències es prioritza la residència a Catalunya o a la resta d'Espanya. Així doncs, les categories definides per aquesta variable són:

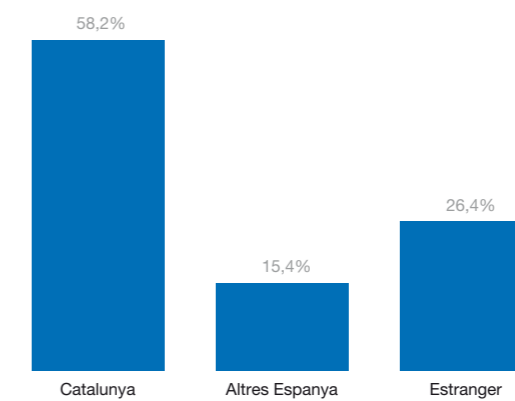
- Catalunya, creador amb residència a Catalunya que pot o no disposar d'altres residències.
- Altres Espanya, creador amb residència a la resta d'Espanya que pot o no disposar d'altres residències a l'estranger.
- Estranger, creador amb residència a l'estranger i que no disposa d'altres residències a Espanya.

Lloc de residència. Freqüències			
	N	%	% vàlid
Catalunya	371	47,9%	58,2%
Altres Espanya	98	12,7%	15,4%
Estranger	168	21,7%	26,4%
Total	637	82,3%	100,0%
No resposta	137	17,7%	
Total	774	100,0%	

Gairebé 3 de cada 5 artistes amb activitat vinculada amb la fotografia a Catalunya són residents a Catalunya.

En segona posició es troben els creadors residents a l'estranger per davant dels residents a la resta d'Espanya.

Distribució dels creadors, segons lloc de residència

6.2.5. Relació amb la fotografia

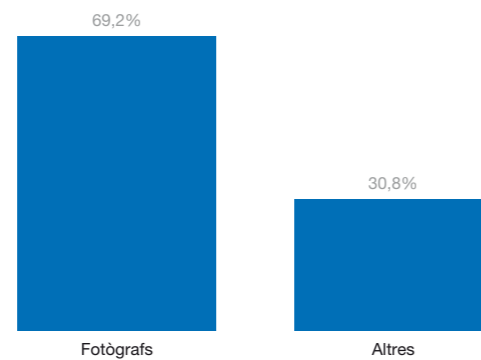
Les categories definides per aquesta variable són:

- Fotògraf, creador només vinculat amb la fotografia ja sigui de forma professional o *amateur*.
- Altres, creadors que fan ús de la fotografia juntament amb altres tècniques artístiques o per separat.

Relació amb la fotografia. Freqüències			
	N	%	% vàlid
Fotògraf	532	68,7%	69,2%
Altres	237	30,6%	30,8%
Total respostes	769	99,4%	100,0%
No resposta	5	0,6%	
Total	774	100,0%	

Gairebé 7 de cada 10 creadors del cens són exclusivament fotògrafs. Inversament la proporció de creadors que utilitzen la fotografia com un mitjà més en les seves obres és del 31%.

Distribució dels creadors, segons relació amb la fotografia

6.3. Índex de visibilitat

Per cadascun dels creadors que conformen el cens s'ha elaborat un **indicador de visibilitat** que mesura el seu nombre d'aparicions. Així doncs, un creador concret incrementa en un punt la seva visibilitat cada vegada que el seu nom apareix en la llista facilitada per un dels agents consultats.

En el cas dels museus i de les galeries, es considera una aparició quan el creador forma part de la col·lecció-fons i una altra aparició independent quan el creador ha participat en una o diverses exposicions.

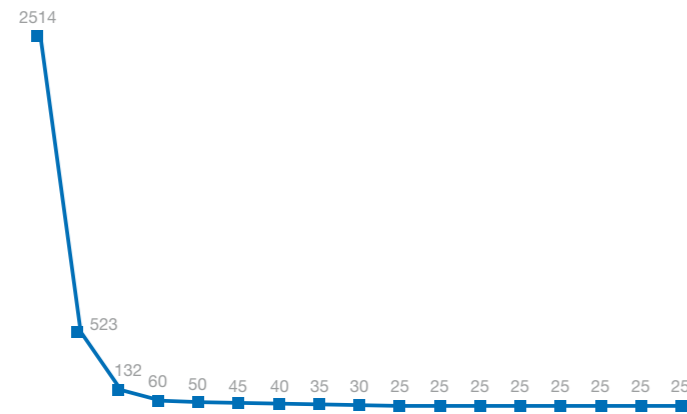
Índex de visibilitat. Estadístics descriptius					
N	Mínim	Màxim	Mitjana	Mediana*	Desviació estàndard
3.288	1	17	1,4	1,0	1,05

* La mediana és el 50è percentil. Això és: ordenant totes les observacions de la que té el valor més petit a la que té el valor més gran, la mediana és el valor de l'observació que es troba al mig. Quan el nombre de casos és reduït, la mediana és un estadístic central més robust que la mitjana, ja que la mitjana es veu més influenciada pels valors extrems (*outliers*).

La mitjana de visibilitat dels creadors censats és d'1,4 aparicions.

Índex de visibilitat. Freqüències			
	N	%	% acum.
1	2.514	76,4%	76,5%
2	523	15,9%	92,4%
3 – 4	193	5,9%	98,2%
5 – 6	33	1,0%	99,2%
Més de 6	25	0,8%	100,0%
Total	3.288	100,0%	–

Distribució dels artistes, segons índex de visibilitat

Més de les tres quartes parts dels creadors obtenen una visibilitat d'una única aparició.

En canvi, el col·lectiu de creadors amb un nivell de visibilitat de 5 o més aparicions representa només un 1,8% del cens total: 58 creadors.

6.4. Perfil dels creadors i visibilitat

En aquest apartat es presenten els encreuaments entre el nivell de visibilitat i les diferents variables que recullen la informació disponible sobre els creadors del cens.

Atesa la poca informació obtinguda en el cas dels creadors amb una única aparició, les tabulacions es limiten als creadors amb nivell de visibilitat igual o superior a dues aparicions.

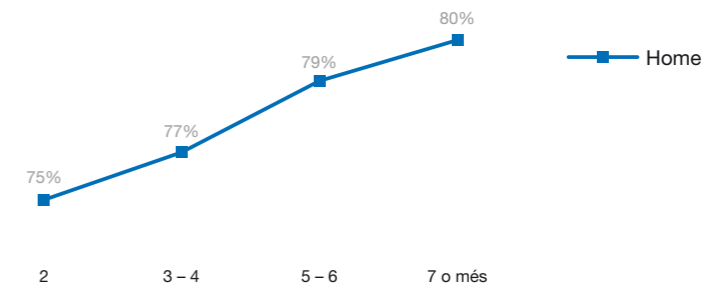
6.4.1. Sexe

Sexe, segons índex de visibilitat. Efectius					
	2	3-4	5-6	7 o més	Total
Home	390	148	26	20	584
Dona	124	42	6	5	177
Col·lectiu	4	3	1	0	8
Total	518	193	33	25	769

Sexe, segons índex de visibilitat. Percentatges					
	2	3-4	5-6	7 o més	Total
Home	75,3%	76,7%	78,8%	80,0%	75,9%
Dona	23,9%	21,8%	18,2%	20,0%	23,0%
Col·lectiu	0,8%	1,5%	3,0%	0,0%	1,0%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Es detecta una tendència positiva entre la proporció d'homes i el nivell de visibilitat, és a dir com més visibilitat major proporció d'homes. No obstant això, no hi ha evidència estadística per confirmar aquesta associació.⁷⁶

Percentatge d'homes, segons índex de visibilitat

⁷⁶ En els encreuaments d'aquesta tabulació es fa una prova estadística per identificar dependència entre variables: la prova del khi quadrat de Pearson. Quan es detecta dependència entre variables, a les taules corresponents s'ombregen en gris els percentatges que obtenen uns valors significatius dels residus estandarditzats. En conseqüència, els percentatges ombrejats es poden interpretar com a valors significativament diferents dels valors esperats si les dues variables són independents.

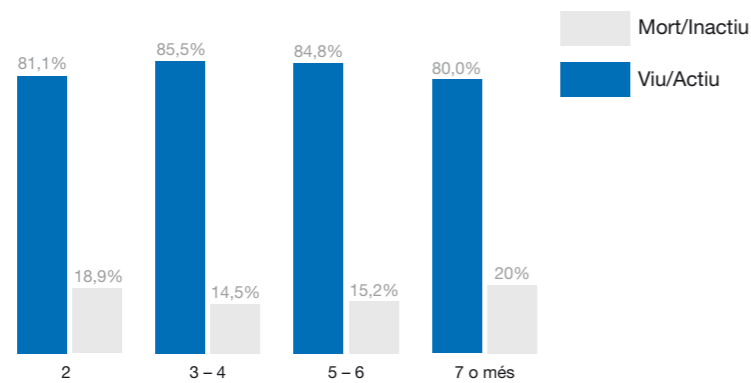
6.4.2. Contemporaneïtat

Contemporaneïtat, segons índex de visibilitat. Efectius					
	2	3 - 4	5 - 6	7 o més	Total
Viu-actiu	413	165	28	20	626
Mort-inactiu	96	28	5	5	134
Total	509	193	33	25	760

Contemporaneïtat, segons índex de visibilitat. Percentatges					
	2	3 - 4	5 - 6	7 o més	Total
Viu-actiu	81,1%	85,5%	84,8%	80,0%	82,4%
Mort-inactiu	18,9%	14,5%	15,2%	20,0%	17,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tot i que no es detecta relació estadística significativa entre el fet d'estar en actiu i la visibilitat, s'observa que la major proporció de creadors morts o col·lectius inactius es dona en els extrems: entre els de mínima visibilitat, un 18,9%, i entre els de màxima visibilitat: un 20,0%.

Distribució dels creadors, segons contemporaneïtat i índex de visibilitat

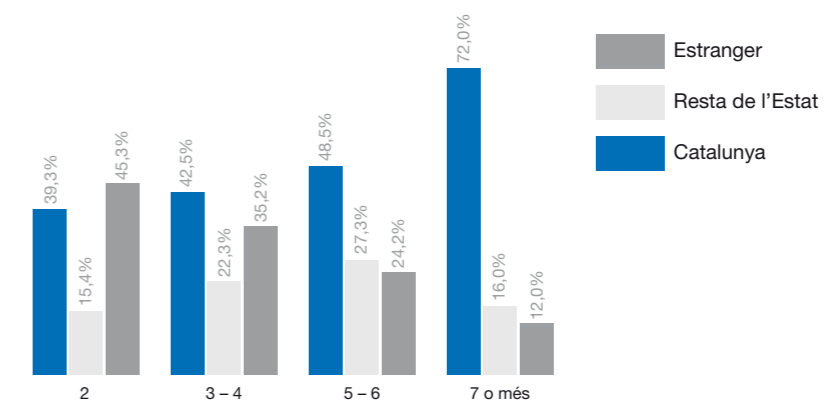
6.4.3. Lloc de naixement

Lloc de naixement, segons índex de visibilitat. Efectius					
	2	3 - 4	5 - 6	7 o més	Total
Catalunya	184	76	16	18	294
Resta de l'Estat	72	40	9	4	125
Estranger	212	63	8	3	286
Total	468	179	33	25	705

Lloc de naixement, segons índex de visibilitat. Percentatges					
	2	3 - 4	5 - 6	7 o més	Total
Catalunya	39,3%	42,5%	48,5%	72,0%	41,7%
Resta de l'Estat	15,4%	22,3%	27,3%	16,0%	17,7%
Estranger	45,3%	35,2%	24,2%	12,0%	40,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Es detecta una relació estadísticament significativa entre el lloc de naixement i la visibilitat. Així la proporció de nascuts a Catalunya és gairebé del doble dins del col·lectiu de creadors amb màxima visibilitat, mentre que la proporció d'estrangers decreix a mesura que augmenta la visibilitat del col·lectiu.

Distribució dels creadors, segons lloc de naixement i índex de visibilitat

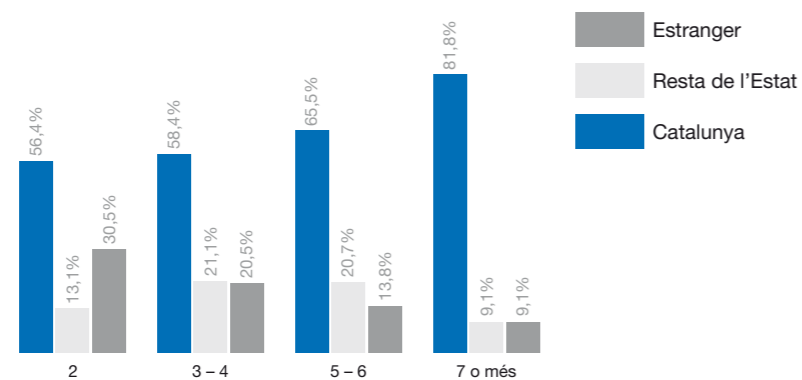
6.4.4. Lloc de residència

Lloc de residència, segons índex de visibilitat. Efectius Només creadors vius					
	2	3 - 4	5 - 6	7 o més	Total
Catalunya	229	96	19	17	361
Resta de l'Estat	54	33	6	2	95
Estranger	116	31	3	1	151
Total	399	160	28	20	607

Lloc de residència, segons índex de visibilitat. Percentatges Només creadors vius					
	2	3 - 4	5 - 6	7 o més	Total
Catalunya	57,4%	60,0%	67,9%	85,0%	59,5%
Resta de l'Estat	13,5%	20,6%	21,4%	10,0%	15,7%
Estranger	29,1%	19,4%	10,7%	5,0%	24,9%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Més de la meitat d'artistes amb activitat a Catalunya vinculada amb la fotografia són residents a Catalunya. Aquest percentatge és significativament superior entre els artistes amb més visibilitat.

Distribució dels creadors, segons lloc de residència i índex de visibilitat

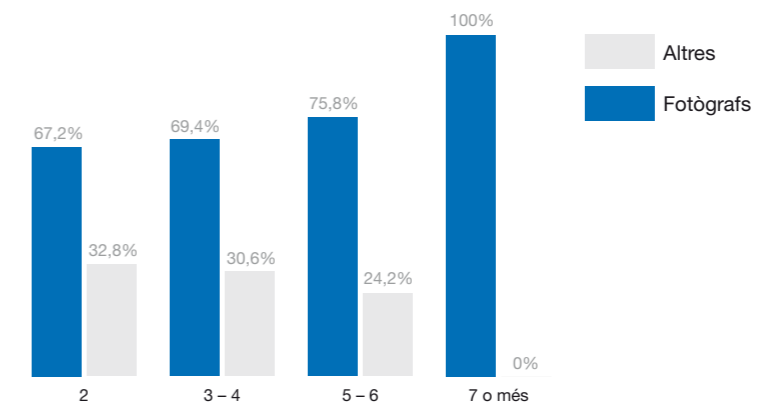
6.4.5. Relació amb la fotografia

Relació amb la fotografia segons índex de visibilitat. Efectius					
	2	3 - 4	5 - 6	7 o més	Total
Fotògrafs	348	134	25	25	532
Altres	170	59	8	0	237
Total	518	193	33	25	769

Relació amb la fotografia segons índex de visibilitat. Percentatges					
	2	3 - 4	5 - 6	7 o més	Total
Fotògrafs	67,2%	69,4%	75,8%	100,0%	69,2%
Altres	32,8%	30,6%	24,2%	0,0%	30,8%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Gairebé 7 de cada 10 creadors del cens són fotògrafs exclusivament. Aquesta proporció augmenta significativament en els col·lectius de creadors amb més visibilitat.

Distribució dels creadors, segons relació amb la fotografia i índex de visibilitat

6.

Annex III. Tractament del sector de la fotografia d'autor per part de l'Administració pública a Catalunya

En aquest bloc es detallen les polítiques i les accions relacionades directament o indirectament amb la fotografia d'autor de les administracions públiques: Generalitat de Catalunya, les quatre diputacions, els ajuntaments de les quatre capitals provincials, així com una selecció d'ajuntaments que tenen polítiques concretes envers a la fotografia (Terrassa, Granollers, Olot, Figueres, Tàrraga, Sort, Reus i Cambrils).

Els programes desenvolupats per les administracions públiques s'organitzen en les tipologies següents:

- Finançament.
- Formació.
- Exhibició i difusió.

Dins de cada tipologia s'ha considerat si el programa se centra en la fotografia de manera monogràfica o bé s'integra en un context més general. Així, s'han diferenciat programes exclusivament de fotografia i programes d'arts visuals i de cultura, dins dels quals hi ha propostes sobre fotografia.

El format o categoria dels programes són: concurs, beca, ajut, premi, fira, subvenció, espai expositiu, exposició, equipament, curs, esdeveniment, publicació, estudis, fons i web.

Generalitat de Catalunya

La Generalitat de Catalunya té diversos departaments que fan activitats relacionades amb el món de la fotografia mitjançant ajuts, exposicions, programes, fires, etc.

Finançament

La Generalitat de Catalunya dona suport a la creació artística a través de diversos organismes dependents de tres dels seus departaments i d'un consorci amb el Govern de les Illes Balears:

Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació:

- Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA).
- Entitat Autònoma de Difusió Cultural (EADC).
- Institut Català de les Indústries Culturals (ICIC).
- Direcció General de Cooperació Cultural (DGCC).

Departament d'Acció Social i Ciutadania:

- Secretaria de Joventut.

Departament de Política Territorial i Obres Públiques.

- Institut al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran⁷⁷ (IDAPA).

Departament de Vicepresidència:

- Institut Ramon Llull.

Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA)

La llei de creació del CoNCA,⁷⁸ de l'abril de 2009, assigna a aquest organisme la funció d'organitzar la política de suport i promoció de la creació artística i de treballar per millorar els ajuts destinats als creadors i artistes catalans. L'any 2009, els ajuts del CoNCA es varen organitzar segons les fases del procés creatiu i no per disciplines artístiques tal i com havien estat traspassades des de l'Entitat Autònoma de Difusió Cultural. Així doncs, els fons que el CoNCA ofereix estan destinats a la recerca i creació, producció, exhibició i difusió, residència i formació. Del total de set convocatòries, només una té una modalitat específica d'arts visuals, la resta acull propostes de qualsevol àmbit cultural.

⁷⁷ <http://www.idapa.cat/>

⁷⁸ <http://www.conca.cat/>

- Creadors en residència.
- Exhibició, difusió i divulgació de produccions culturals de caràcter professional.
- Formació i perfeccionament professional de creadors, intèrprets i agents culturals.
- Producció de projectes artístics i de pensament contemporani de caràcter professional.
- Programa d'activitats en l'àmbit de la creació artística i el pensament contemporani.⁷⁹
- Projectes culturals i artístics de caràcter professional que s'iniciïn l'any 2009 i finalitzin l'any 2010.
- Recerca i creació en àmbits artístics i de pensament contemporani.

No hi ha cap convocatòria pensada exclusivament per al món de la fotografia, però en els set programes de finançament convocats pel CoNCA es van presentar 47 projectes vinculats amb la fotografia; finalment es van concedir ajuts a 19 projectes als quals es van destinar 257.230 euros. A part d'aquests fons, l'any 2009 el CoNCA va fer una convocatòria per a la subvenció de postes d'arts visuals per al nou centre d'art Canòdrom. Es varen produir 9 projectes als quals es va destinar una dotació de 300.000 euros.

Per a l'any 2010 el CoNCA ha reestructurat les línies de subvencions, i les ha presentat per sectors artístics. Es preveu que hi haurà una convocatòria per a projectes vinculats amb les arts visuals.

Entitat Autònoma de Difusió Cultural

L'Entitat Autònoma de Difusió Cultural⁸⁰ va convocar l'any 2009 una subvenció adreçada a tots els àmbits artístics (incloent les arts visuals i per tant la fotografia, per a projectes artístics i de pensament contemporani de caràcter professional que es facin conjuntament amb altres territoris de l'Euroregió Pirineus-Mediterrani.

Institut Català de les Indústries Culturals

L'Institut Català de les Indústries Culturals⁸¹ té una línia de subvencions específica per a activitats de difusió i promoció del sector de les arts visuals de caràcter professional a Catalunya. Els destinataris són les galeries d'art domiciliades a Catalunya i les entitats privades sense afany de lucre que siguin representatives del sector professional de les arts visuals i que estiguin domiciliades a Catalunya.

A més, des de l'Àrea de Promoció Internacional es concedeix una línia d'ajut per assistència a fires, festivals i mercats culturals internacionals. En aquest cas els beneficiaris també són les galeries d'art que viatgin a fires, festivals o trobades de xarxes internacionals per promocionar els artistes que representen.

Direcció General de Cooperació Cultural

Des de la Subdirecció General de Difusió Artística es vetlla pel desenvolupament equilibrat de la difusió de les arts en el territori de Catalunya, amb la finalitat de garantir l'accés de la ciutadania a

les activitats culturals professionals. Per fer-ho, dóna suport als ajuntaments mitjançant subvencions a l'activitat artística municipal i local, sobretot a les programacions artístiques estables i actes singulars d'interès supralocal, i impulsa una àmplia oferta de gires i circuits d'arts escèniques, música i d'itineraris d'exposicions d'arts visuals. L'any 2009 es varen convocar 3 línies d'ajuts:

- Projectes de col·laboració intermunicipal per a la programació d'activitats culturals de caràcter professional en l'àmbit de les arts escèniques, la música i les arts visuals. L'objectiu d'aquesta subvenció és donar suport a projectes de col·laboració intermunicipal per fer programes conjunts d'activitats culturals de caràcter professional en el camp de la música, les arts escèniques o les arts visuals i que es facin durant l'any de la publicació de la convocatòria.
- Programacions que incloguin activitats professionals en l'àmbit musical, d'arts escèniques i d'arts visuals que es facin en municipis de menys de 8.000 habitants. L'objectiu d'aquesta subvenció és garantir l'accés a la cultura i impulsar la contractació d'activitats professionals als municipis més petits de Catalunya.
- Subvencions a ajuntaments catalans i ens públics que en depenen per a la programació estable d'activitats culturals professionals en l'àmbit de les arts visuals contemporànies. L'objectiu d'aquesta subvenció és donar suport a la programació estable d'activitats d'arts visuals que duguin a terme ajuntaments i ens públics que en depenen durant l'any de publicació de la convocatòria. S'entén com a programacions estables i continuades els cicles que els espais d'art o equipaments culturals dediquen a projectar, coordinar, dirigir, presentar o difondre activitats relacionades amb les arts visuals al llarg de tota la temporada. Les activitats podran ser exposicions individuals o col·lectives, però sempre de caràcter professional, i han de disposar d'una difusió suficient, fer-se en seus estables i estar adreçades al públic en general, amb l'objectiu d'incrementar la connexió de l'art contemporani amb el ciutadà i la seva participació activa.

Departament d'Acció Social i Ciutadania

El Departament d'Acció Social i Ciutadania, mitjançant la Secretaria de Joventut, dóna suport a les arts visuals convocant un premi, tres concursos, dues beques i quatre ajuts. La particularitat d'aquest organisme és la forta presència de convocatòries específiques de fotografia, la qual cosa no succeeix en altres organismes i departaments.

- El concurs fotogràfic Un Primer pas per a un Futur Incert es fa amb la coordinació de Cultura de Tarragona i de Joventut de Tarragona i les oficines de serveis a la joventut de sis consells comarcals de la província de Tarragona en col·laboració amb Museum Cafè Galeria d'Art. L'objectiu és afavorir la creativitat artística dels joves, promocionar i difondre la seva obra al mateix temps que donar suport a l'expressió artística juvenil i a les noves propostes que plantegen en el camp de la fotografia.
- Per iniciativa de l'Associació Diomira i la Secretaria de Joventut es va crear Clic Fotoconcurs i Clic Beca, on a través de la fotografia i l'audiovisual es volen denunciar diverses problemàtiques socials actuals, sense renunciar a la qualitat tècnica ni artística.
- Beca Carnet Jove 2009. Connecta't al Fotoreportatge: La finalitat d'aquesta beca és donar una primera experiència professional als joves de 16 a 30 anys que es volen dedicar al món del periodisme fotogràfic.

⁷⁹ Aquesta línia d'ajuts va ser convocada per l'Entitat Autònoma de Difusió Cultural i gestionada pel CoNCA.

⁸⁰ <http://www20.gencat.cat/portal/site/CulturaDepartament/menuitem>.

⁸¹ <http://www.gencat.cat/cultura/icic/>

- Fotoconcurso Carnet Jove. Connecta't a la fotografia: concurs anual de fotografia amb diverses seccions, com viatges, retrats o natura. El nombre total de premiats és de catorze i els premis són en espècie: una moto, viatges —entre els quals, una volta al món—, estades a albergs a Catalunya, ordinadors, càmeres digitals i entrades pel cinema. A més, podran optar a una beca per il·lustrar el reportatge mensual de les revistes que formen part de l'Associació Catalana de la Premsa Gratuïta (ACPG).
- Premi Art Jove a les terres de l'Ebre: aquest premi acull projectes artístics en qualsevol modalitat o temàtica. Una obra guanyadora es premiarà amb 500 euros. A més, el guanyador o guanyadora exposarà el seu treball en diverses sales de les Terres de l'Ebre i Barcelona i s'editarà un catàleg amb les obres de l'autor o autora que hagi guanyat el concurs
- Beques Fotoperiodisme CLIC. La finalitat d'aquestes beques és donar la possibilitat de dur a terme un projecte fotoperiodístic que mostri la sensibilitat i l'interès per l'entorn social de dos joves fotògrafs.
- La Sala d'Art Jove ubicada a Barcelona té una convocatòria que es divideix en branques: exhibició i difusió, formació i recerca, i creació. L'objectiu de la convocatòria és facilitar el desenvolupament de projectes d'arts visuals, els quals poden implicar aspectes relacionats tant amb la creació com amb la investigació, l'edició i l'educació, així com projectes híbrids que requereixen relacionar diferents d'aquests aspectes.

Departament de Política Territorial i Obres Públiques

Des del seu Institut per al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran es va donar suport econòmic a la Beca Pirineu: Art i Natura 2009 a la Creació Artística. Aquesta beca es convoca a través del CAN (Centre d'Art i Natura de Farrera) per fer una estada de treball d'un mes al centre irlandès The Tyrone Guthrie-Centre d'Annaghmarkerrig. L'objectiu és promoure, impulsar i facilitar el treball als creadors de l'àmbit territorial de l'Alt Pirineu i Aran.

Departament de la Vicepresidència

L'Institut Ramon Llull, consorci format per la Generalitat de Catalunya i el Govern de les Illes Balears convoca anualment una subvenció per al desplaçament d'artistes per portar a terme actuacions de música, teatre, circ, dansa, arts visuals i cinema, durant l'any de la convocatòria, que afavoreixin i impulsin la presència exterior de la creació cultural de Catalunya i de les Illes Balears. L'objectiu de la convocatòria són actuacions aïllades, gires, exposicions, presentacions de pel·lícules i documentals que es facin tant a l'estranger com fora del domini lingüístic.

En l'àmbit de les arts visuals també són objecte de subvenció els viatges preparatoris d'una exposició per un màxim de 3 persones. En l'àmbit dels il·lustradors es podran subvencionar els desplaçaments dels autors que presentin públicament el seu treball.

Formació

El Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya mitjançant la Subdirecció General de Formació Permanent i Recursos Pedagògics ofereix al professorat un seguit de cursos d'aprofitament didàctic per fer arribar la fotografia a les escoles.

L'oferta del curs 2009–10 consistí en sis cursos per a la formació de docents en l'àmbit de la fotografia, dels quals quatre són de caire monogràfic i dos generals d'arts visuals al voltant de les tècniques d'aprenentatge col·laboratiu (TAC). Tres dels cursos són presencials i els altres tres són en línia.

Tots els cursos es convoquen una vegada l'any i són gratuïts per als docents que treballen en centres educatius del Departament d'Educació. En finalitzar es expedeix un diploma acreditatiu.

Les temàtiques introduïdes en la programació 2009-10, varen ser les següents:

- La imatge fotogràfica en la pràctica educativa telemàtica
- La fotografia a l'aula
- Introducció a l'ús de la imatge digital
- La fotografia com a recurs didàctic
- Les TAC a l'educació artística visual i plàstica. Primària
- Les TAC a l'educació artística visual i plàstica. Secundària

Exhibició i difusió

Pel que fa a la difusió de la fotografia, la Generalitat de Catalunya concentra la seva activitat en un programa d'exposicions itinerants i en la programació de quatre espais expositius. Aquestes accions depenen de tres departaments:

- Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació
Arts Santa Mònica
Consell Nacional de la Cultura i de les Arts
Direcció General de Cooperació Cultural
- Departament de Presidència
Secretaria General Adjunta
Delegació del Govern de la Generalitat a Madrid
- Departament d'Acció Social i Ciutadania
Secretaria de Joventut
Institut Català de les Dones

Arts Santa Mònica

Arts Santa Mònica, ubicat a Barcelona, substitueix des del 2009 el CASM (Centre d'Art Santa Mònica), inaugurat l'any 2003. El nou centre segueix el discurs del KRTU (Cultura, Recerca, Tecnologia, Universals) creat l'any 1990. L'actual ASM és un espai on es creuen les arts, la ciència, el pensament i la comunicació. Al mateix temps es mostra atent a les mutacions culturals i els canvis socials generant idees, projectes, recerca i materials per promoure el diàleg entre les aportacions locals i la dimensió global de la societat. En les exposicions que presenta la fotografia hi és molt present.

Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA)

Des de l'any 2009 el CoNCA és l'ens que concedeix els Premis Nacionals de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Aquests premis van ser instituïts pel Govern català i són continuadors

dels que la Generalitat va patrocinar entre el 1932 i el 1938. Amb la institució dels Premis Nacionals de Cultura es vol correspondre a la vàlua i la transcendència que per a la societat catalana té la cultura. Alhora, es vol contribuir a donar-li el màxim relleu i atorgar públicament aquell reconeixement que mereixen persones o entitats que hagin excel·lit a fomentar-la. Aquests premis tenen diverses categories com arquitectura i espai públic, arts visuals, audiovisual, cinema, circ, cultura popular, dansa, disseny, literatura, música, patrimoni cultural, pensament i cultura científica, periodisme, projecció social de la llengua catalana, teatre i trajectòria professional i artística. L'any 2009 es van ampliar amb la categoria del sector del còmic, però no hi ha una categoria específica de fotografia.

Entre els premiats relacionats amb el món de la fotografia només apareix l'Editorial ACTAR, que va ser premiada l'any 2005 amb el Premi Nacional de Disseny per la seva tasca innovadora en l'edició de llibres d'arquitectura, art contemporani, fotografia i disseny.

Institut Català de les Indústries Culturals

Suport a diferents activitats de difusió de les arts visuals.

Swab: La Generalitat col·labora en el Swab (International Contemporary Art Fair Barcelona) una fira que al mes de maig de 2010 celebrarà la seva tercera⁸² edició. L'objectiu d'aquesta fira és presentar l'art contemporani emergent del panorama mundial i convertir-se en una plataforma per a la nova generació de joves galeries nacionals i internacionals.

La fira d'art virtual Artícula va ser creada l'any 2008 amb el suport de l'Institut Català de les Indústries Culturals, el Gremi de Galeries d'Art de Catalunya i la Fundació Caixa Catalunya. Es tracta d'una fira permanent que representa la gran multiplicitat artística integrada en les més de cent galeries integrades al Gremi de Galeries d'Art de Catalunya. Artícula es proposa arribar a ser un espai que apropi les propostes de les galeries situades a Catalunya i alhora reforçar el vincle entre aquestes i els seus espectadors. Mitjançant la recerca per galeria o localització podem veure les obres de cada galeria en imatges de gran qualitat. Encara que la pintura és la tècnica artística més present, també hi ha diverses galeries que mostren obres fotogràfiques en aquesta fira virtual.

Direcció General de Cooperació Cultural

La Direcció General de Cooperació Cultural gestiona a través de la Subdirecció de Difusió artística el programa Cultura en Gira, basat en la mostra itinerant de propostes culturals pels municipis de Catalunya. En el cas de les arts visuals de Cultura en Gira consisteix en la selecció de propostes artístiques per part d'experts perquè facin itinerari per municipis catalans amb la finalitat de reforçar la seva activitat cultural i garantir l'accés dels ciutadans de tot el territori a exposicions.

Departament de Presidència

Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya: Aquest guardó creat l'any 1978 distingeix els mèrits assolits en l'increment i difusió del patrimoni artístic i cultural de Catalunya. Fins ara no s'ha concedit a cap persona o entitat vinculada amb el món de la fotografia.

Creu de Sant Jordi: Des de l'any 1981 la Creu de Sant Jordi es concedeix a personalitats i entitats que han destacat pels serveis prestats a Catalunya en la tasca de defensa de la seva identitat i de restauració de la seva personalitat en el pla cívic i cultural. Aquest és un dels màxims reconeixements que pot rebre una persona per part de la Generalitat de Catalunya. Les persones i entitats vinculades al món de la fotografia que han rebut recentment aquest guardó són el fotògraf Joan Colom Altemir i l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya el 2006 i la fotògrafa Pilar Aymerich i Puig, el 2005.

El Palau Robert: El Departament de Presidència és el responsable de la gestió d'un espai on fa una difusió destacada de la fotografia a la ciutat de Barcelona. El Palau Robert té una sala anomenada La Vitrina del fotògraf; aquesta sala programa l'exposició de sis fotògrafs cada any, basant-se en els criteris de qualitat, d'obra sòlida i de trajectòria constant dels fotògrafs seleccionats. Aquestes mostres s'acompanyen de monografies i llibres il·lustrats que tinguin algun tipus de relació amb el fotògraf. Les exposicions que acull no són només de fotògrafs catalans. Així, els darrers anys ha acollit, entre altres, mostres sobre Txema Salvans, Cèsar Malet, Jordi Esteva, Gervasio Sánchez, Avelino Pi, Colita, Tino Soriano, Centelles o Ros Ribas.

Centre Cultural Blanquerna: Les activitats del Centre Cultural Blanquerna depenen del Departament de Presidència. Aquest centre creat l'any 1993 acull mostres a la seva seu situada a Madrid; concretament disposa d'un espai anomenat El Racó del Fotògraf on s'exposen mostres.

Departament d'Acció Social i Ciutadania

La Secretaria General de Joventut disposa de la Sala d'Art Jove situada al carrer Calàbria de Barcelona. És un equipament propi destinat a la producció i difusió de pràctiques artístiques emergents, amb una programació regular que promou projectes per la resta del territori català al mateix temps que els dóna informació i assessorament perquè puguin moure el seu projecte fotogràfic.

També té un laboratori per a l'experimentació i la formació que es fa a través de dinàmiques informals, de procediment en horitzontal, i hi participen diferents professionals que articulen conjuntament amb els artistes un procés de producció compartit.

La Biennial d'Art Contemporani Català treballa per mostrar i promocionar l'art més jove i, alhora, aproximar aquestes noves creacions a la ciutadania de Catalunya i del Principat d'Andorra mitjançant l'itinerari de les obres seleccionades per diverses localitats catalanes.

Institut Català de les Dones

L'Institut Català de les Dones organitza diverses exposicions itinerants que mostren el paper de la dona al llarg de la història. Una d'aquestes mostres itinerants és "Fotògrafes Pioneres a Catalunya", història d'un segle de fotografia on es fa difusió del paper de la dona en el món de la fotografia als segles XIX i XX. L'objectiu és impulsar i donar a conèixer l'obra de moltes creadores, pioneres que van innovar l'art amb la seva obra, però que continuen inconegudes.

⁸² La primera se celebra al 2007, la segona al 2008 i al 2009 no se celebra.

Diputació de Barcelona

La Diputació de Barcelona dins de l'Àrea de Cultura té dos departaments vinculats amb les arts visuals: l'Oficina de Patrimoni Cultural⁸³ i l'Oficina de Difusió Artística⁸⁴.

A través de l'Oficina de Difusió Artística (ODA) creada l'any 1996 la Diputació de Barcelona dóna suport a la formació, la creació i la difusió de les polítiques municipals d'art contemporani mitjançant el Programa d'Arts Visuals. Aquest programa impulsa també projectes de cooperació municipal al voltant de la creació, la formació i la difusió.

L'ODA té per objectius millorar la qualitat de les programacions artístiques organitzades pels ajuntaments, a més de crear i formar nous públics per al teatre, la música, la dansa i les arts visuals.

Per assolir aquests objectius l'ODA ha desenvolupat diferents programes culturals, un d'aquests és el d'Arts Visuals, dins del qual s'engloba la fotografia.

Finançament

La Diputació de Barcelona a través de la Xarxa Barcelona Municipis de Qualitat, de l'Oficina de Difusió Artística i de l'Oficina de Patrimoni Cultural va convocar i donar dos ajuts per a arts visuals i una subvenció per a un projecte sobre fotografia.

Xarxa Barcelona Municipis de Qualitat

La Diputació de Barcelona, a través de la Xarxa Barcelona Municipis de Qualitat (XBMQ) dóna anualment suport a serveis i activitats locals mitjançant el programa de suport a les polítiques locals de difusió artística. Aquest programa conté un ajut d'arts visuals.

Oficina de Difusió Artística

El programa de Suport a Exposicions Municipals (SEM) es desenvolupa a la província de Barcelona des de l'any 1998 a través de l'ODA i el Programa d'Arts Visuals. En aquesta línia de suport, la Diputació de Barcelona fa d'intermediària entre l'ajuntament productor de l'exposició i l'ajuntament que acull la mostra, a més d'aportar un suport econòmic per fer possible el desplaçament.

⁸³ www.diba.es/opc/

⁸⁴ www.diba.es/odd/

De les exposicions que el SEM ofereix per fer itineraris (un total de cinc), només conté fotografia la de Joan Raventós anomenada "Passatge a l'Interior del Cos". I de les exposicions que va fer des de la creació d'aquest programa només dues de dotze contenen fotografia, són les col·lectives de Thambos 7 i Thambos 8 on es mostraven les creacions dels artistes emergents de la comarca d'Osona.

A part d'aquest suport, l'ODA ha col·laborat econòmicament en el desenvolupament de dues activitats vinculades amb la fotografia. Per una banda Fotòpsia, un festival de fotografia i arts visuals que s'organitzava a Castellbisbal fins a l'any 2006 que va ser l'última edició. I també va col·laborar amb la Biennal de fotografia de Vic, que va celebrar la darrera edició l'any 2007.

Oficina de Patrimoni Cultural (OPC)

A través de l'Oficina del Patrimoni Cultural la Diputació de Barcelona va donar suport a una acció de posada en valor de fons històric fotogràfic desenvolupada des del Museu Industrial del Ter. Aquesta acció es denomina Recuperació del Fons Fotogràfic Rafael Rueda i va començar l'any 2009 gràcies al conveni signat entre la Diputació de Barcelona i l'Ajuntament de Manlleu per la recuperació de la memòria històrica i el patrimoni cultural. El projecte consisteix en la recuperació del fons fotogràfic de Manlleu i especialment del barri de l'Erm, dels anys seixanta i setanta del segle xx a través de l'obtenció del fons, el seu tractament i l'inici de la digitalització i la documentació amb material de conservació.

Formació

Oficina de Difusió Artística (ODA)

A través del programa de cursos d'introducció a l'art contemporani el Programa d'Arts Visuals de l'Oficina de Difusió Artística fa una labor de formació bàsicament per a públics amb la conceptualització, la producció i el recorregut de diversos cursos d'introducció a l'art contemporani dirigits a un públic general on és present la fotografia com Art i societat, Art i feminismes o Infiltracions. Quan l'art es presenta camuflat. També ofereix cursos per a tècnics municipals responsables de programes d'arts visuals, i puntualment per a artistes. El programa va dirigit al públic general, tècnics municipals i creadors.

L'any 2009 es va portar a terme dins del Programa d'Arts Visuals el programa ArtWork-Laboratoris locals d'arts visuals, un complet programa de suport a les polítiques de producció, promoció i difusió de les arts visuals i la creació audiovisual dels ajuntaments de la província de Barcelona. Aquest programa impulsat des de la Diputació de Barcelona s'inscriu en la convocatòria de Projectes Innovadors del Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya i rep finançament del Fons Social Europeu. ArtWork se centra a reforçar el sector dels artistes i creadors audiovisuals mitjançant la millora de les capacitats professionals i la transformació del model productiu.

El programa proveeix de serveis els ajuntaments, amb relació a la formació i la capacitació professional, la gestió i el desenvolupament tecnològic, i la promoció de l'oferta potenciant mercats i fires així com la seva difusió. Així, dins del programa Artwork'09 es van oferir cursos de formació programats en col·laboració amb l'Associació d'Artistes Visuals de Catalunya i la Xarxa Audiovisual Local.

Exhibició i difusió

La difusió de les arts visuals i de la fotografia es fa des de l'Oficina de Difusió Artística amb tres accions.

ArtWork–Laboratoris locals d'arts visuals. Contenedors: s'organitzen diferents mostres en el territori que tenen com a objectiu fonamental difondre la creació artística actual alhora que es dóna suport al naixement i creixement d'activitats i sectors emergents i es promou la difusió de continguts, creant i promovent contenidors que serveixin per donar a conèixer el sector de les arts visuals emergents. En aquest programa hi participen 12 municipis de la província.

ODart: Agenda bimestral d'arts visuals de l'ODA on es recull la informació d'arts visuals dels municipis de la província de Barcelona.

Exposicions itinerants: el Programa d'Arts Visuals conceptualitza i produeix, a través de convenis amb institucions artístiques significatives o d'encàrrecs a comissaris independents, exposicions itinerants de petit format amb una clara intenció educativa i de creació de nous públics. En els tres últims anys ha fet difusió d'un total de set exposicions: "Joan Brossa", "El Camp de la Bota", "Sessió Contínua", "Intensities", "Arranz–Bravo", "Tharrats" i "El Geni de les Coses". La fotografia només era present en dues d'aquestes mostres: "El Camp de la Bota" i "El Geni de les Coses". A la primera amb fotografies de Francesc Abad i a la segona amb la presència de Kim Adams i Enric Maurí.

Recerca i creació

Artwork, com a projecte integral d'actuació en el camp de les arts visuals i la producció cultural audiovisual, està orientat a donar impuls a la creació o la potenciació d'espais d'innovació, recerca i difusió de la creació artística local, fomentant la competitivitat del sector de l'art contemporani i les indústries culturals audiovisuals a la província de Barcelona.

El programa intervé com a productor de recerca i innovació, mitjançant l'intercanvi de coneixement generat pels professionals i creadors vinculats als equipaments municipals especialitzats que participen en el programa.

ArtWork té dues línies estratègiques:

1. La millora de les capacitats professionals, a través d'accions de formació.
2. La transformació del model productiu i competitivitat mitjançant estudis, residències, incubadores i contenidors. Les accions d'aquesta segona línia són:

- Artwork. Estudis: es basen en la investigació i nous mercats, treballs de recerca de l'aplicació de l'I+D tecnològic en el món cultural i el panorama de la creació artística audiovisual en el mercat audiovisual. Aquesta acció vol donar suport al naixement i creixement d'activitats i sectors emergents.

- Artwork. Residències: la creació d'aquestes residències impulsarà la posada en comú de coneixements a través de l'intercanvi i l'experimentació. L'acció dota els creadors d'un espai de treball i finançament per fer els seus projectes artístics i la difusió posterior.

Catalogació i digitalització

Oficina de Patrimoni Cultural (OPC)

L'Oficina de Patrimoni Cultural està especialitzada en la cooperació i en la promoció del patrimoni cultural local. S'organitza a partir de tres branques: la Xarxa d'Arxius Municipals, la Xarxa de Museus Locals i el Programa d'Estudis del Patrimoni.

Dins de la Xarxa d'Arxius Municipals s'engloba l'Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona que conté un important Arxiu General amb més de 28.000 fotografies catalogades i en gran part digitalitzades.

Aquest arxiu amplia constantment el seu fons mitjançant fotografies dels seus actes protocol·laris, però no fa cap adquisició i tampoc té un espai específic per a mostres de fotografies.

Diputació de Girona

La Diputació de Girona regula tota la seva acció cultural gràcies al Departament de Cultura i Acció Social. Dins d'aquest és el Servei de Cooperació Cultural qui s'encarrega de gestionar els recursos de proximitat, promoure les relacions institucionals, xarxes temàtiques territorials, serveis pedagògics, productes en l'àmbit de les arts escèniques, la música, i les arts plàstiques, partenariats amb les administracions públiques, creadors, professionals, operadors i plataformes. Aquest Servei de Cooperació Cultural també s'ocupa de la gestió d'altres àmbits vinculats com són la comunicació cultural, l'INSPAI, el Servei de Monuments, les biblioteques i l'acció social.

Finançament

La Diputació de Girona impulsa accions de suport amb la finalitat de fomentar activitats d'utilitat pública o interès social, o per promoure la consecució de fons públics culturals atribuïts a la competència local mitjançant un fons, segons consta en el Pla estratègic de subvencions de cultura 2009–2011. També ofereix una beca ajut a través de la Fundació Fita.

Fons de cooperació cultural local. 2009–2011

Fons que, des de la Diputació de Girona, es concedeix en matèria de cultura als ajuntaments de la demarcació amb l'objectiu de garantir que els governs locals disposin d'un instrument regulador que els assegurui una major estabilitat i equilibri en la gestió de les polítiques culturals.

Abasta els plans, projectes, programacions, activitats i accions municipals en diversos sectors de la cultura i les arts, incloent-hi les arts visuals.

Beques ajuts per a joves artistes

La Diputació de Girona a través de la Fundació Fita convoca des de fa set anys una beca ajut per a joves. L'objectiu de les beques ajuts és estimular i impulsar l'activitat artística dels joves (fins a 35 anys d'edat) de qualsevol disciplina artística.

Formació

La Diputació de Girona a través del seu Centre de la Imatge, l'INSPAI, organitza tres accions formatives. En primer lloc, un cicle de cursos i seminaris anomenat Estudi de Fotografia, amb l'objectiu de difondre els coneixements sobre diferents aplicacions de la fotografia. En segon

lloc, un curs d'iniciació a la fotografia, anomenat Professor itinerant, que permet fer arribar la fotografia a municipis més petits. Per últim, preparen una jornada tècnica que gira al voltant d'aspectes legals, tractament digital i conservació de fotografies.

Estudi de Fotografia

Amb la col·laboració de la Casa de Cultura, l'INSPAI organitza un curs teoricopràctic de fotografia digital, orientat a introduir i desenvolupar la tècnica i el llenguatge fotogràfic, així com a familiaritzar-se amb els equips fotogràfics. Adreçat a persones aficionades a la fotografia amb o sense coneixements previs.

Jornada tècnica

L'Àrea de Cultura i Acció Social de la Diputació, a través de l'INSPAI desplega les seves competències d'assistència als municipis amb l'organització d'una jornada tècnica sobre aspectes legals, el tractament digital, així com la preservació i conservació del patrimoni fotogràfic de les comarques gironines.

Exhibició i difusió

La difusió es fa a través de tres espais vinculats amb l'Àrea de Cultura i Acció Social: la Fundació Fita, l'INSPAI i la Casa de Cultura.

Fundació Fita

La Fundació Fita és una fundació privada amb patronat que rep suport de la Diputació de Girona i que a part de la conservació de l'obra de Domènec Fita promou les diferents manifestacions de l'art contemporani mitjançant activitats de debat i la concessió de premis i beques, com un premi d'art digital dins del festival VAD.

INSPAI. Centre de la Imatge de la Diputació de Girona

El Centre de la Imatge de la Diputació de Girona, situat al centre de la ciutat de Girona, és un servei públic especialitzat i constitueix un dels pocs equipaments específics dedicats a la recollida, el tractament, la conservació, la difusió, la formació, la creació i la promoció de la imatge.

Els principals objectius del centre són la preservació i difusió de la memòria històrica fotogràfica i audiovisual de les comarques així com la promoció de la fotografia actual mitjançant exposicions i publicacions.

Entre les seves activitats destaca l'organització i el desenvolupament de la Biennal Internacional de Fotografia i l'assessorament tècnic que fa als responsables de cultura dels municipis de les comarques gironines en matèria d'arxius, digitalització i preservació del material fotogràfic.

A més, l'INSPAI disposa d'un banc d'imatges amb més d'un milió de documents procedents de fons fotogràfics i col·leccions de diferents professionals i afeccionats a la fotografia. Cal destacar el propi fons de la Diputació, el fons d'Emili Massanas, el fons de Pablo García Cortés o la col·lecció Cabezas.

Aquests fons poden ser consultats en format digital, però a més, l'INSPAI produeix exposicions itinerants, com l'exposició "Cent Anys d'Imatges", que serveixen per difondre el contingut d'aquests fons.

Joves Fotògraf(e)s de les Comarques Gironines

Joves Fotògraf(e)s és un projecte que, des de la seva creació, l'any 2001, s'ha consolidat com una de les principals fites anuals de l'activitat organitzada per la Diputació de Girona. Consisteix a posar a l'abast de tots els ajuntaments de la demarcació de Girona un seguit d'exposicions itinerants amb el triple objectiu de potenciar la creativitat i promocionar l'obra fotogràfica dels joves nascuts o residents de manera habitual a les comarques gironines, augmentar els fons de l'INSPAI i enriquir l'activitat cultural dels municipis de Girona.

Biennal Internacional de Fotografia

És convocada a través de l'INSPAI amb la finalitat de promoure i facilitar el desenvolupament de la creació professional i artística, en l'àmbit de la fotografia. L'objectiu és crear un espai de trobada de l'obra de fotògrafs i fotògrafes tant de les terres de Girona com de fora.

La Biennal es constitueix a partir de dos elements: d'una banda, el concurs de fotografia, obert inicialment a tots els fotògrafs *amateurs* i professionals, tant a escala local com internacional; i de l'altra, l'exposició que s'organitza dedicada a les obres premiades, acompanyada del catàleg corresponent amb el contingut de la mostra.

Quaderns de Fotografia

Els Quaderns de Fotografia recullen imatges de l'Arxiu d'Imatges Emili Massanas i Burcet de l'INSPAI. Amb aquesta publicació volen posar a l'abast de tothom els fons fotogràfics que integren les donacions i cessions fetes per fotògrafs i particulars. Aquesta acció editorial ha dedicat els cinc primers volums a l'obra dels fotògrafs Emili Massanas i Burcet, Pablo García Cortés, Joan Comalat, Tomàs de Lorenzana i Rafael Vilarrubias.

Catàlegs

L'INSPAI edita catàlegs de cadascuna de les mostres "Joves Fotògrafs de les Comarques Gironines" i "Cent Anys d'Imatges". De la primera mostra n'ha publicat sis i de la segona, dos.

Casa de Cultura de la Diputació de Girona

Des d'aquest centre s'impulsen dues iniciatives interessants pel del món de la fotografia:

Biennal d'Art: l'objectiu és donar suport als artistes plàstics de les terres de Girona i contribuir a la creació d'un fons artístic contemporani. Hi poden participar obres de dibuix, pintura, gravat, fotografia, escultura, instal·lacions, art digital i tècniques mixtes.

Festival de Vídeo i Arts Digitals (VAD): organitzat per l'Associació de Realitzadors i Productors Audiovisuals de Girona on competeixen vídeos monocalans, obres interactives, instal·lacions i espectacles visuals. Aquestes tres categories es poden veure anualment a la Casa de Cultura.

Diputació de Lleida

L'Institut d'Estudis Ilerdencs (IEI) és un organisme autònom que té la gestió directa en règim de descentralització dels serveis de cultura que la Diputació li ha assignat, les seves funcions són fomentar i desenvolupar els valors culturals de les terres lleidatanes en tots els seus aspectes.

Per portar a terme aquestes accions, l'Institut ha establert unes línies de recerca, treball i publicació que es complementen amb els premis anuals que estimulen la creació, la premien i la difonen.

Finançament

La Diputació de Lleida convoca dues línies d'ajuts per al sector de les arts visuals i concedeix un premi de fotografia.

Ajuts per a la producció musical, teatral, d'arts plàstiques i d'arts audiovisuals

Concessió d'ajuts per realitzar produccions teatrals, musicals, d'arts plàstiques i d'arts audiovisuals en llengua catalana.

S'adrecen a ajuntaments, consells comarcals, grups i artistes que disposin de seu social o delegació a les comarques de Lleida.

Premi de Fotografia Ton Sirera

La Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs convoca aquest premi des de l'any 2001 per homenatjar el reconegut fotògraf català Ton Sirera.

Ajuts per fer projectes i activitats culturals

Concessió d'ajuts adreçats a ajuntaments, consells comarcals i entitats i associacions culturals sense ànim de lucre, sempre que disposin de seu social o delegació a les comarques de Lleida, per organitzar projectes culturals com ara conferències, premis, exposicions, cicles de concerts, festes culturals, etc.

Exhibició i difusió

En les dues sales d'exposicions que té l'IEI, la Sala Gòtica i la Sala Montsuar, la fotografia és present en gairebé la meitat de les exposicions programades.

Diputació de Tarragona

La Diputació de Tarragona impulsa accions culturals des del Servei d'Assistència al Ciutadà (SAC), i més concretament des de l'Àrea de Cultura dependent d'aquest Servei.

Finançament

La Diputació de Tarragona convoca dues línies de suport a activitats culturals, una per a entitats sense ànim de lucre i una altra per a associacions de veïns. Aquestes subvencions donen suport a aquestes entitats i associacions per al desenvolupament de les seves activitats culturals anuals, algunes de les quals tenen a veure amb la fotografia.

Subvencions a entitats sense ànim de lucre per a programes i activitats culturals

Aquestes subvencions van adreçades a associacions, fundacions, particulars, societats i altres entitats, totes sense ànim de lucre de les comarques tarragonines, amb l'objectiu de fomentar qualsevol activitat de dinamització cultural, incloses les activitats dirigides a les arts plàstiques i arts aplicades com poden ser l'organització d'exposicions, mostres, premis de pintura, fotografia i altres.

Subvenció a les associacions de veïns i similars per a programes i activitats de promoció i difusió cultural

Subvenció per a programes i activitats de promoció i difusió cultural sempre que no estiguin inclosos en altres programes específics de la Diputació. Les activitats i els conceptes susceptibles de ser subvencionats són preferentment els de caire cultural, segons el programa i la memòria de les activitats, com també els projectes o programes singulars, i aquells que aportin criteris de cooperació amb ajuntaments, entitats i associacions culturals.

Formació

En l'àmbit de la formació, la Diputació de Tarragona disposa d'organismes autònoms com són les Escoles d'Art i Disseny, ubicades a les ciutats de Tarragona, Tortosa, Reus i Valls. En les dues primeres s'imparteix el cicle formatiu de Fotografia Artística, a més, en les quatre ciutats es fan activitats culturals com exposicions i conferències relacionades amb la fotografia.

Exhibició i difusió

Respecte a labors de difusió, la Diputació de Tarragona se centra en les exposicions. D'una banda, les exposicions en espais de la Diputació i el Museu d'Art Modern de la ciutat de Tarragona, i de l'altra, les exposicions itinerants pels ajuntaments de la demarcació i/o organismes autònoms que en depenguin.

Programes d'exposicions temporals

Hi ha tres espais expositius dependents de la Diputació de Tarragona que ofereixen exposicions temporals, entre les quals hi ha mostres de fotografia. Aquests espais són el Pati del Palau de la Diputació a Tarragona, l'espai situat al Palau Bofarull de Reus i el Museu d'Art Modern de Tarragona.

El Museu d'Art Modern de Tarragona acull un Arxiu Fotogràfic amb més de vint mil imatges tant històriques com contemporànies vinculades al món de l'art. Aquest arxiu és en un procés continu de creixement gràcies a l'activitat pròpia del Museu en aquest aspecte, basada en l'edició de catàlegs, reportatges d'actes i exposicions, etc., a més d'adquisicions i donacions familiars.

Programa d'exposicions itinerants

Dins del marc de suport als equipaments culturals, la Diputació de Tarragona té una línia d'exposicions que ofereix l'exhibició itinerant de diverses mostres d'art, entre les quals n'hi ha algunes de fotògrafs, com Josep M. Ribas i Prous, Ramon Cornadó, Pere Català Pic o Isidre Valentines.

Els ajuntaments poden sol·licitar aquestes propostes expositives per acollir-les en les seves localitats. Amb aquesta proposta la Diputació de Tarragona vol descentralitzar i acostar l'oferta expositiva als municipis per potenciar la seva difusió en l'àmbit territorial i apropar-la a un públic nou i diferent.

Biennal d'Art

Aquesta Biennal es basa en la concessió dels premis Tapiró en pintura i Julio Antonio en escultura. Hi participen pintors i escultors de l'Estat espanyol.

Ajuntament de Barcelona

Polítiques culturals

Pla estratègic de cultura

A finals de l'any 2006 l'Ajuntament de Barcelona va presentar el document *Nous Accents 2006*, nom de l'última actualització del Pla estratègic de cultura de Barcelona de l'any 1999.

En el Pla del 1999, la fotografia va ser inclosa dins de l'apartat d'arts visuals, i es posava de manifest la precarietat de treball d'aquest sector així com la manca de reconeixement i suport de les institucions als espais de creació independents, per fer visible la importància de tenir i mantenir espais de residència o tallers d'artistes. Al document del 2006 es destaca el creixement dels processos artístics col·lectius i comunitaris, fet que va fer que es tinguessin més en compte els espais d'intercanvi, d'interlocució, de trobada entre artistes, etc.

Un altre tret notable del Pla del 2006 és la constatació del desenvolupament dels nous formats d'expressió creativa així com la influència de les noves tecnologies en els processos de creació i producció, sense oblidar la importància de la propietat intel·lectual i els drets d'autor, necessaris per poder fer-se camí en el món de l'art.

Aquest Pla estratègic va definir deu programes, dels quals només quatre podrien incloure, en major o menor mesura, l'ampli sector de la fotografia.

Barcelona Laboratori: programa de suport a aquelles iniciatives (associatives, privades, públiques) que de manera quotidiana fan possible l'existència d'espais de risc, de prova i assaig, i d'experimentació en tota mena de llenguatges artístics. Els centres i equipaments de Barcelona Laboratori han de fomentar la visibilitat de la creació artística, interaccionant amb els circuits i sistemes de difusió, locals i globals, i també han de potenciar la formació, les residències i els intercanvis entre artistes. Dins d'aquest programa, els projectes vinculats al món de la fotografia són:

Fàbriques per a la creació. Xarxa d'espais orientats a l'assaig i la creació en els diferents àmbits artístics de la ciutat, entre els quals, les arts visuals.

Centre per a les arts visuals. Creació d'un nou centre de producció i difusió per a creadors emergents, a mig camí entre un equipament de base i un museu.

Cultura, Educació i Proximitat: Programa que té per finalitat la fusió d'educació i cultura, per afavorir un desenvolupament integral, crear una xarxa d'equipaments que tinguin com a funció prioritària la formació artística, així com la sensibilització i iniciació als llenguatges artístics.

Pla d'escoles de formació artística.

Xarxa de centres culturals de proximitat.

Qualitat dels equipaments culturals: Programa de reforç del sistema d'equipaments culturals de Barcelona en la seva dimensió d'instruments de producció de cultura i de coneixement. L'increment de la qualitat, la superfície i la infraestructura dels centres ja existents i l'ampliació dels programes de residència artística que acullen són alguns dels objectius.

Capitalitat Cultural de Barcelona: Aquest programa vol reforçar la condició de capitalitat de Barcelona, a través de la posada en marxa de nous equipaments així com l'impuls a la creació d'esdeveniments culturals de caràcter internacional que s'afegiran a iniciatives consolidades. N'hi ha dos que tenen a veure amb la fotografia:

La Virreina Centre de la Imatge. Conversió de la Virreina exposicions en el Centre de la Imatge, per acollir l'activitat expositiva de fotografia.

Esdeveniment internacional d'arts visuals. Consolidació d'un esdeveniment orientat a reforçar un model que obri nous camins i promogui noves propostes per construir alternatives vàlides a les exigències del moment actual.

Institut de Cultura de Barcelona (ICUB)

L'Institut de Cultura de Barcelona⁸⁵ el va crear l'any 1996 l'Ajuntament amb l'objectiu de situar la cultura de Barcelona com un dels principals actius del desenvolupament i de la projecció de la ciutat, a través de la gestió dels equipaments i els serveis culturals municipals, al mateix temps que s'encarrega de la promoció i consolidació de les múltiples plataformes i projectes culturals d'iniciativa privada a la ciutat.

La majoria d'equipaments culturals de Barcelona han estat una iniciativa de la societat civil o de l'Ajuntament i la seva construcció ha estat el resultat de l'esforç inversor de les diverses administracions públiques. El finançament corrent i la gestió de la gran majoria d'equipaments culturals està basat en un model de concertació, el consorci. En cada consorci hi són representats, en funció de la titularitat de cada equipament, a més de l'Ajuntament de Barcelona, altres administracions. L'Ajuntament a través de l'Institut de Cultura, participa en els consorcis del MNAC, CCCB, MACBA, Fundació Joan Miró i Fundació Antoni Tàpies, entre altres institucions culturals.

Finançament

ICUB dóna suport a les arts visuals a través de dues línies de subvenció i un premi de fotografia.

⁸⁵ <http://w3.bcn.es/V54/Home/V54XMLHomeLinkPI/0,4152,124044670,00.html>

Subvencions per a activitats i serveis de districte i de ciutat

Convocatòria dirigida a entitats i/o persones que facin activitats al municipi de Barcelona o fora d'aquest, en el cas que es consideri d'interès per a la projecció exterior de la ciutat, i que complementin i/o supleixin la competència municipal. Aquests ajuts tenen com a finalitat el foment de les activitats d'interès públic o social que fomentin valors de civisme, convivència, socials, culturals i de participació. Alguns dels projectes finançats l'any 2009 vinculats amb el sector de la fotografia han estat la Jornada Fotografia i Alteritats de l'Associació Cultural Contraplano LAD, el butlletí de l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya, les jornades Tràfic 09. Experiència Fotogràfica del Centre de Fotografia Documental de Barcelona i les exposicions i activitats de la Fundació Foto Colectania.

Subvencions destinades a inversions per a espais de creació i d'experimentació artística privats

L'objecte d'aquesta convocatòria és la rehabilitació d'establiments i la dotació d'equipament tècnic per a espais de creació i d'experimentació artística privats. Dóna suport a aquells espais multidisciplinaris que reflecteixen l'evolució de les manifestacions artístiques emergents i que superen les definicions artístiques clàssiques. El suport es destina a la millora de la infraestructura de l'espai o l'adquisició d'equipament tècnic amb la finalitat d'oferir la tasca de suport d'aquests espais als artistes en les millors condicions possibles.

FotoMercè

Concurs anual obert a la participació de tota la societat civil que persegueix la creació d'una crònica visual de la Festa Major de la Mercè mitjançant la fotografia. El jurat està format per fotògrafs professionals i membres de l'organització. Les fotografies seleccionades formaran part d'una exposició i se'n editarà un catàleg. A més, cada edició compta amb un fotògraf convidat.

Formació

L'Ajuntament de Barcelona no fa cap acció formativa vinculada a la fotografia. Tanmateix a la ciutat de Barcelona hi ha 51 centres cívics, molts dels quals ofereixen activitats de fotografia, com són exposicions, tallers, conferències, i cursos que serveixen per apropar l'art fotogràfic a la societat. Destaca l'activitat relacionada amb la fotografia desenvolupada per la Casa Elizalde, el Centre Cívic Patí Llimona, el Centre Cívic de Can Basté, la Casa Golferichs i el Convent de Sant Agustí.

Exhibició i difusió

La Virreina Centre de la Imatge

L'Ajuntament de Barcelona en la seva labor de difusió de les arts visuals va conformar el Palau de la Virreina com el centre de la imatge l'any 2008. Aquest centre disposa de dos espais: Espai 2 i Espai Xavier Miserachs. Des del primer es difon l'art contemporani en general, mentre que al segon s'hi fan mostres sobre creació fotogràfica.

A l'Espai Xavier Miserachs s'hi fan exposicions que abasten des del fotoperiodisme amb interès històric i mostres dels fotògrafs més prestigiosos de Catalunya fins al treball dels nous

artistes contemporanis. Anualment acull les obres del concurs fotogràfic de la Festa Major, el FotoMercè.

La Capella

A part de la Virreina, l'ICUB gestiona i programa La Capella, espai dedicat a la creació emergent dels artistes més joves.

Altres equipaments

A més, hi ha un gran nombre de biblioteques, centres culturals i cívics on habitualment es fan exposicions de fotografia, més o menys professionals juntament amb cursos de formació en l'àmbit fotogràfic. Fins i tot és possible fer ús de laboratoris fotogràfics perquè les persones interessades puguin revelar les seves imatges, fent ús d'abonaments.

Medalles d'Or al Mèrit Artístic

L'Ajuntament de Barcelona a través de l'Institut de Cultura concedeix anualment les medalles d'or al mèrit artístic.

L'any 2009, els premiats van ser tres personalitats del món de la fotografia: Eugeni Forcano, per la seva obra com a fotògraf i com a investigador de la fotografia; Joan Guerrero, per la qualitat de la seva obra com a fotoperiodista, i el desaparegut Humberto Rivas, per la qualitat de la seva obra desenvolupada des de la ciutat de Barcelona.

Medalles d'Honor de la Ciutat

Les medalles d'Honor de la Ciutat de Barcelona es van crear l'any 1997 i s'atorguen anualment. Són un reconeixement públic a totes aquelles persones i entitats que han contribuït al desenvolupament d'una consciència ciutadana i han destacat en la defensa de Barcelona.

Entre els últims guardonats cal destacar l'any 2009 al fotògraf Pere Català Roca, que va ser distingir a títol pòstum per tota una vida dedicada a l'estudi i la difusió de la cultura popular catalana i la seva destacada tasca com a fotògraf.

Premis Ciutat de Barcelona

L'Ajuntament de Barcelona, convoca cada any els Premis Ciutat de Barcelona amb l'objectiu de guardonar la creació, la investigació i la producció de qualitat feta a Barcelona en diferents àmbits.

Les obres guardonades han de contribuir al desenvolupament del fet cultural i han d'estar integrades en el teixit ciutadà en el qual participen els creadors, les associacions, les institucions públiques i les indústries culturals. L'elecció de les obres guardonades la fa un jurat conformat per personalitats de cadascun dels àmbits convocats.

Premis adreçats a creadors o col·lectius que treballen a Barcelona, o institucions i organitzacions barcelonines que les promouen o les produeixen

En l'àmbit de les arts plàstiques la fotografia ha estat premiada diversos anys. El 1954 es va concedir el premi al fotògraf Pere Català Roca; i el 2001 va ser Frederic Amat el premiat, per

l'exploració del treball artístic que ha dut a terme en la pintura i la seva expansió a través d'altres mitjans com la fotografia i l'audiovisual. El 2005 Joan Colom va obtenir el guardó "per ser un dels fotògrafs que millor ha reflectit el vessant humà de la Barcelona més popular". L'any 2007, a Consuelo Bautista, pel seu projecte fotogràfic *A los invisibles*, presentat primer a la Galeria H2O i ampliat posteriorment amb la publicació gratuïta repartida amb la col·laboració de col·lectius d'immigrants en el marc del Tràfic07 fet al CCCB.

Ajuntament de Girona

Finançament

A través de l'Àrea de Cultura i Educació de l'Ajuntament de Girona, anualment es convoca un ajut adreçat a associacions, entitats i creadors de qualsevol camp artístic: música, teatre, dansa, literatura, i arts plàstiques, visuals i audiovisuals de la ciutat de Girona.

Aquests ajuts inclouen una línia de subvenció destinada a creació, producció, exhibició i difusió de les arts (música, teatre, dansa, arts plàstiques, visuals i audiovisuals, literatura) i beques per a estudis o recerca per a creadors.

Exhibició i difusió

L'Ajuntament de Girona té dos equipaments culturals que acullen propostes d'arts visuals: el Centre Cultural La Mercè i el Bòlit Centre d'Art Contemporani. A més d'aquests espais té un servei de gestió documental, arxius i publicacions, dins del qual s'engloba el Centre de Recerca i Difusió de la Imatge⁸⁶ (CRDI).

Centre Cultural La Mercè

Equipament polivalent i pluridisciplinari obert a l'activitat cultural de la ciutat on es facilita el coneixement i es potencia l'intercanvi entre artistes, intel·lectuals, estudiants i públic en general.

Bòlit. Centre d'Art Contemporani de Girona

Equipament cultural creat l'any 2008 per desenvolupar programes d'investigació, producció i difusió de les pràctiques artístiques contemporànies. Sense un espai arquitectònic fix, el Bòlit ha portat a terme una programació en diverses sales cedides per l'Ajuntament. Més enllà d'una activitat expositiva, el Bòlit acull activitats que proposen a l'espectador la reflexió al voltant de les noves dinàmiques contemporànies.

Dins del programa Bòlit del passat 2009, en el transcurs de l'exhibició itinerant de Talent Latent, es va oferir un curs de fotografia dirigit per l'associació Experimentem amb l'Art amb la finalitat d'aprofundir en determinats conceptes artístics.

⁸⁶ www.girona.cat/sgdap/cat/crdi_portada.php

Centre de Recerca i Difusió de la Imatge, CRDI

Òrgan creat l'any 1997 amb la missió de conèixer, protegir, fomentar, oferir i divulgar el patrimoni fotogràfic i cinematogràfic de la ciutat de Girona. Aquest centre alberga més de tres milions i mig de fotografies, la majoria de procedència privada. La major part és documentació de fotògrafs professionals o afeccionats, d'empreses, d'associacions, personals i familiars, etc.

Destaca la seva aposta en l'ús de les noves tecnologies, de manera que en el seu web mostren més de 40.000 fotografies, així com exposicions virtuals. Aquest centre a part d'encarregar-se de la recopilació i restauració dels fons també fa accions de difusió mitjançant exposicions amb fons propis, jornades al voltant de la imatge i material pedagògic. També assessora en l'organització i gestió de fons i col·leccions d'imatges; ofereix informació sobre fotògrafs, editors, col·leccionistes i productors de fons en imatge; i fa visites concertades al centre per a escolars i grups així com per a públic i tècnics especialitzats.

Ajuntament de Lleida

Polítiques culturals

La major part de l'acció cultural de la ciutat de Lleida es duu a terme des de l'Institut Municipal d'Acció Cultural (IMAC). Aquest organisme s'encarrega de la gestió, l'organització i l'optimització dels recursos que l'Ajuntament de Lleida destina a la producció, la promoció o la dinamització de la cultura a través de les regidories de Cultura i Museus. Una de les fórmules que l'IMAC aplica per aconseguir aquests objectius és mitjançant la convocatòria de dos ajuts culturals.

Finançament

L'Ajuntament de Lleida a través de l'IMAC convoca anualment una línia de subvencions dins del seu Pla estratègic de subvencions; d'aquestes, n'hi ha dues vinculades amb les arts visuals.

Ajuts a la producció artística de la ciutat de Lleida

L'objectiu d'aquesta convocatòria és donar suport a les creacions artístiques visuals dels professionals de la ciutat en el sentit de col·laborar econòmicament en les noves propostes que tinguin plantejades i encara no executades, i així contribuir a la continuïtat i regularitat creativa dels artistes.

Ajuts adreçats a creadors, col·lectius o individuals, que desenvolupin el seu treball en els camps de les arts plàstiques i de la producció audiovisual i multimèdia, dins de les àrees vinculades amb l'art contemporani i en les seves múltiples variants.

Ajuts a projectes d'entitats culturals sense ànim de lucre de la ciutat de Lleida: l'objectiu d'aquesta línia és donar suport específic als projectes i activitats de les diferents entitats culturals de la ciutat que contribueixen a completar el panorama cultural general de Lleida, distingint-la com a vèrtex actiu, important, en el territori del país i de l'Estat.

Adreçat a entitats sense ànim de lucre que facin activitats i actuacions en qualsevol dels àmbits de la cultura, que estiguin domiciliades a la ciutat de Lleida i que estiguin inscrites al registre municipal d'associacions.

Exhibició i difusió

A Lleida hi ha diversos museus, centres d'art i sales d'exhibició, des dels quals es difonen les arts visuals.

Museu d'Art Jaume Morera

El Museu d'Art Jaume Morera⁸⁷ és un servei museístic de caràcter públic que té per missió reunir una col·lecció d'art contemporani on es trobin ben representats els artistes lleidatans, al mateix temps que conservar-la, estudiar-la, interpretar-la i exhibir-la per explicar la història de les manifestacions artístiques contemporànies i fomentar la comprensió i apreciació crítica dels seus visitants envers l'art contemporani.

En la col·lecció del Museu d'Art Jaume Morera hi ha un apartat anomenat *Fotografia i representació: el quadre fotogràfic* on s'explica el paper cabdal de la fotografia mitjançant obres d'Eulàlia Valldozera, Montserrat Soto o Ana Laura Aláez, entre altres.

Centre d'Art La Panera

El Centre d'Art La Panera⁸⁸ desenvolupa una forta activitat al voltant de les arts visuals contemporànies des dels seus vessants de producció, difusió, formació i exhibició. La programació té dues línies, d'una banda, les exposicions individuals i, de l'altra, les exposicions temàtiques.

Sala Municipal d'Exposicions de Sant Joan

Espai dedicat a exposicions de caràcter divulgatiu, col·lectives, concursos, etc. Generalment presenta exposicions de curta durada sobre cartells, fotografia, pintura, ceràmica, entre altres.

Premi honorífic de fotografia Ciutat de Lleida

L'Ajuntament de Lleida i el festival Emergent⁸⁹ van crear l'any 2009 aquest guardó per retre homenatge a un fotògraf viu, per la seva trajectòria i professionalitat. El primer guardonat va ser Rafael Sanz Lobato (Sevilla, 1932), resident a Madrid, un dels grans fotògrafs oblidats de l'anomenada "Escuela de Madrid".

⁸⁷ www.paeria.es/mmorera/

⁸⁸ www.lapanera.cat/

⁸⁹ Vegeu l'apartat 8.2.2. Festival Emergent.

Ajuntament de Tarragona

Polítiques culturals

En el Pla cultural de la Ciutat de Tarragona 2004–2006 es va deixar constància en l'àmbit de les Arts Visuals, de la presència de l'Escola d'Art i Disseny, així com de dos espais expositius rellevants, el Tinglado 2 i la Galeria Fòrum. A més, concretament en l'àmbit de la fotografia, es feia constar l'existència de la col·lecció de fotografia de Chantal Grande. També el Pla es va fer ressò de la inexistència d'una col·lecció d'art contemporani a la ciutat, a causa de la manca de relació entre les institucions a l'hora de fer les seves adquisicions. Així mateix el Pla cultural va recollir la proposta de diversos sectors culturals de creació d'un Centre de Creació Contemporània a Tarragona que acollís les diferents expressions relacionades amb les arts visuals.

El Pla local d'equipaments culturals de Tarragona ha recollit la proposta del Centre de Creació i Pensament Contemporanis que s'allotjarà en un dels mòduls de la Tabacalera amb una superfície de 2.800 m².

L'Ajuntament també vol fomentar la iniciativa privada i la coordinació amb les entitats i els programadors de l'oferta cultural de la ciutat. A finals de l'any 2009 hi havia 50 convenis amb entitats a través dels quals l'Ajuntament donava suport a l'activitat cultural generada des de la iniciativa privada. A part de consolidar i incrementar aquests convenis, es vol fomentar la creació i la projecció exterior de la cultura de Tarragona.

Finançament

L'Ajuntament de Tarragona convoca tres concursos on la fotografia s'utilitza com un mitjà d'expressió de les temàtiques de cadascun dels departaments: salut, Internet i dones.

Concurs de Fotografia Digital x/tecla-d:

La Xarxa Sanitària i Social de Santa Tecla convoca anualment aquest concurs de fotografia digital amb l'objectiu de reflectir qualsevol aspecte de la vida quotidiana dels centres que la conformen. El concurs és obert a tothom, ja siguin professionals o aficionats.

Concurs de fotografia digital “Tarragona, ni t’ho imagines”

L'objectiu d'aquest concurs és proposar a la ciutadania de Tarragona que aportï el seu punt de vista dels llocs més especials de la ciutat i demostrar la influència de les noves tecnologies a la realitat quotidiana. Hi ha dues modalitats:

Racons per descobrir. Hi poden participar fotografies de qualsevol temàtica, però amb la condició de reflectir i mostrar els racons menys coneguts de Tarragona, per aportar visions més desconegudes i sorprenents de la ciutat.

Noves tecnologies. En aquesta modalitat es poden presentar imatges de Tarragona que reflecteixin la repercussió que han tingut les noves tecnologies i el seu ús, amb especial atenció a la gent i als nostres espais.

Concurs de fotografia Dia Internacional de les Dones

L'objectiu d'aquest concurs que se celebra el 8 de març, Dia Internacional de les Dones, és dinamitzar la ciutat per tal de trobar la imatge que reflecteixi que Tarragona és capdavantera en la interiorització dels valors de la igualtat de gènere, base fonamental en la lluita per l'eradicació de la violència masclista. A més, vol convertir-se en una eina per visualitzar les aportacions que les dones han fet, fan i faran en la transmissió de coneixements i valors d'igualtat a la nostra societat.

Formació

L'Ajuntament de Tarragona convoca diversos cursos al voltant de la fotografia digital:

Xarxa de Telecentres

Organitzat a través de la Xarxa de Telecentres de la Conselleria de Comunicació, Participació i Societat de la Informació ofereix un curs anomenat Imatge digital, que té com a objectiu poder apropar les persones a l'ús de les eines de creació i manipulació d'imatges digitals. S'adreça al públic general: l'únic requisit és estar empadronat a Tarragona. Durada: 16 hores

Xarxa de Centres Cívics Municipals

Des de la Xarxa de Centres Cívics Municipals de la Conselleria de Festes, Joventut, Cooperació i Centres Cívics, s'organitzen dos cursos de fotografia digital per divulgar el món de la fotografia digital, el seu funcionament i els conceptes bàsics que cal saber per utilitzar una càmera digital, bàsica i sofisticada. Adreçats al públic general, major de 18 anys. Durada: 10 hores per curs.

Exhibició i difusió

L'Ajuntament de Tarragona —mitjançant la seva Conselleria de Cultura, Medi Ambient, Sostenibilitat i Salut, i concretament dins de Cultura en l'Àrea d'Arts Visuals— dur a terme diverses accions de difusió de la fotografia. Hi ha tres vies d'acció: en primer lloc, a través dels espais expositius Forvm i el Tinglado 2; en segon lloc, amb el festival SCAN, i, en tercer lloc, amb un web per fer difusió dels creadors de Tarragona.

Fundació Forvm

La Fundació Forvm té com a precedent la Galeria Forvm, que va tancar l'any 2005. L'Ajuntament de Tarragona cedeix a la Fundació un espai municipal per posar-hi la seva col·lecció de fotografia a l'abast dels ciutadans. Aquest espai, a més d'acollir exposicions, disposa d'una biblioteca especialitzada en fotografia. D'aquesta manera, la Fundació Forum és un espai únic en la ciutat de Tarragona, dedicat exclusivament a la creació fotogràfica.

Tinglado 2. Espai D'Art Contemporani

El Tinglado 2⁹⁰ va obrir l'any 1988 i s'ha consagrat amb el pas del temps com un espai singular per a l'art on dialoguen les obres amb l'entorn arquitectònic del port de Tarragona. Un centre dinàmic dedicat a la producció d'activitats rellevants i a la difusió del coneixement de l'art, sobretot contemporani.

Amb gestió de l'Ajuntament i finançament de l'entitat portuària que depèn de la Generalitat de Catalunya, aquest centre només programa una exposició l'any, per manca de recursos.

Festival SCAN

L'SCAN és una manifestació fotogràfica anual coorganitzada per l'Ajuntament de Tarragona i el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya. L'SCAN va sorgir d'un comitè d'experts, els quals van declarar des del començament que la Primavera fotogràfica havia acabat i no tenia cap sentit tornar a fer un esdeveniment similar. La Primavera fotogràfica havia estat un festival amb un important ressò mediàtic i de públic. Calia dissenyar un esdeveniment diferent, en un moment en el qual la fotografia havia normalitzat la seva situació tant en el mercat com en els programes expositius dels centres d'art i centres culturals. L'SCAN ha volgut concentrar els seus esforços en els fotògrafs emergents, a partir de la consulta a especialistes. La direcció de les seves dues primeres edicions ha anat a càrrec de Mariona Fernández, que ha deixat la direcció a començaments del 2010.

Territoris Creatius. Web dels creadors del Camp de Tarragona

Els Serveis Territorials de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya a Tarragona i la Universitat Rovira i Virgili han unit esforços per engegar el projecte Territoris Creatius. Espai dels creadors del Camp de Tarragona⁹¹ amb la intenció d'establir una radiografia de la creació del Camp de Tarragona en els diversos àmbits de l'art: literatura, música, arts escèniques i arts visuals. Aquest web, amb la col·laboració dels creadors que han nascut, treballen o resideixen a les comarques del Camp de Tarragona, permetrà tenir un coneixement exhaustiu de la realitat creativa a Tarragona, al mateix temps que permetrà crear les eines necessàries per establir possibles xarxes i connexions entre creadors, i conformar-se com una eina de treball útil a l'hora de desenvolupar programacions culturals.

⁹⁰ <http://tinglado2.tarragona.cat/>

⁹¹ www.territoriscreatus.cat/

Ajuntament de Terrassa

A més a més, l'Ajuntament de Terrassa té molt en compte la seva comunitat artística, i fa difusió dels projectes, les exhibicions i les residències que els creadors i creadores de la ciutat fan arreu de la geografia tant nacional com internacional. Entre aquests projectes es troben algunes propostes fotogràfiques, com les de les artistes Maite Soler o Gemma Miralda, a París i a Barcelona, respectivament.

Formació

L'Ajuntament de Terrassa acull les propostes formatives que la Diputació de Barcelona porta a terme en els diferents municipis.

Exhibició i difusió

Art Terrassenc

Programa de suport als artistes locals que persegueix visualitzar la difusió de l'obra d'aquests creadors en una exposició subvencionada per l'Ajuntament a la Casa Soler i Palet, que dedicarà la seva programació estable anual íntegrament als artistes i col·lectius locals.

Concurs de Fotografia Digital de Terrassa Manel Coll i Colomer

Premi creat per l'Arxiu Tobella, l'Ajuntament de Terrassa, el Centre Cultural El Social i el Centre de la Imatge i Tecnologia Multimèdia de la UPC (CITM). L'objectiu és recollir l'esperit d'un terrassenc que va treballar incansablement de manera generosa pel reconeixement de la fotografia a Terrassa, tot dinamitzant la fotografia i els seus nous formats apropant-la a la ciutadania i als interessats en aquest llenguatge visual. El concurs s'adreça a tots els aficionats a la fotografia, de qualsevol nacionalitat, residents a Catalunya i majors de 16 anys.

Casa Soler i Palet

La Casa Soler i Palet és una sala municipal d'exposicions destinada a exposicions d'art organitzades pel Departament d'Arts Visuals.

Sala Muncunill i Espai Dos

La Sala Muncunill situada en el Vapor Amat, un dels edificis singulars de la ciutat, va néixer amb la voluntat d'oferir un espai municipal on fer exposicions divulgatives i alhora potenciar i afavorir la producció artística de la ciutat. La sala disposa de l'Espai Dos, un espai expositiu municipal que té per objectiu apropar la ciutadania a les pràctiques artístiques emergents, de qualsevol procedència i disciplina artística.

Ajuntament de Granollers

Polítiques culturals

L'Espai d'Arts és el primer equipament previst dins el Pla d'arts visuals de Roca Umbert que es posa en funcionament. El Pla d'arts visuals de Roca Umbert s'emmarca dins el Pla d'arts visuals de Granollers, que coordina el Museu de Granollers.

L'objectiu principal del Pla d'arts visuals de Roca Umbert és fomentar la creació contemporània com a eina de reflexió, comunicació, intercanvi, acció, representació i aprenentatge. El públic a qui s'adreça el Pla és ampli i divers; es contempla tant el públic especialitzat com el públic general i local, i s'intenten generar vies i espais de connexió entre els uns i els altres.

Finançament

L'Ajuntament de Granollers anualment convoca ajuts i subvencions a projectes culturals on una petita part de la dotació es destina a projectes relacionats amb la fotografia, en concret l'any 2009 varen rebre ajut l'Associació Fotogràfica Jaume Oller, l'Associació Amics de l'Art per al concurs de pintura i fira de dibuix i l'Agrupació Excursionista de Granollers per fer diverses activitats, entre les quals hi havia un concurs fotogràfic.

Exhibició i difusió

Roca Umbert. Fàbrica de les Arts

Roca Umbert⁹² Fàbrica de les Arts és un espai que neix per acostar la ciutadania al terreny de la creació i per aconseguir-ho, fomenta la formació, la difusió de la producció i, en especial, la trobada i el diàleg continu, fluid i directe entre els diferents agents implicats, ciutadans, artistes de tots els àmbits, professionals de la cultura i professionals de la comunicació.

Sala AireF

L'Ajuntament de Granollers va establir un acord de col·laboració amb l'entitat privada Alliance Française, fruit del qual es va inaugurar la Sala AireF l'any 2000.

La finalitat d'aquesta sala és promoure, potenciar i afavorir en l'àmbit de les arts plàstiques i visuals, en especial la fotografia, l'exposició i la difusió dels artistes visuals i la seva obra. Al mateix temps vol convertir-se en un referent vàlid i un espai de promoció i intercanvi continu significatiu, especialment per a la ciutat de Granollers. Acull anualment un total de quatre mostres de fotografia gestionades per l'Alliance Française.

Foto-gra-fia't

Des del Servei de Joventut es porta a terme aquest programa de difusió de la fotografia entre els joves. El programa es dirigeix als joves menors de 30 anys i conté diverses branques:

ituquemires. En format blog, vol conformar-se com un espai de trobada i d'exposició de les fotografies dels joves.

Tallers. Els tallers que es fan són: foto-vídeo al carrer, fotografia creativa, fotografia documental i fotoperiodisme.

Activitat. Es fan dues activitats, una anomenada "Mirar/Narrar" on es presenten els reportatges fotogràfics de tres autors i una altra que s'anomena "Maquillatge de fantasia" que permet descobrir el retrat de moda.

FINDEFOTO. Minifestival de fotografia que inclou projeccions per la ciutat, construcció de càmeres fosques, presentacions de documentals i instal·lacions artístiques.

Ral·li fotogràfic "Granollers es revela"

Des de l'any 1998 l'Ajuntament i la Xarxa de Centres Cívics de la ciutat promouen un ral·li fotogràfic amb la participació, des de l'any 2001, de l'Associació Fotogràfica Jaume Oller com a entitat organitzadora. L'Aliança Francesa també és col·laboradora del ral·li a través d'un espai expositiu especialitzat en fotografia i on es mostren les fotografies dels guanyadors del ral·li. Es tracta d'una activitat creativa que vol donar a conèixer a la població llocs singulars i interessants de la ciutat que sovint són desconeguts, alhora que es potencia la pràctica professional o aficionada de la fotografia. Hi ha dues categories infantils (fins a 14 anys) i dues d'adults (a partir dels 15 anys): digital i analògica.

Ajuntament d'Olot

Polítiques culturals

L'Institut de Cultura de la Ciutat d'Olot (ICCO) s'ha conformat com el referent i centralitzador de tota l'activitat cultural de la ciutat. Es va crear a partir del Pla de cultura de l'any 2001 i ha contribuït a la professionalització dels serveis i de la gestió cultural. Un dels aspectes que més cal reconèixer és la seva aposta per la contemporaneïtat artística i els llenguatges emergents.

Pla de cultura de la ciutat d'Olot

El Pla de cultura de la ciutat d'Olot publicat al mes de maig de 2009 per l'Ajuntament, és la posada al dia de l'anterior Pla de cultura de l'any 2001, el qual va ser un punt d'inflexió en la política cultural de la ciutat que deixava patent la importància del binomi cultura–natura a la ciutat. El nou Pla està estructurat d'acord amb un conjunt de programes articuladors, dins dels quals es diferencia entre els projectes estratègics i les propostes d'actuació.

Innovació creativa i proximitat. Els objectius d'aquest programa vinculats a les arts visuals són, d'una banda, apostar per la innovació i la investigació en llenguatges artístics, posant l'accent en el seu apropament a tota la ciutadania, i de l'altra, dotar la ciutat de les infraestructures necessàries per a l'activitat cultural de la ciutadania i les entitats, al mateix temps que fer propers i intel·ligibles els recursos culturals i les propostes de programació.

Creació i entorn. L'ECCO (Espai de Creació Contemporània)⁹³ ha estat la institució que ha donat suport a la creació tant mitjançant exposicions com des de la concessió de premis i beques que fomenten la realització de projectes. El projecte estratègic se centra en la Fàbrica de creació que persegueix dotar de contingut cultural una de les fàbriques abandonades a la llera del riu amb programes d'investigació i innovació i d'altres dedicats a la producció final d'obres artístiques.

Projecció i xarxes és l'única proposta d'actuació que té a veure amb les arts visuals en aquest programa. Vol vincular les beques de producció en arts visuals a projectes d'intercanvi artístic d'àmbit europeu, per tal d'ampliar el recorregut i l'impacte dels recursos que s'hi dediquen.

⁹³ L'ECCO no és una sala, sinó l'espai de tota la ciutat, des dels seus equipaments culturals actuals, carrers i places, escoles i centres d'ensenyament, etc.

Finançament

Beca Ciutat d'Olot d'Arts Visuals

Es concedeix anualment des del 1981 a través de l'ICCO i en col·laboració amb la Generalitat de Catalunya. L'objectiu d'aquesta beca és promoure i estimular la creació artística. És oberta a qualsevol disciplina artística i poden optar-hi els artistes a títol individual o col·lectiu, sense cap condicionant (límit d'edat, nacionalitat, etc.).

Beca Ciutat d'Olot de Fotografia

Des de l'any 1994, l'associació Olot Fotografia amb la col·laboració de l'Escola de Fotografia de Catalunya, l'Escola de Fotografia de Terrassa i l'Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya, organitza aquesta beca amb l'objectiu de promoure i estimular la creació fotogràfica entre els joves fotògrafs emergents. Aquesta beca s'atorgarà al fotògraf, *amateur* o professional, que hagi presentat el millor projecte de creació fotogràfica. La temàtica és lliure i el treball, obligatòriament inèdit.

Exhibició i difusió

De l'ICCO en depenen dues infraestructures on es fan mostres de fotografia.

Espai ZER01

Sala d'exposicions temporals destinada exclusivament a la creació contemporània. A part d'espai és un projecte orientat cap a l'impuls i la difusió de la creació artística actual. ZER01⁹⁴ és un projecte vehicular amb la finalitat de facilitar i possibilitar propostes incipients i donar-los sortida, a més d'establir una bona comunicació amb l'entorn. Així ZER01 dona suport a la creació local, a cicles d'exposicions comissariats i a l'art emergent, entre altres.

Sala 15

L'objectiu d'aquesta sala és presentar l'art emergent més jove amb mostres relacionades amb el disseny, l'arquitectura, la fotografia, etc. que tenen difícil cabuda en la dinàmica consolidada de l'Espai ZER01.

Biennal de fotografia

L'objectiu de la biennal és donar cabuda a les propostes d'artistes desconeguts que tenen dificultat per trobar espais d'exposició, sobretot artistes emergents. A més a més, es vol difondre la fotografia i apropar-la a tots els ciutadans mitjançant l'exposició d'obres fotogràfiques en establiments i llocs de trobada. L'Associació actua com a enllaç entre autors i els més de setanta espais d'exhibició.

Participació lliure i oberta a tots els fotògrafs o fotògrafes de qualsevol nacionalitat.

⁹⁴ www.olot.org/cultura/zerou/

Ajuntament de Figueres

Polítiques culturals

L'últim Pla de cultura de la ciutat de Figueres data de juny del 2009 i mostra com es vertebrava la realitat cultural de Figueres, al voltant de tres agents: l'Ajuntament, el tercer sector i el sector privat. Entre els tres s'estableixen relacions i sinergies.

Tot i que principalment el pes de la política cultural l'assumeix la Regidoria de Cultura, cal dir que hi ha una part de les activitats, especialment les que giren al voltant del calendari festiu, en què participen la Regidoria de Promoció Econòmica i la de Joventut.

A Figueres hi ha tres grans fundacions que determinen la realitat cultural de la ciutat: la Fundació Gala-Salvador Dalí,⁹⁵ la Fundació Museu del Joguet de Catalunya⁹⁶ i la Fundació Pere Padrosa Puignau-Margarita Pierre Mayol.⁹⁷ En les dues primeres l'Ajuntament de Figueres és un dels patrons institucionals. Al primer, l'Ajuntament ha exercit una representació de caire institucional, mentre que en el del Joguet, l'Administració pública sencera ha tingut un paper més decisiu en l'impuls de la iniciativa i el manteniment d'una estructura que en garanteixi l'estabilitat.

Finançament

L'Ajuntament de Figueres canalitza els seus fons de suport i foment a les arts visuals principalment mitjançant el Museu de l'Empordà, ens que gestiona les beques AGITA que es van crear l'any 2006.

Beques a la creació Agita

L'objectiu d'aquestes beques és donar suport a la creació, producció, exhibició i difusió de les arts, amb l'objectiu de fomentar la creativitat facilitant l'aparició, el desenvolupament i la consolidació de projectes artístics contemporanis a la ciutat de Figueres, assumint els projectes de promoció i difusió de la creació artística en qualsevol format.

⁹⁵ www.salvador-dali.org/

⁹⁶ www.mjc.cat/

⁹⁷ www.mte.cat/

Altres beques artístiques

Beques adreçades a artistes i creadors dels àmbits plàstic i visual, escènic, literari, audiovisual, musical i, en general, a totes aquelles persones i col·lectius amb un projecte creatiu, amb especial interès pels que mostrin vocació de professionalització i voluntat de projecció exterior: exposicions itinerants, divulgació, edició i gires d'espectacles.

Exhibició i difusió

A començaments del 2010 està previst que Figueres acollirà la II Biennial Internacional de Fotografia organitzada pel Centre de la Imatge de la Diputació de Girona (INSPA). El castell de Sant Ferran acollirà l'exposició formada per fotografies de la Modalitat Lliure d'aquesta Biennial. A més, la Biennial es compondrà d'obres d'alguns participants dels darrers certàmens de la Biennial Olot Fotografia i la V Biennial de Fotografia Xavier Miserachs.

Ajuntament de Tàrrega

Polítiques culturals

La Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Tàrrega és qui gestiona i coordina els serveis i l'oferta cultural del municipi. Al mateix temps, gestiona les subvencions per a les entitats culturals de la ciutat i té cura d'equipaments municipals com el Teatre Ateneu, l'Espai MerCAT, la Casa de Cultura, etc.

El consistori no disposa de cap pla estratègic de cultura, si bé promou d'un seguit de línies d'activitats envers la formació i l'exhibició de les arts visuals.

Finançament

L'Ajuntament de Tàrrega no disposa de línies de finançament com ara ajuts, beques, concursos, etc. L'any 2009 s'inicià la col·laboració amb el **Festival Emergent** que organitzà un cicle d'exposicions de fotografia i tallers.

Formació

Amb relació a activitats formatives, l'Ajuntament de Tàrrega ofereix anualment cursos d'iniciació a la fotografia adreçats al públic general.

Exhibició i difusió

La situació de Tàrrega respecte a espais d'exhibició d'arts visuals és deficitària. L'actual oferta es limita a la sala d'exposicions temporals del Museu Comarcal de l'Urgell i la Sala Marsà situada a la Casa de Cultura. Aquesta situació es veurà paliada amb el nou espai destinat a les arts visuals previst a la planta baixa de l'Antiga Farinera Balcells.

Durant la tardor de l'any 2009, per primer cop Tàrrega va ser subseu del Festival Emergent amb dues activitats.

Taller "Reciclant fotografies". Taller de tres dies de durada dirigit per Joan Fontcoberta.

Exposició "El Velo de Verónica", en col·laboració amb la Fundació Forvm, a la Sala Marsà.

Ajuntament de Sort

Finançament

Al municipi de Sort es fa un concurs fotogràfic durant els dies de Carnaval. A més el Museu de les Papallones de Catalunya organitza un altre concurs.

Concurs de Fotografia Carnaval de Sort: concurs destinat a joves entre 12 i 35 anys, que pretén recollir les imatges més divertides, originals i esbojarrades fetes durant els dies de Carnaval.

Concurs de Fotografia del Museu de les Papallones

L'objectiu d'aquest concurs és apropar a tothom el coneixement i respecte per les papallones i els insectes. Una forma d'aconseguir-ho és fent promoció de la fotografia de natura en el seu apartat de papallones. El tema del concurs seran les papallones en qualsevol estadi de la seva vida, sempre amb exemplars vius. Hi poden participar fotògrafs professionals o aficionats que siguin els autors i propietaris dels drets de les fotografies presentades.

Formació

A Sort, organitzat pel Telecentre del Pallars Sobirà i el Consell Comarcal del Pallars Sobirà, i amb el suport de PuntTIC, Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació i el Plan Avanza es va portar a terme un curs de Fotografia digital a finals de 2009.

Exhibició i difusió

Només a l'antiga oficina de turisme i a l'Arxiu Comarcal del Pallars Sobirà s'hi mostren algunes exposicions d'arts visuals.

Ajuntament de Reus

Polítiques culturals

L'Ajuntament de Reus deriva tota la gestió cultural de la ciutat a l'Institut Municipal d'Acció Cultural (IMAC), un organisme autònom que assumeix les competències en aquest àmbit i és l'interlocutor directe amb les entitats de la ciutat, amb les quals col·labora en l'organització d'actes i en la gestió de les subvencions.

A Reus, mitjançant la Regidoria de Cultura, es va fer un Pla de museus 2001–2008 i, fruit d'una de les línies estratègiques, va néixer el Centre de la Imatge Mas Iglésias (CIMIR), amb l'objectiu de dotar l'àmbit de la fotografia d'un centre de treball propi, autònom i que funcionés com a servei públic.

Afegit a aquest interès de recuperar el patrimoni fotogràfic hi va haver un interès per recuperar alguns dels antics masos o cases senyoriales de la ciutat per a usos públics, un d'aquests exemples és el Centre de la Imatge Mas Iglésias.

Finançament

L'Ajuntament de Reus finança tres iniciatives al voltant de la fotografia.

Biennal Internacional de Fotografia. Medalla Gaudí

Aquesta Biennal destaca per la clara aposta per la creativitat dins de l'àmbit de la fotografia. Per això el tema amb el qual es convoquen les biennals és Fotografia Creativa i d'Experimentació, Antiques i Noves Tècniques al Servei de la Fotografia Actual. Hi tenen cabuda tot tipus de tècniques, des de les més antigues, a l'aplicació de les més modernes tècniques digitals, amb el desig de recerca d'una nova manera d'entendre la fotografia creativa.

Concurs de Fotografia Castellera "Diada del Mercadal": el tema del concurs és la Diada del Mercadal de Reus, amb tres categories: construccions, detalls i avellana.

Premi de Fotografia Instantània: aquest premi convocat per l'empresa municipal Aigües de Reus té per objectiu difondre la relació de la ciutat amb l'aigua al llarg de la seva història, i premiar les obres que tinguin una temàtica referent a l'aigua i la ciutat de Reus; s'ha de mostrar el lligam de la ciutat de Reus amb l'aigua, segons l'autor.

Formació

L'Ajuntament de Reus porta a terme diversos cursos tècnics vinculats amb la fotografia a través dels seus centres cívics per difondre el coneixement de la fotografia digital entre els seus habitants. El públic destinatari és un públic adult i són classes presencials. Durant l'any 2009 han ofert un total de quatre cursos vinculats amb la fotografia: 'Fotografia digital', 'Fotografia digital: càmera reflex digital', 'Fotografia: càmera compacta digital' i 'Fotografia: Photoshop avançat'.

Exhibició i difusió

L'Ajuntament de Reus fa difusió de la fotografia mitjançant l'IMAC a través del festival anomenat Memorimage i sobretot gràcies al Centre de la Imatge Mas Iglésias. També ho fa mitjançant l'Institut Municipal de Museus de Reus (IMMR) al Centre d'Art Cal Massó.

Memorimage 2009: el Festival Memorimage⁹⁸ és un festival internacional de caràcter competitiu centrat en pel·lícules que incorporin imatges d'arxiu en moviment. Aquest festival aposta per la importància de la recuperació i conservació del patrimoni audiovisual i pel valor de la imatge en la configuració de la memòria individual i col·lectiva. A més, el festival programa un seguit d'activitats paral·leles dirigides als professionals del sector, estudiants i públic general que converteixen el festival en un punt estratègic de trobada, aprenentatge i debat sobre l'ús de les imatges d'arxiu.

Centre de la Imatge Mas Iglésias⁹⁹ (CIMIR)

El CIMIR és un equipament dedicat a la preservació, l'estudi i la difusió del patrimoni visual, tant documental com artístic. Obert des de l'any 2006, és fruit dels vint anys dedicats a la protecció, la recerca i la difusió del patrimoni fotogràfic de la ciutat fet per l'Ajuntament de Reus a través de la Fototeca Municipal de Reus. La Fototeca, impulsada tant per l'Ajuntament com per l'Agrupació Fotogràfica de Reus, ha arribat a tenir més de 25.000 imatges fruit de la col·laboració de moltes famílies i col·leccionistes particulars que han donat o cedit els seus fons.

Actualment el CIMIR inclou la Fototeca Municipal i la Cinemateca Antoni Martra i Badia. Aquest patrimoni en moviment és clau per al centre, i de fet és el primer centre d'aquestes característiques a la Catalunya meridional especialitzat en la recerca, la custòdia i la divulgació de fons cinematogràfics històrics relacionats amb Reus i el seu entorn.

El CIMIR, a més, ofereix assessorament a tots aquells ciutadans que necessitin solucions per als seus fons fotogràfics en els aspectes de catalogació, conservació, drets d'utilització, etc.

Centre d'Art Cal Massó

Espai destinat als nous creadors i a l'art contemporani, obert des de l'any 2007. Pretén consolidar la cultura contemporània de la zona d'influència de Reus en connexió amb les propostes més actuals dins i fora de la ciutat. Aquest centre es divideix en tres branques: l'espai d'exposicions per mostrar les idees més innovadores de les arts plàstiques, la sala per a les arts

⁹⁸ www.memorimagefestival.org/

⁹⁹ <http://cimir.reus.cat/>

escèniques, la música alternativa i audiovisuals, i les activitats —xerrades, debats i conferències— sobre art contemporani i noves tecnologies.

D'aquesta manera es conforma com un centre multidisciplinari que acull programació de l'Àrea d'Art i Creació de l'IMMR i propostes coorganitzades amb altres departaments de l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament.

Ajuntament de Cambrils

Finançament

L'única acció de finançament vinculada amb la fotografia de l'Ajuntament de Cambrils és el premi de fotografia Vila de Cambrils, un dels més consolidats a Catalunya, amb més d'una vintena d'edicions. La temàtica per participar-hi és lliure, però han de ser fotografies monocromes.

Exhibició i difusió

Centre Cultural de Cambrils

Equipament polivalent que té com a funció la promoció i difusió de la cultura, la formació i la participació ciutadana. Desenvolupa activitats per a totes les edats i és un punt de trobada d'activitats artístiques, culturals, formatives, socials i cíviques. Disposa de dues sales d'exposicions. L'Espai El Pati acull anualment una o dues mostres de fotografia i a la Sala Àmbits es mostren anualment els resultats dels Premis Internacionals de Fotografia Vila de Cambrils, organitzats per l'Agrupació fotogràfica Vila de Cambrils. També acull mostres amb material d'aquesta agrupació fotogràfica.

Sala Àgora

Situada a la planta baixa de l'edifici consistorial, va ser creada amb la finalitat d'acollir exposicions de prestigi, amb artistes de renom, exposicions institucionals i itinerants programades per entitats com fundacions de les caixes.

Crèdits

Estudi encarregat a ARTImetria pel plenari del CoNCA 2009

Equip del CoNCA per a l'edició:

Vicepresidenta primera:
Pilar Parcerisas

Director:
Norbert Tomàs

Coordinació:
Ramon Castells
Gemma Carbonell
Laura Polo

Edició:
Mireia Domènech

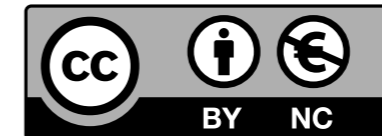
Equip d'ARTImetria per a l'estudi:

Antoni Laporte
Joaquina Bobes
Pilar Delgado
Rosario Peláez
Maud-Sophie Andrieux

Agraïm la col·laboració a totes les entitats i persones que han contribuït en l'elaboració d'aquest estudi:

David Balsells, conservador en cap del Departament de Fotografia del MNAC; Vicenç Boned, director de la Galeria Tagomago; Toni Bover, coordinador del Laboratori d'Imatge Generada per Computadora del Centre de la Imatge i la Tecnologia Multimèdia de la UPC; Ana Crosas, Oficina de Difusió Artística, Diputació de Barcelona; Àngels de la Mota, directora de la Galeria Estrany & de la Mota; Hubert de Wangen, director de KOWASA; Carlos Durán, director de Galeria Senda; Mariona Fernández, coordinadora de SCAN; Isaac Freijo, fotògraf i coordinador de les Jornades de Fotografia a La Garriga; Chantal Grande, directora de la Fundació Forvm (Tarragona) i membre del Plenari del CoNCA; Carles Guerra, director de La Virreina. Centre de la Imatge; Llucà Homs, director a Catalunya de La Fabrica; Félix Merino, director de l'agència Zoom i representant de fotògrafs; Sònia Muñoz i Fuentes, Institut Català de les Dones; Juan Naranjo, Subhastes Soler i Llach; Sílvia Omedes, directora de Photographic Social Vision i representant de fotògrafs; Rosa Maria Palacios, Subdirecció General de Formació i Desenvolupament del Personal Docent; Antonia Mª Perelló, conservadora i cap de l'Àrea de Col·lecció del MACBA; Jorge Ribalta, fotògraf, crític; Luis Ruiz, director del Manual Color Laboratori fotogràfic; Lluís Salom, membre de l'Executiva de l'UPIFC. Sindicat de la Imatge; Montserrat Soto, artista visual; Manel Úbeda, director del Departament de Fotografia de l'IDEP; Mayte Vieta, artista visual; Jesús Vilamajor, director d'Emergent-Lleida, Festival Internacional de Fotografia; Marta Vilardell i Agulló, Agència Catalana de la Joventut; Josep Villena, president de l'associació Diomira i director de Clic

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de reconeixement no comercial 3.0 de Creative Commons. Se'n permet la còpia, la distribució i la comunicació pública sense ús comercial, sempre que se'n citi la font.

La impressió en paper ecològic d'aquesta obra ha permès l'estalvi següent:

428
kg de brossa

5422
litres d'aigua

180
kg de CO² de gasos
d'efecte hivernacle

1305
kWh d'energia

1285
km de viatge en un cotxe
europeu estàndard

452
kg de fusta

Consell Nacional de la Cultura i de les Arts, CoNCA
Portal de Santa Madrona, 6-8, 2n
08001 Barcelona
Telèfon: 93 316 27 86
www.conca.cat

Entorn de la fotografia en el context de les arts visuals a Catalunya

Col·lecció: Informes CoNCA, núm. 4

Barcelona, març de 2012

Correcció lingüística de català: Anna Carreras
Maquetació: L'estudi d'en David Torrents
Impressió: Fundació Ampans - Servei d'impremta
Dipòsit legal: B-16.741-2012